

**STRATEGIA
ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU
GMINY RADKÓW
NA LATA 2004-2015**

Opracowanie:
Referat Programowania Rozwoju i Unii Europejskiej
Nadzór merytoryczny:
Dr Z. Kulas

Radków 2004

"Sukces jest wynikiem właściwych decyzji"
(Eurypides)

"Sternik, który widzi daleko, nie dopuści do zatopienia łodzi"
(Amen - em - opet)

1.	Wprowadzenie	5
1.1.	Wstęp	5
1.2.	Istota i funkcje strategii zrównoważonego rozwoju gminy Radków	6
1.3.	Miejsce strategii zrównoważonego rozwoju w lokalnej Agendzie 21	8
1.3.1.	Zagadnienia socjalne i ekonomiczne	13
1.3.2.	Ochrona i zarządzanie zasobami naturalnymi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju	14
1.3.3.	Wzmacnianie roli głównych grup społecznych i organizacji	15
1.4.	Przyjęte zasady partycypacyjnego planowania strategicznego w gminie Radków – przebieg prac nad strategią	16
1.5.	Podstawowe trudności w opracowywaniu Programu Rozwoju Lokalnego i Programów Odnowy Wsi	19
2.	Diagnoza sytuacji społeczno – ekonomicznej gminy Radków	20
2.1.	Informacja ogólna	20
2.2.	Profil środowiskowy – stan i zasoby środowiska przyrodniczego gminy	20
2.2.1.	Usytuowanie geograficzne i ukształtowanie powierzchni	21
2.2.2.	Warunki klimatyczne	21
2.2.3.	Zasoby surowców naturalnych	22
2.2.4.	Atmosfera	22
2.2.5.	Gospodarka wodno-ściekowa	23
2.2.6.	Ochrona ziemi i gleb, gospodarka odpadami	26
2.2.7.	Ochrona przyrody	27
2.3.	Profil Społeczny	28
2.3.1.	Struktura demograficzna ludności	28
2.3.2.	Ochrona zdrowia	32
2.3.3.	Pomoc społeczna	33
2.3.4.	Bezrobocie	33
2.3.5.	Stan bezpieczeństwa Gminy	35
2.3.6.	Dziedzictwo kulturowe	37
2.3.7.	Działalność kulturalna	41
2.3.8.	Sport	42
2.4.	Profil gospodarczy	43
2.4.1.	Dziedziny działalności gospodarczej, infrastruktura	43
2.4.2.	Turystyka i rekreacja	43
2.4.3.	Rolnictwo	45
2.4.4.	Gospodarka leśna	47
2.4.5.	Sieć komunikacji drogowej	47
2.4.6.	Zaopatrzenie w ciepło, gaz i energię elektryczną	49

3.	Strategia zrównoważonego rozwoju gminy Radków	51
3.1.	Wizja gminy Radków	51
3.1.1.	Ład ekologiczno - przestrzenny	51
3.1.2.	Ład gospodarczy	52
3.1.3.	Ład społeczny	54
3.2.	Misja	55
3.3.	Atuty gminy – siły i szanse rozwojowe	56
3.3.1.	Ład ekologiczno – przestrzenny	56
3.3.2.	Ład społeczny	57
3.3.3.	Ład gospodarczy	58
3.4.	Analiza problemów – słabe strony i zagrożenia	59
3.4.1.	Ład ekologiczno – przestrzenny	59
3.4.2.	Ład społeczny	60
3.4.3.	Ład gospodarczy	61
3.5.	Drzewo problemów	63
3.5.1.	Ład ekologiczno – przestrzenny	63
3.5.2.	Ład społeczny	67
3.5.3.	Ład gospodarczy	72
3.6.	Syntetyczne ujęcie problemów	79
3.6.1.	Ład ekologiczno – przestrzenny	79
3.6.2.	Ład społeczny	79
3.6.3.	Ład gospodarczy	81
3.7.	Drzewo celów	84
3.7.1.	Ład ekologiczno-przestrzenny	84
3.7.2.	Ład społeczny	88
3.7.3.	Ład gospodarczy	93
3.8.	Syntetyczne zestawienie celów i działań	98
3.8.1.	Ład ekologiczno-przestrzenny	98
3.8.2.	Ład społeczny	99
3.8.3.	Ład gospodarczy	101
3.9.	Program operacyjny strategii	103
3.9.1.	Struktura Programu Operacyjnego – Planu Rozwoju Lokalnego	103
4.	Zarządzanie Strategią – Monitoring i Ewaluacja	106

1. WPROWADZENIE

1.1. Wstęp

Najbliższych kilkanaście lat to okres bardzo ważny dla gminy Radków. W celu podniesienia rangi gminy w regionie, zapewnienia atrakcyjności lokalizacyjnej dla działalności gospodarczej i osiągnięcie poprawy warunków życia mieszkańców w gminie, należy podjąć działania zmierzające do likwidacji lub co najmniej znacznego złagodzenia występujących barier rozwojowych i stworzyć jakościowo nowe warunki dla rozwoju gospodarczego i turystycznego gminy, a także poprawy warunków życia mieszkańców.

W istniejących warunkach działania samorządu terytorialnego sukcesy w rozwoju gminy wiążą się w znacznym stopniu ze sprawnością zarządzania, rozumianego jako umiejętność sterowania zasobami (ludzkimi, finansowymi, przestrzennymi, przyrodniczymi itp.), procesami oraz informacjami w celu optymalnego wykorzystania dla osiągnięcia zamierzonych rezultatów. Temu celowi służyć ma strategia rozwoju gminy Radków. Należy wyraźnie podkreślić, że strategii tej nie można traktować ani jako określonej wizji docelowego poziomu rozwoju gminy w założonej perspektywie czasowej, ani jako szczególnego planu działania. Strategia określa cele (kierunki) rozwoju gminy, jak również cele operacyjne, niezbędne dla osiągnięcia wyznaczonych celów strategicznych. Na tej podstawie po **zawiedzeniu** strategii przez Radę Miejską opracowane zostaną szczegółowe zadania realizacyjne poprzez programy wykonawcze przyjętych zadań.

Podstawą formułowania strategii rozwoju gminy jest działanie na rzecz jej różnorodności oraz wielofunkcyjności, przy wykorzystaniu istniejących walorów i zasobów, zmierzające do:

- wykorzystania pozytywnych tendencji i procesów społeczno-gospodarczych, czyli silnych stron gminy dla dalszego jej rozwoju, eliminowania słabych stron gminy lub złagodzenia ich negatywnych skutków dla mieszkańców, gospodarki, środowiska gospodarczego, przestrzeni i dziedzictwa historyczno-kulturowego,
- stworzenia podstaw do zrównoważonego rozwoju, a w szczególności do: skutecznej promocji gminy (jej walorów i zasobów), sprawnego, skutecznego i efektywnego zarządzania gminą, optymalnego wykorzystania własnych środków finansowych oraz pozyskiwania środków na realizację przewidzianych w strategii zadań ze źródeł zewnętrznych (budżetu państwa, inwestorów krajowych i zagranicznych, fundacji, agencji, zagranicznych organizacji pomocowych itp.),
- stworzenia atrakcyjnych warunków lokalizacji dla rozwoju nowoczesnej gospodarki, instytucji i organizacji otoczenia biznesu, jakościowych zmian w poziomie życia mieszkańców, funkcjonowania edukacji, kultury i sztuki, sportu i rekreacji.

Posiadanie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy przedstawia szereg korzyści dla samorządu lokalnego i reprezentującej go władzy. Korzyści te umożliwiają:

1. wyartykułowanie interesów społeczności lokalnej;
2. określenie zasad zachowań władz gminy;
3. zapewnienie mieszkańcom, a także podmiotom gospodarczym poczucia stabilizacji;
4. zmniejszenie niepewności działania firm – co, wydłużając horyzont decyzyjny, zwiększa skłonność do inwestowania;
5. eliminację lub złagodzenie konfliktów w rozwoju gminy;
6. zapewnienie takiej ewolucji gospodarczej, społecznej i środowiskowej płaszczyzny gminy, która będzie tożsama z ekorozwojem,
7. podniesienie pozycji konkurencyjnej gminy na rynku kapitałowym,
8. tworzenie korzystnego wizerunku gminy i jej władzy;
9. zwiększenie zaufania mieszkańców do władz lokalnych,
10. racjonalizacja wydatków budżetowych,
11. znaczące zwiększenie prawdopodobieństwa uzyskania środków pozabudżetowych na finansowanie przedsięwzięć służących rozwojowi gminy,
12. rozszerzenie zakresu współpracy samorządu gminy z:
 - samorządem powiatu,
 - samorządem wojewódzkim,
 - związkami i organizacjami publicznymi i prywatnymiw zakresie realizacji zarówno zadań obligatoryjnych, jak i zadań fakultatywnych samorządu

lokalnego.

1.2. Istota i funkcje strategii zrównoważonego rozwoju gminy Radków

Pojęcie strategii oznacza – w najbardziej syntetycznym ujęciu – politykę wytyczania celów. Jest zatem kategorią odnoszącą się do sfery rozwoju, taktyka natomiast – do sfery zarządzania rozwojem. Rozpowszechniona w teorii i praktyce planowania terytorialnego kategoria planowania strategicznego obejmuje zarówno politykę formułowania celów rozwoju jak i procedurę oraz instrumenty zarządzania rozwojem. Efektem planowania strategicznego na szczeblu gminy jest strategiczny plan rozwoju lokalnego, w praktyce określane skrótowo jako strategia rozwoju gminy.

Strategiczny plan rozwoju lokalnego jest swego rodzaju scenariuszem rozwoju gminy, określającym między innymi: docelową wizję rozwoju, strategiczne i operacyjne cele rozwoju, zadania strategiczne oraz sposób ich realizacji. Podmiotem strategii rozwoju lokalnego jest lokalna społeczność, która uczestniczy w realizacji zadań strategicznych poprzez swoją aktywność gospodarczą i społeczną. Społeczność ta jest również odbiorcą powstających w efekcie rozwoju gminy nowych, lepszych warunków do prowadzenia działalności gospodarczej oraz wyższych walorów użytkowych gminy, które decydują o jakości życia tejże społeczności. Przedmiotem strategii rozwoju lokalnego jest gminna rzeczywistość określona w wymiarach gospodarczym, społecznym i ekologicznym.

Zmiana orientacji gospodarki z centralnie planowanej i zarządzanej na gospodarkę rynkową oraz decentralizacja państwa, znajdująca swój wyraz w utworzeniu samorządów, stworzyły możliwość zastąpienia centralnego planowania dyrektywnego – przez oddolne, terytorialne planowanie strategiczne, możliwe do zastosowania jedynie w warunkach demokratyczno-samorządowego modelu ustrojowego gminy. Fakt ten powinien być czynnikiem mobilizującym władzę do określenia celów rozwoju oraz sposobów użytkowania lokalnych potencjałów dla zapewnienia sukcesu rozwoju gminy. Rozwój ten nie może być bowiem swego rodzaju efektem ubocznym krótkowzrocznych i nieefektywnych decyzji bieżących, nie ukierunkowanych na osiąganie długookresowych celów. Coroczne wydatki bieżące i inwestycje powinny wynikać z przyjętej i społecznie zaakceptowanej strategii rozwoju lokalnego. Można zatem stwierdzić, iż pierwszą funkcją planowania strategicznego jest racjonalizacja podejmowanych w gminie decyzji bieżących i długookresowych.

Funkcją planowania strategicznego na szczeblu lokalnym jest również zapobieganie sytuacjom kryzysowym w rozwoju gminy. Rozwój gminy to proces ciągłych przekształceń w strukturze funkcjonalnej, a także w relacjach między strukturą funkcji a strukturą zagospodarowania. Przekształceniom tym towarzyszy stała groźba zachwiania równowagi między poszczególnymi elementami struktury funkcjonalnej oraz między potrzebami funkcji a wydolnością zagospodarowania. Brak takiej równowagi stać się może momentem krytycznym rozwoju. Działalność władzy lokalnej nie może mieć charakteru pasywnego, polegającego na likwidacji zaistniałych już momentów krytycznych lub łagodzenia ich najbardziej dotkliwych dla społeczności skutków. Aktywność działania władzy musi wyrażać się w umiejętności wczesnej identyfikacji potencjalnych zagrożeń, a także skuteczności zapobiegania im. Zarówno identyfikacja zagrożeń, jak i minimalizowanie lub likwidacja ich skutków są możliwe, gdy zarządzanie gminą wynika ze strategicznego planu rozwoju lokalnego.

Charakterystyczną dla planowania terytorialnego funkcją strategii rozwoju lokalnego jest określenie perspektywicznego wymiaru lokalnej polityki gospodarczej, tj.: zasad, metod, instrumentów i priorytetów, których zastosowanie w praktyce ma zapewnić konkurencyjność obszaru gminy, poprzez zatrzymanie istniejących i pozyskiwanie nowych mobilnych podmiotów gospodarczych. Podstawowym wyznacznikiem gospodarczej konkurencyjności gminy jest skala, struktura i jakość oferty korzyści kierowanych przez gminę do lokalnych podmiotów gospodarczych oraz potencjalnych inwestorów zewnętrznych.

Potrzeba konstruowania strategicznego planu rozwoju gminy wynika także z faktu, że plan ten, identyfikując hierarchiczną strukturę celów i zadań strategicznych oraz katalog instrumentów i metod ich realizacji, określa jednocześnie zasady zachowań władzy i administracji samorządowej w dłuższej perspektywie czasu. To z kolei sprzyja obniżeniu niepewności działania lokalnych podmiotów gospodarczych, a tym samym zwiększa skłonność do podejmowania przez nie ryzyka działalności o dłuższym okresie zwrotu ponoszonych nakładów. Sytuacja taka sprzyja stabilizowaniu sytuacji gospodarczej gminy.

Realizacja celów określonych przez strategię rozwoju lokalnego zapewnić ma również odpowiedni poziom walorów użytkowych gminy, tj. adresowanych do społeczności lokalnej warunków decydujących o wygodzie codziennego życia w danej jednostce terytorialnej.

Wymóg wyposażenia gmin w strategiczny plan rozwoju lokalnego wynika również z zasad procesu przystosowań Polski do integracji z Unią Europejską. Koncepcja terytorialnego, oddolnego rozwoju zyskuje bowiem na znaczeniu w miarę postępów procesów europejskiej integracji gospodarczej, której efektem jest między innymi ograniczenie roli instytucji centralnych państw na rzecz regionalnych i lokalnych jednostek terytorialnych. One to – uwzględniając i wykorzystując uwarunkowania lokalne, ponadlokalne, regionalne, krajowe oraz ponadkrajowe – formułują i prowadzą własne polityki rozwoju. Sprzyja temu fakt, iż poszczególne gminy mogą samodzielnie ubiegać się o pomoc z międzynarodowych instytucji finansowych.

1.3. Miejsce strategii zrównoważonego rozwoju w lokalnej Agendzie 21

Przez rozwój zrównoważony rozumie się taki rozwój społeczno-gospodarczy, który odbywa się z poszanowaniem zasobów środowiska. Pojęcie to podniesione zostało do rangi zasady konstytucyjnej. Konstytucja Rzeczypospolitej Polskiej w art. 5 "Zapewnia ochronę środowiska, kierując się zasadą zrównoważonego rozwoju". W "Drugiej polityce ekologicznej państwa" określone są zasady, na których powinien się oprzeć zrównoważony rozwój. Zalicza się do nich zasady:

- równego dostępu do środowiska przyrodniczego,
- regionalizacji,
- uspołecznienia,
- "zanieczyszczający płaci",
- prewencji,
- przezorności,
- BAT – stosowania najlepszych dostępnych technik,
- subsydiarności,
- skuteczności ekonomicznej i ekologicznej.

Druga Polityka Ekologiczna Państwa jako priorytetowe do realizacji zakłada działania zmierzające do poprawy jakości wód powierzchniowych, zwiększenia dostępności wody do picia i poprawy jej jakości, poprawy jakości powietrza na obszarach o przekroczonych dopuszczalnych stężeniach zanieczyszczeń, ograniczenia emisji zanieczyszczeń z dużych obiektów energetycznego spalania paliw oraz racjonalizacji gospodarki odpadami. Zakłada ponadto walkę z hałasem, zachowanie dziedzictwa przyrodniczego i konieczność podnoszenia świadomości ekologicznej w społeczeństwie, a także tworzenie na obszarze Polski systemu Europejskiej sieci ekologicznej "NATURA 2000". Obszary te zostały uznane za priorytetowe, gdyż wymagają najwięcej i najbardziej kosztownych działań uwzględniających m.in. dostosowanie do wymagań prawa wspólnotowego. Ich realizacja w sposób istotny wpłynie na jakość środowiska, a także na poprawę warunków życia i stanu zdrowia ludności. Równie istotny jest wpływ takich przedsięwzięć na stymulację rozwoju gospodarczego regionów poprzez zwiększenie ich atrakcyjności inwestycyjnej. Obecnie brak odpowiedniej infrastruktury ochrony środowiska stanowi w wielu przypadkach istotny czynnik ograniczający możliwości inwestowania i rozwoju oraz zmniejszający konkurencyjność poszczególnych regionów.

Wymienione zasady zrównoważonego rozwoju (nazywanego też ekorozwojem) w dużym stopniu rozszyfrowują tę koncepcję dla potrzeb planowania strategicznego. Szczególne znaczenie ma zasada równego dostępu do środowiska przyrodniczego. Podkreśla to definicja Światowej Komisji ds. Środowiska i Rozwoju – zrównoważony rozwój to rozwój, który zaspokajając dzisiejsze potrzeby nie uniemożliwia zaspokojenia potrzeb przyszłych pokoleń. Nadrzędność tej zasady akcentuje również Konstytucja RP w pkt. 1 art. 74 "Władze Publiczne prowadzą politykę zapewniającą bezpieczeństwo ekologiczne współczesnemu i przyszłym pokoleniom" oraz definicja zrównoważonego rozwoju przyjęta w ustawie o kształtowaniu i ochronie środowiska. (art. 3, pkt. 3.a) – rozwój zrównoważony to "rozwój społeczno-gospodarczy, w którym w celu zrównoważenia szans dostępu do środowiska poszczególnych społeczeństw lub/i ich obywateli – zarówno współczesnych jak i przyszłych pokoleń, następuje proces integrowania działań: politycznych, gospodarczych, społecznych z zachowaniem równowagi przyrodniczej oraz trwałości podstawowych procesów przyrodniczych".

Zrównoważonego rozwoju nie można utożsamiać wyłącznie z ekologią i wąsko rozumianą ochroną środowiska. W praktyce sprowadza się to do integracji trzech łańdów:

- ekologiczno – przestrzennego
- społecznego
- gospodarczego

Ład **ekologiczno - przestrzenny** oznacza zgodność z wymogami szeroko rozumianej ochrony środowiska oraz nienaruszanie trwałych zasobów środowiska naturalnego. To porządek tworzony przez system prawny, instytucjonalny, przez działania grup i jednostek w zakresie ochrony środowiska naturalnego. Wyraża kompleksowość działań na rzecz ochrony biosfery, a także takie posługiwanie się zasobami przyrody, materialnym i duchowym dorobkiem ludzkim oraz możliwościami człowieka i społeczeństw, by być systemem dającym jednostce i grupom szansę pełnego rozwoju. Komponent przestrzenny natomiast wyrażać musi funkcjonalność, logikę, czytelność i jasność struktur przestrzennych, jak i ich zharmonizowanie z przyrodą, wysoką użyteczność i efektywność na wszystkich poziomach zagospodarowania.

Ład **społeczny** rozumiany jest w tym przypadku jako zaspokajanie potrzeb lokalnej społeczności oraz rozwijanie więzi społecznych i związanych z nimi instytucji życia społecznego. Ważnym zagadnieniem jest tu także likwidacja patologii społecznych oraz stwarzanie właściwych warunków życia wszystkim mieszkańcom gminy. Ład społeczny to porządek wynikający z organizacji życia społecznego, oparty na pewnych zasadach, normach i wartościach. Sposób zachowania poszczególnych jednostek i zbiorowości wobec siebie wyznaczony przez prawo, moralność, obyczaje, tradycje, systemy światopoglądowe, ideologiczne, uznawane wartości. Jeżeli podstawą ładu społecznego jest współpraca, umiejętność uzgadniania rozbieżnych interesów, consensus, akceptowanie przez członków zbiorowości wspólnej hierarchii wartości, wówczas następuje rozwój i postęp; w przeciwnym wypadku dochodzi do działań destrukcyjnych, konfliktowych, które powodują dezorganizację zagrażającą rozpadem określonej zbiorowości.

Ład **gospodarczy** związany jest z trwałymi podstawami rozwoju gospodarczego gminy - wszyscy żyjemy w określonych realiach ekonomicznych, i rozwój gospodarczy jest elementem niezbędnym dla prawidłowego funkcjonowania każdej społeczności lokalnej. Jest to porządek w sferze stosunków gospodarczych, kształtujący się poprzez relacje gospodarcze między państwami i organizacjami w świecie

Ekorozwój to proces rozwoju gospodarczego, w którym następuje skojarzenie rozwoju społeczno-gospodarczego z funkcjonowaniem ekosystemów i stanem ich relacji ekologicznych. Ekorozwój jest definiowany również jako paradygmat rozwoju, model rozwoju, koncepcja rozwoju, a nawet jako sposób myślenia lub jako strategia postępowania. Ujęcia te można uzupełnić stwierdzeniem, że ekorozwój to taki sposób zarządzania zasobami środowiska, który umożliwia ich gospodarcze i społeczne wykorzystanie, przy jednoczesnym ich zachowaniu w postaci możliwie zbliżonej do pierwotnej, tak aby w przyszłości mogły być dalej gospodarczo i społecznie wykorzystane.

We wszystkich ujęciach ekorozwój traktuje się jako powszechnie pożądaną formę rozwoju zrównoważonego, uwzględniającego potrzeby gospodarcze, społeczne, i ekologiczne. Idea taka nie może budzić dziś wątpliwości. Zaawansowanie degradacji ekosystemów, poziom emitowanych wciąż zanieczyszczeń, niewystarczająca działalność naprawcza i prewencyjna, a także zjawiska kryzysowe w gospodarce oraz stale rozwijające się potrzeby konsumpcji materialnej i niematerialnej zdają się być wystarczającymi argumentami przemawiającymi za akceptacją koncepcji rozwoju zrównoważonego. Zakłada on bowiem możliwość równoległego rozwijania wszystkich czterech sfer, dzięki zrozumieniu wagi każdej z nich, umiejętności znajdowania rozwiązań kompromisowych, a niejednokrotnie umiejętności korekty ambicji i rezygnacji z oczekiwanego poziomu zaspokojenia niektórych potrzeb. Jest takim modelem przemian ekologiczno – społeczno - gospodarczych, który z jednej strony utrzymuje (odtwarza) powszechnie pożądaną stan przyrody, a z drugiej niepotrzebnie nie ogranicza ewolucji społeczeństwa i jego gospodarki.

Strategia rozwoju gminy Radków to główny dokument strategiczny gminy, w opracowaniu dbaliśmy o zgodność z zaleceniami Agendy 21, czyli Globalnym Programem Działań na Rzecz Rozwoju Zrównoważonego w perspektywie XXI wieku.

Najistotniejsze dla budowania strategii zrównoważonego rozwoju na poziomie gminy są następujące zasady Deklaracji z RIO:

- **Zasada 1**

Istoty ludzkie stanowią centrum zainteresowania w procesie trwałego i zrównoważonego rozwoju. Mają prawo do zdrowego oraz twórczego życia w harmonii z przyrodą.

- **Zasada 3**

Prawo do rozwoju musi być egzekwowane tak, aby sprawiedliwie uwzględnić rozwojowe i środowiskowe potrzeby obecnych i przyszłych pokoleń

- **Zasada 4**

Do osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju, konieczne jest, aby ochrona środowiska stanowiła nierozłączną część procesów rozwojowych i nie była rozpatrywana oddzielnie od nich

- **Zasada 5**

Wszystkie państwa i wszyscy ludzie powinni współpracować przy realizacji zasadniczego zadania, jakim jest wykorzenienie ubóstwa - co jest niezbędne do zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju oraz zmniejszenia różnic w poziomie życia większości ludzi na świecie - i dążyć do zaspokojenia ich potrzeb

- **Zasada 8**

Aby osiągnąć trwałe i zrównoważony rozwój oraz poprawę jakości życia wszystkich ludzi, państwa powinny ograniczyć lub wyeliminować modele produkcji lub konsumpcji zakłócające ten rozwój oraz promować odpowiednią politykę demograficzną

- **Zasada 10**

Zagadnienia środowiskowe są na każdym poziomie najlepiej rozwiązywane przy udziale wszystkich zainteresowanych obywateli. Na poziomie państwa każdy obywatel powinien mieć

zapewniony odpowiedni dostęp do informacji dotyczących środowiska, która jest w posiadaniu władzy publicznej. Dotyczy to informacji o niebezpiecznych substancjach i o niebezpiecznej działalności w rejonie zamieszkania społeczności, jak również możliwości uczestniczenia społeczeństwa w procesie podejmowania decyzji

- **Zasada 15**

Wszystkie Państwa powinny szeroko stosować działania zapobiegawcze dotyczące ochrony środowiska, mając na uwadze ich własne możliwości w tym zakresie. Tam gdzie występuje zagrożenie poważnymi lub nieodwracalnymi zmianami w środowisku, brak naukowej pewności nie może być powodem opóźnienia efektywnych działań, których realizacja zapobiegałaby degradacji środowiska

- **Zasada 17**

Ocena oddziaływania na środowisko jako wewnętrzny instrument kontroli musi być wykonywana dla tych zamierzonych działań, co do których można się spodziewać, że będą miały znacząco niekorzystny wpływ na środowisko i których realizacja wymaga podjęcia decyzji przez kompetentne organy władzy

- **Zasada 20**

Kobiety odgrywają żywotną rolę w zarządzaniu środowiskiem i w jego rozwoju. Stąd też ich pełny udział w działaniach w tym zakresie jest ważnym aspektem osiągnięcia trwałego i zrównoważonego rozwoju

- **Zasada 21**

Twórczość, ideały i odwaga młodych świata powinna zostać zmobilizowana do rozwijania światowego partnerstwa, co pomoże osiągnąć trwałe i zrównoważony rozwój oraz zapewnić lepszą przyszłość dla wszystkich

- **Zasada 22**

Ludność tubylcza i ich wspólnoty, a także inne wspólnoty lokalne odrywają znaczącą rolę w zarządzaniu środowiskiem i w jego rozwoju, ze względu na swoje doświadczenie i tradycję. Państwa powinny uznać i właściwie wspierać tożsamość, kulturę i zainteresowania wspólnot oraz umożliwić im efektywny udział w osiąganiu trwałego i zrównoważonego rozwoju.

- **Zasada 25**

Pokój, rozwój i ochrona środowiska są współzależne i niepodzielne.

Rozwinięciem zasad Deklaracji są zalecenia zawarte w programie Agenda 21, który składa się z 4 części:

1. Zagadnienia socjalne i ekonomiczne
2. Ochrona i zarządzanie zasobami naturalnymi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju
3. Wzmacnianie roli głównych grup społecznych i organizacji
4. Możliwości realizacyjne

Każda z części składa się z rozdziałów, w których określone zostały obszary działań. Dla każdego z obszaru działań określono: podstawy działania, cele i w niektórych przypadkach zalecenia i możliwości realizacyjne. Poniżej przedstawione zostały najistotniejsze dla rozwoju gminy Radków obszary działań w poszczególnych rozdziałach.

1.3.1. Zagadnienia socjalne i ekonomiczne

- ⇒ Walka z ubóstwem
 - umożliwienie ludziom ubogim trwałego i zrównoważonego dostępu do środków do życia,
 - umożliwienie integracji trwałego i zrównoważonego dostępu do środków utrzymania z ochroną środowiska.
- ⇒ Zmiana modelu konsumpcji
 - zrównoważenie modeli konsumpcji i produkcji,
 - podjęcie polityki i strategii gospodarczej mającej na celu wyeliminowanie nierównoważonych modeli konsumpcji.
- ⇒ Dynamika demograficzna, a trwały i zrównoważony rozwój
 - zintegrowanie polityki w dziedzinie środowiska i rozwoju, uwzględniającej trendy i czynniki demograficzne,
 - wprowadzenie w życie zintegrowanych programów działań środowiskowych i rozwojowych na poziomie lokalnym, uwzględniających trendy i czynniki demograficzne.
- ⇒ Ochrona i promocja zdrowia ludzkiego
 - zaspokajanie podstawowych potrzeb społeczeństwa w zakresie opieki zdrowotnej, szczególnie na terenach wiejskich,
 - zwalczanie chorób zakaźnych,
 - ochrona grup słabych,
 - sprostanie problemom zdrowotnym występującym w środowisku miejskim,
 - zmniejszenie zagrożenia zdrowia spowodowanego zanieczyszczeniem środowiska.
- ⇒ Promowanie zrównoważonego rozwoju osiedli ludzkich
 - zapewnienie wszystkim ludziom odpowiedniego schronienia,
 - udoskonalenie zarządzania osiedlami ludzkimi,
 - planowanie i zarządzanie wykorzystaniem gruntów, zgodnie z wymogami trwałego i zrównoważonego rozwoju,
 - promowanie zintegrowanej rozbudowy infrastruktury komunalnej: wodociągów, kanalizacji, oczyszczalni, zakładów zagospodarowania odpadów stałych i niebezpiecznych,

- promowanie w osiedlach ludzkich systemów energetycznych i transportowych działających zgodnie z wymogami trwałego i zrównoważonego rozwoju.
- ⇒ Włączenie problemów środowiska i rozwoju do procesów podejmowania decyzji
 - włączenie problemów środowiska i rozwoju do polityki, planowania i zarządzania,
 - wprowadzenie systemów zintegrowanych ocen środowiskowych, rachunku ekonomicznego i księgowości.

1.3.2. Ochrona i zarządzanie zasobami naturalnymi w celu zapewnienia trwałego i zrównoważonego rozwoju

- ⇒ Ochrona atmosfery
 - popieranie trwałego i zrównoważonego rozwoju w wytwarzaniu i zużyciu energii, transporcie, rozwoju przemysłu i wykorzystanie zasobów lądowych oraz użytkowaniu gruntów.
 - Kompleksowe planowanie i zarządzanie zasobami powierzchni ziemi.
- ⇒ Działania zapobiegające wylesieniom
 - zachowanie wielostronnych funkcji wszystkich typów lasu oraz obszarów zalesionych i zadrzewionych,
 - intensyfikacja działań w sferze ochrony, trwałego rozwoju oraz zachowania wszystkich lasów i obszarów zalesionych,
 - wprowadzanie szaty roślinnej na tereny zdegradowane.
- ⇒ Promowanie trwałego i zrównoważonego rozwoju rolnictwa i wsi
 - angażowanie ludności w trwały rozwój rolnictwa i społeczeństwa wiejskiego,
 - ulepszanie technologii produkcji rolnej i systemów gospodarowania przez rozwój infrastruktury na wsi i różnicowanie zatrudnienia w gospodarstwie rolnym i poza gospodarstwem,
 - planowanie wykorzystania zasobów gruntów, informacja i oświata w zakresie rolnictwa,
 - ochrona i rekultywacja gruntów,
 - zintegrowana polityka ochrony przed szkodnikami w rolnictwie,
 - trwałe i zrównoważone nawożenie jako czynnik wzrostu produkcji rolnej,
 - modernizacja źródeł energii na obszarach wiejskich jako czynnik wzrostu produktywności.
 - Ochrona różnorodności biologicznej, w tym włączanie zagadnień ochrony bioróżnorodności w planowanie i rozwój racjonalnych metod produkcji.
- ⇒ Ochrona jakości i wykorzystanie zasobów wód śródlądowych. Zintegrowane podejście do problemu rozwoju zasobów wód śródlądowych, ich zarządzania i zagospodarowania
 - kompleksowe zarządzanie zasobami wód śródlądowych,

- szacowanie zasobów wód śródlądowych,
 - ochrona zasobów wody, jej jakości i ekosystemów wodnych,
 - zaopatrzenie w wodę do picia.
- ⇒ Bezpieczne dla środowiska postępowanie z toksycznymi i niebezpiecznymi środkami chemicznymi:
- tworzenie programów ograniczenia zagrożenia,
 - wzmocnienie możliwości i umiejętności skutecznego postępowania z substancjami toksycznymi.
- ⇒ Bezpieczna dla środowiska gospodarka odpadami niebezpiecznymi:
- promocja zapobiegania tworzeniu odpadów niebezpiecznych i minimalizacja ilości tych odpadów,
 - promocja i wzmacnianie instytucjonalnych uprawnień w zakresie gospodarki odpadami niebezpiecznymi.
- ⇒ Bezpieczna dla środowiska gospodarka stałymi odpadami oraz osadami z oczyszczalni ścieków:
- minimalizacja ilości odpadów,
 - maksymalizacja bezpiecznego dla środowiska wykorzystania surowców wtórnych i recyklingu odpadów,
- ⇒ promocja bezpiecznego dla środowiska usuwania i przeróbki odpadów,
- rozszerzenie zasięgu usług w zakresie gromadzenia i usuwania odpadów.

1.3.3. Wzmacnianie roli głównych grup społecznych i organizacji

- ⇒ Rola kobiet w zrównoważonym rozwoju
- uczestnictwo kobiet w zrównoważonym rozwoju i działaniach na rzecz ochrony środowiska,
- ⇒ Dzieci i młodzież w trwałym i zrównoważonym rozwoju
- zwiększenie roli młodzieży i aktywne jej włączanie do działań w zakresie ochrony środowiska i promocji rozwoju społecznego i gospodarczego,
 - dzieci a trwałe i zrównoważony rozwój.
- ⇒ Uznanie i umacnianie roli grup etnicznych w trwałym rozwoju
- ⇒ Umocnienie roli organizacji pozarządowych - partnerów w działaniach na rzecz zrównoważonego rozwoju
- ⇒ Wykorzystanie inicjatyw lokalnych w realizowaniu zaleceń Agendy 21
- ⇒ Umocnienie roli pracowników i ich związków zawodowych w osiąganiu zrównoważonego rozwoju
- ⇒ Umocnienie roli biznesu i przemysłu w osiąganiu trwałego i zrównoważonego rozwoju
- promowanie czystej produkcji,
 - propagowanie odpowiedzialnej przedsiębiorczości gospodarczej.

- ⇒ Rola społeczności naukowej i technicznej w tworzeniu podstaw i warunków zrównoważonego rozwoju
 - usprawnienie kontaktów i współpracy pomiędzy w/w społecznością a decydentami i społeczeństwem,
 - promocja kodeksów postępowania oraz zaleceń dot. nauki i techniki.
- ⇒ Zwiększenie roli rolników w procesie zrównoważonego rozwoju.

Przyjęcie w dokumencie strategii rozwoju dla gminy Radków zrównoważonych rozwiązań powinno dać w dłuższym horyzoncie czasowym dużo większe – niż w przypadku tradycyjnie opracowywanych i wdrażanych projektów zmian – efekty społeczne oraz ekonomiczne, gdyż nie niszczą struktur, a także zasobów przyrodniczych i kulturowych. Zasoby te są podstawą nie tylko wielu rodzajów działalności gospodarczej, lecz także podstawą zachowania fizycznego i psychicznego zdrowia człowieka, głównego twórcy i jednocześnie odbiorcy jego efektów.

Na poziomie krajowym zapisom powyższym opowiada:

- „Polska 2025 – Długookresową Strategią Trwałego i Zrównoważonego Rozwoju” (Rządowe Centrum Studiów Strategicznych we współpracy z Ministerstwem Środowiska, przyjęta przez radę Ministrów 26 lipca 2000 r.)
- Narodowy Plan Rozwoju

Na poziomie regionalnym kontynuacją powyższych dokumentów jest:

- Program Zrównoważonego Rozwoju i Ochrony Środowiska Województwa Dolnośląskiego
- Strategią Województwa Dolnośląskiego
- Komponentem Dolnośląskim ZPORR
- Strategią Rozwoju Obszarów wiejskich Województwa Dolnośląskiego
- Strategią Rozwoju Powiatu Kłodzkiego
- Strategią Rozwoju Pogranicza Polsko- Czeskiego

1.4. Przyjęte zasady partycypacyjnego planowania strategicznego w gminie Radków – przebieg prac nad strategią

Dokument Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Radków opracowaliśmy przyjmując za podstawę wyniki debat strategicznych organizowanych metodą aktywnego planowania strategicznego, jak również w oparciu o wyniki badań ankietowych, przeprowadzanych wśród społeczności lokalnej, jak i analizy dokumentacji.

Misja odpowiada na pytanie: „Po co istniejesz?”. Misją każdej polskiej gminy jest pełnienie roli służebnej w stosunku do społeczności lokalnej. Zakres tej roli jest sumą zadań ustawowych i fakultatywnych. Tworzenie Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Radków jest zatem metodą podnoszenia skuteczności i efektywności realizacji misji. To społeczność lokalna gminy Radków jest beneficjentem ustaleń niniejszej Strategii. Rola społeczności lokalnej w procesie budowy Strategii była zatem istotna. Ujawniła się ona poprzez:

1. Udział jej przedstawicieli – liderów lokalnych – w warsztatach strategicznych.
2. Uwzględnienie w diagnozie prospektywnej wszystkich tych zagadnień, które są dla społeczności bardzo istotne, takich jak: infrastruktura techniczna i społeczna, bezrobocie, rozwój gospodarczy i inne.
3. Informowanie opinii publicznej o przystąpieniu do procesu budowy Strategii, o jej głównych ustaleniach oraz o przystąpieniu do jej przyjęcia i wdrażania.
4. Ankietyzację mieszkańców.

Przy opracowaniu strategii przyjęta została zasada uspołecznienia procesu budowy tego dokumentu. W prace zaangażowani byli nie tylko przedstawiciele Burmistrza i Urzędu Miasta i Gminy, ale także Radni Rady Miejskiej, przedstawiciele oświaty, nauki, sportu, administracji terenów chronionych tj. Parku Narodowego Gór Stołowych oraz aktywni członkowie społeczności gminy reprezentujący organizacje społeczne, instytucje użyteczności publicznej oraz podmioty gospodarcze.

Nadzór merytoryczny nad pracami związanymi z powstaniem dokumentu sprawował dr Zbigniew Kulas.

Działania związane z powstaniem strategii zrównoważonego rozwoju Gminy Radków na lata 2004-2015 rozpoczęły się pracą nad raportem o stanie gminy. Pierwszy etap stanowiło rozpoznanie podstawowych cech charakteryzujących obecną sytuację. Wykorzystano materiały przygotowane przez konsultantów zrzeszonych w Umbrella Projekt, którzy przygotowali niezależne badanie „Audyt Zrównoważonego Rozwoju” określając tym samym pozycję konkurencyjną gminy. Dokonali także analizy potencjału rozwojowego, a więc poziomu i możliwości wykorzystania zasobów gminy na rzecz jej zrównoważonego rozwoju. Analizowano zagadnienia gospodarcze, a także inne kluczowe dziedziny życia społeczności lokalnej, poczynając od środowiska naturalnego – jako podstawowego uwarunkowania rozwoju, po potencjał społeczny. Efekty prac zostały opisane w opracowaniu pt. „Diagnoza sytuacji społeczno-gospodarczej i ochrony środowiska w gminie Radków”. Raport powstał 19.03.04, a po korektach zamieszczony został w rozdziale 2 niniejszego opracowania. Sporządzono również ankietę badającą opinię społeczną na temat kierunków rozwoju gminy, ogłoszono na stronie internetowej rozpoczęcie prac.

Dnia 19.04.2004 odbył się warsztat roboczy zespołu planowania z dr Zbigniewem Kulasem na, którym określono zasady tworzenia dokumentacji programowej i prowadzenia warsztatów strategicznych. Ustalono przedmiot wykładu wprowadzającego i przebieg warsztatu. Wychodząc naprzeciw wstępnym zapisom dokumentów planistycznych wyższego szczebla, a więc Narodowego Planu Rozwoju, Zintegrowanego Programu Rozwoju Regionalnego oraz Sektorowych Programów Operacyjnych zdecydowano się na stworzenie:

1. Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Radków na lata 2004-2015.
2. Programu Rozwoju lokalnego na lata 2004-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2013.
3. Programów Odnowy Wsi.
4. Programu Rozwoju miasta Radkowa.

Prace nad powyższymi dokumentami prowadzone były równolegle, tzn. po określeniu priorytetów strategicznych oraz głównych kierunków rozwoju przystąpiono do prac nad Programem Rozwoju Lokalnego oraz Programami Odnowy Wsi. Poprzez zestawienie przyjętych kierunków rozwoju gminy z potrzebami zgłaszanymi przez społeczności lokalne dokonano weryfikacji zapisów projektu strategii.

W dniach 13-16.04.2004 przeprowadzono spotkania w każdej miejscowości gminy, na których przedstawiono przyjęte zasady programowania, nakreślano ogólne cele programu i źródła finansowania.

21.04.2004 odbyło się spotkanie sołtysów dotyczące prac nad Programem Odnowy Wsi. Przekazano wzór uchwały zebrania wiejskiego, które ma powołać Grupę Odnowy Wsi – grupę roboczą zaangażowaną w tworzenie programu na terenie poszczególnych wsi.

24.04.2004 odbył się I warsztat dotyczący budowania strategii. Udział w nim wzięli przedstawiciele lokalnego biznesu, organizacji pozarządowych, samorządu, środowisk twórczych i aktywnych grup społecznych naszej gminy. Prace warsztatowe rozpoczęte zostały od analizy atutów, słabych stron gminy oraz możliwości i zagrożeń dla rozwoju (analizy SWOT), która umożliwiła spojrzenie na sytuację gminy w sposób syntetyczny, pozwalający na sformułowanie wizji rozwoju gminy oraz podstawowych kierunków rozwoju w najważniejszych sferach działania władz lokalnych, czyli w:

- sferze przyrodniczej,
- sferze społecznej,
- sferze gospodarczej

Na podstawie zebranych opinii Zespół roboczy określił cele strategiczne oraz operacyjne, których osiągnięcie będzie warunkowało realizację wizji gminy, a następnie program działania czyli zadania konieczne do osiągnięcia poszczególnych celów operacyjnych, instytucje odpowiedzialne za realizację zadań oraz instytucje, których współpraca jest niezbędna lub pożądana.

Dnia 20.05.2004 odbył się II warsztat planowania strategicznego dotyczący ładu społecznego. Przeprowadzono szczegółową analizę SWOT gminy w zakresie kultury, sportu, rekreacji, edukacji, ochrony zdrowia, pomocy społecznej, bezpieczeństwa, mieszkalnictwa itd. Wypracowano słabe i mocne strony, jak również szanse i zagrożenia, określono główne kierunki rozwoju i cele strategiczne. Wyniki warsztatów były spisywane i uzupełniane przez specjalistów z poszczególnych dziedzin życia społecznego, a następnie dyskutowane i weryfikowane. Proces opracowywania strategii i programu działań trwał przez trzy spotkania warsztatowe.

Miesiąc maj przebiegał pod hasłem prac w zakresie ładu społecznego i gospodarczego – opracowano materiały i ankiety dla przedsiębiorców. Posumowano wyniki badań ankietowych, przeprowadzono analizy statystyczne udzielanych odpowiedzi.

W miesiącu sierpniu trwały prace nad przygotowaniem Programu Rozwoju Lokalnego i trzeciego warsztatu planowania strategicznego dotyczącego rozwoju gospodarczego gminy w ramach Strategii Zrównoważonego Rozwoju.

Warsztat odbył się dnia 25.09.2004 r. Uczestniczyli w nim przedsiębiorcy z terenu gminy, osoby prowadzące agroturystykę, rolnicy i przedstawiciel nauki. Celem spotkania była analiza bieżącej sytuacji gospodarczej w gminie (m. in. Sytuacja na rynku pracy), potrzeb i oczekiwań pracodawców oraz ocena możliwości wykorzystania potencjału gospodarczego, a w szczególności produktu lokalnego i turystycznego. Poruszany był również temat gotowości podmiotów do wzajemnej współpracy oraz korzystania ze środków zewnętrznych pochodzących z zasobów UE.

1.5. Podstawowe trudności w opracowywaniu Programu Rozwoju Lokalnego i Programów Odnowy Wsi

W obu przypadkach podstawową trudnością był brak ostatecznych wytycznych, co do wymogów obligatoryjnych stawianych tego rodzaju dokumentom. O ile w Zintegrowanym Programie Operacyjnym Rozwoju Regionalnego określono strukturę, podstawowe zapisy oraz poziom ich szczegółowości w odniesieniu do Programy Rozwoju Lokalnego, o tyle brak ostatecznej wersji Uzupełnienia Sektorowego Programu Operacyjnego „Restrukturyzacja i Modernizacja Sektora Żywnościowego oraz Rozwój Obszarów Wiejskich w sposób znaczący utrudniał pracę nad Programami Odnowy Wsi. Dlatego też postanowiono skorzystać z doświadczeń Instytutu Budownictwa i Architektury Krajobrazu Akademii Rolniczej We Wrocławiu.

Tworzenie trójpoziomowej dokumentacji programowej w sposób znaczący przyczyniło się do wydłużenia prac, z drugiej jednak strony sprawiło że zapisy Strategii Zrównoważonego Rozwoju będą trwalsze. Pozwoli na to przeniesienie tzw. szczegółowego programu operacyjnego strategii do Programu Rozwoju Lokalnego. Dzięki temu będzie można aktywnie zarządzać środkami gminy w zmieniającym się otoczeniu, bez konieczności wprowadzania zmian w dokumencie wyznaczającym priorytety i kierunki rozwoju gminy.

2. DIAGNOZA SYTUACJI SPOŁECZNO – EKONOMICZNEJ GMINY RADKÓW

2.1. Informacja ogólna

Gmina Radków jest gminą miejsko-wiejską położoną w najbardziej na południe wysuniętej części Dolnego Śląska – w Kotlinie Kłodzkiej. Obejmuje obszar o powierzchni 140 km², w tym ok. 1,5 km² stanowi obszar miasta, zamieszkały przez ok. 9.600 mieszkańców.

Sieć osadniczą w gminie tworzą miasto Radków pełniące funkcję ośrodka gminnego i wsie: Tłumaczów, Ścinawka Górna, Ścinawka Średnia i Ścinawka Dolna, Ratno Dolne, Ratno Górne, Wambierzyce, Raszków, Suszyna, Karlów, Pasterka, Gajów.

Gmina graniczy od północy z gminą Nowa Ruda, od wschodu z gminą wiejską Kłodzko, od południa z gminą Szczytina i z Kudowa Zdrój, od zachodu z Czechami. Jest jedną z 14 gmin Powiatu Kłodzkiego.

Na terenie gminy funkcjonują 3 przejścia graniczne z Republiką Czeską. Największe drogowe przejście graniczne znajduje się w Tłumaczowie. Oprócz niego funkcjonują przejścia dla ruchu turystycznego w zachodniej części miasta Radkowa oraz w pobliżu Pasterki (Ostra Góra).

2.2. Profil środowiskowy

– stan i zasoby środowiska przyrodniczego gminy

Podstawą opracowania części raportu dotyczącej ochrony środowiska były materiały zgromadzone przez zespół projektantów „EE energoekspert sp. z o.o.” energia i ekologia z Katowic dla celów sporządzenia Programu Ochrony Środowiska dla Gminy Radków na lata 2003-2006 z uwzględnieniem perspektywy na lata 2007-2015.

2.2.1. Usytuowanie geograficzne i ukształtowanie powierzchni

Gmina Radków położona jest w północno-zachodniej części Kotliny Kłodzkiej. Na odcinku 23 kilometrów granica gminy stanowi granicę z Republiką Czeską. Tren gminy posiada urozmaiconą konfigurację i duże zróżnicowanie krajobrazowe. Od strony południowej w granicach gminy znajduje się, leżące w obrębie utworzonego w 1993r Parku Narodowego Gór Stołowych, środkowe i górne piętro Gór Stołowych ze znanymi w skali krajowej osobliwościami przyrodniczymi: Szczelińcem Wielkim (919m npm.), Błędnyimi Skałami, Skalnymi Grzybami czy Wielkim Torfowiskiem Batorowskim. Na północ od krawędzi skalnej Gór Stołowych, wzdłuż potoku Pośna leży będące ośrodkiem gminnym miasto Radków oraz wsie Ratno Górne i Ratno Dolne. Na obszarze tym zwanym Obniżeniem Radkowskim leży także znany w skali światowej ośrodek pielgrzymkowy Wambierzyce. Od strony północnej gminę otacza graniczne pasmo Gór Suchych, a dalej od strony północno-wschodniej Wzgórza Włodzickie. Obniżenie Radkowa oddzielone jest od doliny rzeki Ścinawki Wzgórzami Ścinawskimi, w obrębie których leżą wsie Raszków i Suszyna. Wzdłuż doliny Ścinawki ciągną się natomiast zabudowania wsi Tłumaczów, oraz miejscowego trójmiasta: Ścinawki Górnej, Średniej i Dolnej. Doliny głównych rzek: Ścinawki i Pośnej zagrożone są wylewami powodziowymi w okresach roztopów i intensywnych letnich opadów deszczu. Wysokość terenu w obrębie gminy kształtuje się w granicach od 310 do 919 m npm. Średnio 36-390 m npm.

2.2.2. Warunki klimatyczne

Analiza danych klimatycznych dotyczących średnich wieloletnich temperatur powietrza wskazuje, że średnia roczna temperatura wynosi $(+7,2^{\circ}\text{C})$, najwyższą temperaturę notując się w miesiącu lipcu $(+16,4^{\circ}\text{C})$, najniższą zaś w miesiącu styczniu $(-2,6^{\circ}\text{C})$. W miesiącach pośrednich, a więc w kwietniu i październiku średnia temperatura wynosi odpowiedni $(+6,8^{\circ}\text{C})$ i $(+8,0^{\circ}\text{C})$. Wyniki te dla obliczono dla znajdującej się w Kłodzku najbliższej stacji meteorologicznej. Ze względu na specyficzne położenie wyniki pomiarów dla miejscowości Gminy mogą ulegać niewielkiej korekcie. Roczna suma opadów kształtuje się w granicach od 600 (na przedgórzu) do 1.100 mm (w wyższych partiach Gór Stołowych). Średnioroczne nasłonecznienie, wyrażające się w ilości energii przypadającej na jednostkę powierzchni w określonym czasie wynosi dla Radkowa $963,7 \text{ kWh /m}^2/\text{rok}$. Najczęściej wieją wiatry południowo-zachodnie (ok. 51,6%) ze średnią prędkością 3-3,5 m/s. Charakterystyczne są też tzw. „cisze” stanowiące 25,7%. Najsilniejsze wiatry obserwuje się w październiku i listopadzie, a ich porywy przekraczają 32,5m/s.

2.2.3. Zasoby surowców naturalnych

Na terenie gminy występuje znaczna ilość kopalin podstawowych jak i pospolitych o istotnym znaczeniu dla lokalnej gospodarki. Do kopalin podstawowych zalicza się złoża melafiru we wsi Tłumaczów oraz piaskowce ciosowe we wsi Karłów. Grupę kopalin pospolitych tworzą liczne złoża surowców mineralnych: ambifolit gabrowy, melafir i tuf melafirowy, tuf porfirowy, łupek mułowcowy, piaskowiec budowlany, piaskowiec czerwony, piaskowiec ciosowy, zlepieniec, margiel, żwiry i glina.

2.2.4. Atmosfera

W Gminie Radków emitarami zanieczyszczeń pochodzenia „przemysłowego” są:

- odlewnia żeliwa w Ścinawce Średniej należąca do Fabryki Armatury Przemysłowej „ZETKAMA” S.A. z Kłodzka – zakład nie przekracza dopuszczalnych stężeń emitowanych zanieczyszczeń poza ksylenem, dla którego została ustalona emisja graniczna,
- Zakład Przemysłu Drzewnego w Ścinawce Średniej – zakład nie powoduje przekroczeń norm dopuszczalnych stężeń emitowanych zanieczyszczeń.

Podstawowym źródłem zanieczyszczeń powietrza w gminie jest emisja substancji toksycznych pochodzących z procesów spalania paliw dla pokrycia potrzeb grzewczych stanowiąca źródło niskiej emisji. Podstawowym źródłem energii cieplnej dla zabudowy mieszkaniowej jest paliwo stałe, przede wszystkim węgiel kamienny i koks, przy czym część mieszkańców ze względów ekonomicznych korzysta z niskiej jakości asortymentów węgla. Natomiast olej opałowy, gaz płynny i biomasa występują sporadycznie. W części obiektów będących w gestii organów gminy przeprowadzono modernizację systemów ogrzewania budynków, nie wprowadzono dotychczas dofinansowania modernizacji systemów ogrzewania indywidualnych budynków mieszkalnych.

Komunikacyjne źródła zanieczyszczeń wynikać mogą z następujących czynników: stanu jezdni, stanu technicznego pojazdów, rodzaju paliwa i płynności ruchu. Największe natężenie ruchu notuje się przede wszystkim na drogach wojewódzkich 385 biegnącej do granicy w Tłumaczowie i 387 prowadzącej przez teren Parku Narodowego do Kudowy Zdroju.

Problem emisji niezorganizowanej w gminie dotyczy:

- wysypiska odpadów komunalnych w Radkowie (czynne do 1996r)
- składowiska odpadów komunalnych w Ścinawce Dolnej
- międzygminnej oczyszczalni ścieków w Ścinawce Dolnej.

Przeprowadzone badania wykazały, że obiekty te nie stanowią istotnego źródła emisji zanieczyszczeń gazowych.

Istotny wpływ na poziom zanieczyszczeń na terenie Gminy Radków ma wpływ zanieczyszczeń ze źródeł przemysłowych z obszaru tzw. „Czarnego Trójkąta” – zlokalizowane na pograniczu polsko-niemiecko-czeskim liczne elektrownie. Zjawisku temu sprzyjają wiatry z kierunków południowych i zachodnich oraz charakterystyczne okresy tzw. „ciszy” nie sprzyjają przewietrzaniu kotliny kłodzkiej, w tym także Obniżenia Radkowa powodując wzrosty lokalnych koncentracji zanieczyszczeń.

W gminie brak jest stacji pomiarowych badania zawartości stężeń zanieczyszczeń gazowych i pyłu zawieszonego w powietrzu. Ze względu na kierunek wiatru i specyfikę stężeń do oceny stanu jakości powietrza należy przyjąć wyniki stacji w Kudowie Zdroju, a te w 2001 roku nie wykazały przekroczeń dopuszczalnych wartości średniorocznych.

2.2.5. Gospodarka wodno-ściekowa

2.2.5.1. Wody powierzchniowe

Przez teren Gminy Radków przebiega europejski dział wodny pomiędzy zlewniami Bałtyku i Morza Północnego.

Do morza Północnego ciążą jedynie najbardziej na zachód wysunięte tereny Gminy drenowane potokami: Piekło, Pasterski, Żidawka oraz Tyrnkława.

Pozostała część gminy znajduje się w zlewni Bałtyku. Głównym ciekim wodnym na terenie Gminy jest rzeka Ścinawka będąca dopływem Nysy Kłodzkiej. Prowadzi swe wody z północnego zachodu na południowy wschód. Do zlewni tej rzeki należą między innymi: Pośna, Cedron, Cervenohorski Potok, Dzik, Włodzica, Szczyp, Kętwa, Studzienna, Sosnówka. Południowo zachodnie krańce gminy drenowane potokiem Czerwona Woda odprowadzają swe wody do Nysy Kłodzkiej poprzez Kamienny Potok i Bystrzycę Dusznicką.

Pomiary jakości wody (pozaklasowa) dokonane na rzece Ścinawce przy granicy z Republiką Czeską oraz w odległości 0,5 km od ujścia do Nysy Kłodzkiej wskazują zanieczyszczenia związkami biogennymi oraz skażenia bakteriologiczne. Świadczy to o zanieczyszczeniu rzeki ściekami komunalnymi. Porównując wartości zanieczyszczeń na rzece Ścinawce przed wpłynięciem na teren Gminy oraz przy ujściu do Nysy widać, że pomimo dużej ilości dopływów na terenie gminy wartości wskaźników wykazują niewielki spadek. Świadczy to o wprowadzaniu do rzeki zanieczyszczeń z terenów gminy, będących wynikiem braku kompleksowego rozwiązania gospodarki ściekami.

Jedynym większym zbiornikiem wodnym na terenie Gminy Radków jest Zalew Radkowski zlokalizowany na Cervenohorskim Potoku w Radkowie o pojemności całkowitej 20 tys. m³. Zbiornik ten wykorzystywany jest również do celów turystyczno-rekreacyjnych. Oprócz niego na terenie gminy znajduje się szereg niewielkich stawów i innych zbiorników wodnych.

2.2.5.2. Wody podziemne

Pierwszy poziom wodonośny występuje w utworach czwartorzędowych, ujmowany jest studniami gospodarskimi i drenowany powierzchnią siecią hydrograficzną. Wody z tego poziomu są wrażliwe na zanieczyszczenia, dlatego należy przypuszczać, że ich jakość jest zła w wyniku zanieczyszczenia ściekami sanitarnymi.

Zasoby wód podziemnych na terenie gminy Radków są ściśle związane z Użytkowym Poziomem Wód Podziemnych (UPWP) występujących w utworach kredy. W obrębie tego UPWP wydzielono Główny Zbiornik Wód Podziemnych (GZWP), który obejmuje swym zasięgiem południowe i centralne rejony gminy. Jest to zbiornik oznaczony nr 341 o nazwie Niecka Wewnętrzna Kudowa Zdrój, Bystrzyca Kłodzka. Warstwa wodonośna zbiornika zbudowana jest ze spękanych piaskowców i wapieni o miąższości do 700m. GZWP stanowi najbardziej zasobny fragment poziomów wodonośnych, charakteryzujących się najlepszymi parametrami hydrogeologicznymi, dlatego też wymaga on szczególnej ochrony. Wody z tego piętra stanowią źródła zasilania ujęć wody znajdujących się w Gminie Radków. Na terenie gminy brak jest punktów monitoringu krajowego i regionalnego wód podziemnych.

2.2.5.3. Zaopatrzenie w wodę

Źródłem zaopatrzenia w wodę Gminy Radków są ujęcia własne zlokalizowane na jej terenie i w całości zabezpieczające jej potrzeby. Są to ujęcia:

- Radków Wodospady I – zaopatrujące Ścinawkę Górną, Ścinawkę Średnią, Ścinawkę Dolną, Gajów, Tłumaczów oraz ZwiK Nowa Ruda;
- Radków Wodospady II – zaopatrujące Radków, Ratno Dolne i Ratno Górne;
- Wambierzyce – Wambierzyce, Raszków, Suszyna;
- Karłów I,II,III;
- Pasterka.

Ujęcia wody w Radkowie i Wambierzycach zaopatrują w wodę prawie całą gminę tworząc spójny system wodociągowy powiązany z miastem Nowa Ruda. Jedynie Karłów i Pasterka korzystają z lokalnych ujęć znajdujących się na ich terenie.

Do sieci wodociągowej podłączonych jest ok. 98% mieszkańców. Zużycie wody ogółem wynosi 348.900m³/rok. Natomiast straty wody w sieci kształtują się na poziomie 4%. Świadczy to o stosunkowo dobrym stanie sieci wodociągowej. Średnie jednostkowe zużycie wody z uwzględnieniem wody na potrzeby usługowo-produkcyjne wynosi ok. 96l/Md.

Długość sieci wodociągowej przesyłowej i rozdzielczej na terenie gminy wynosi 61,1km, natomiast długość sieci tranzytowej do miasta Nowa Ruda 11,5km.

2.2.5.4. Ochrona przed powodzią i suszą

Na terenie Gminy Radków zagrożone powodzią obszary zlokalizowane są przede wszystkim w dolinach rzecznych. Z uwagi na duże spadki terenu zagrożenie to występuje głównie w okresie wiosennych roztopów i letnich gwałtownych opadów. Urządzenia ochrony przeciwpowodziowej nie są w stanie zapewnić pełnej ochrony gminy (zwłaszcza leżących wzdłuż rzeki Ścinawki) przed powodzią.

2.2.5.5. Źródła zanieczyszczeń, kanalizacja i oczyszczanie ścieków

Występujące na terenie Gminy Radków punktowe i obszarowe źródła zanieczyszczeń stanowią przede wszystkim:

- Ścieki socjalno-bytowe z zabudowy mieszkaniowej. Gmina jest w niewielkim stopniu skanalizowana. Ścieki socjalno-bytowe odprowadzane są przede wszystkim do szamb lub bezpośrednio do przydrożnych rowów i cieków wodnych. Nieszczelne szamba oraz „dzikie” wyloty kanalizacji stanowią znaczące zagrożenie dla stanu czystości wód podziemnych i powierzchniowych. Ścieki te wprowadzają głównie zanieczyszczenia wyrażone jako BZT₅ i ChZT, azot amonowy, fosforany i zanieczyszczenia bakteriologiczne.
- Ścieki deszczowe spływające z dróg, parkingów, stacji paliw. Mogą zanieczyszczać wody powierzchniowe głównie substancjami ropopochodnymi splukiwanymi z nawierzchni.
- Zanieczyszczenia spływające z pól, szczególnie w okresach po nawożeniu gruntów rolnych.
- Odcieki ze składowisk odpadów. Potencjalnym źródłem zanieczyszczeń w tym wypadku może być nieczynne wysypisko odpadów w Radkowie oraz istniejące składowisko odpadów w Ścinawce Dolnej.

Całkowita długość użytkowanej sieci kanalizacji sanitarnej na terenie gminy wynosi ok. 32,2km. Umożliwia to odprowadzanie ścieków z terenów wsi Ratno Dolne, Ratno Górne, Wambierzyce. 70% terenu Ścinawki Średniej. Zakończono również I etap kanalizacji Ścinawki Dolnej. Zakontraktowano II etap kanalizacji w Ścinawce Górnej. Zakończono prace projektowe, uzyskano pozwolenie na budowę kanalizacji sanitarnej dla miasta Radkowa. Ścieki sanitarne z terenów nie objętych systemem kanalizacji gromadzone są w zbiornikach bezodpływowych oraz odprowadzane w sposób niekontrolowany do ziemi i wód płynących.

Oprócz sieci kanalizacyjnej obsługującej gminę Radków przez jej tereny przebiegają kolektory tranzytowe grawitacyjne użytkowane przez ZWiK Sp. z o.o. w Nowej Rudzie.

W zakresie kanalizacji deszczowej brak jest danych dotyczących jej długości i stanu technicznego.

2.2.6. Ochrona ziemi i gleb, gospodarka odpadami

2.2.6.1. Charakterystyka powierzchni.

Gmina Radków charakteryzuje się bardzo zróżnicowaną rzeźbą terenu oraz ciekawymi walorami krajobrazu. Cennymi zasobami środowiska z punktu widzenia ochrony powierzchni ziemi i gleby są rozległe areale użytków rolnych, w skład których wchodzi ponad 6500ha użytków klas bonitacyjnych II, III, IV. Gleby te tworzą rozległe kompleksy w dolinach Ścinawki i Pośnej oraz w obrębie płaskich powierzchni podstokowych. Tereny te nie podlegają wyłączeniu z użytkowania rolniczego i są zaliczane do chronionych obszarów środowiska. Na analizowanym terenie występują również użytki V i VI klasy bonitacyjnej, położone w pobliżu kompleksów leśnych. Około 21% powierzchni gminy zajmują obszary prawnie chronione będące częścią składową Parku Narodowego Gór Stołowych.

2.2.6.2. Zagospodarowanie odpadów.

Gospodarka odpadami komunalnymi na terenie gminy prowadzona jest przez Gminne Zakłady Użyteczności Publicznej w Radkowie, których statut obliguje do bieżącego zaspokajania potrzeb ludności w zakresie gospodarki komunalnej i mieszkaniowej, a w tym między innymi:

- świadczenia usług w zakresie nieczystości stałych i płynnych
- eksploatacja komunalnego wysypiska śmieci
- działalność w zakresie ochrony środowiska naturalnego, w tym budowa obiektów i urządzeń.

Istniejący system zbierania odpadów komunalnych obejmuje teren całej gminy. System jest obowiązkowy dla mieszkańców, a także dla instytucji publicznych oraz przedsiębiorstw produkcyjnych i handlowo-usługowych. Nie wprowadzono w gminie kompleksowego systemu segregacji odpadów. Wdrożono natomiast selektywną zbiórkę odpadów szklanych tworząc 10 ognisk zbiórki rozmieszczonych w różnych punktach miasta i gminy Radków. Prowadzona jest również wybiórcza segregacja na składowisku Odpadów Komunalnych w Ścinawce Dolnej.

Aktualnie na terenie miasta i gminy nie ma zlokalizowanego miejsca przeznaczonego do odbierania i magazynowania odpadów niebezpiecznych wytwarzanych przez mieszkańców oraz brak jest prowadzenia zbiórki tego rodzaju odpadów od mieszkańców.

Gmina uczestniczy w powiatowym związku gospodarki odpadami, którego celem jest utworzenie na terenie Ścinawki Dolnej Powiatowego Zakładu Segregacji i Unieszkodliwiania odpadów.

2.2.7. Ochrona przyrody

2.2.7.1. Zbiorowiska leśne

Na terenie Gminy Radków zdecydowana większość lasów to sztuczne drzewostany świerkowe, będące w dużej mierze efektem prowadzonej w przeszłości niewłaściwej gospodarki leśnej. W najwyższych partiach Szczelińca Wielkiego zachowały się płaty górnoreglowego boru świerkowego. Do cennych pozostałości pierwotnych lasów należą płaty żyznej buczyny sudeckiej w rejonie Błędnych Skał, a także płaty jaworzyny górskiej z mieszańcami trwałą.

Na terenie lasów Gminy Radków kumulują się różne negatywne zjawiska pochodzenia biotycznego i antropogenicznego, wpływające na ogólne osłabienie istniejących drzewostanów i całych ekosystemów leśnych.

2.2.7.2. Zbiorowiska nieleśne

W szacie roślinnej zaznacza się liczna grupa zbiorowisk i zespołów roślinności nieleśnej. Występują one zarówno na terenach znacznie przekształconych działalnością gospodarczą człowieka jak również na terenach zmienionych w nieznacznym stopniu. Do najciekawszych należą torfowiska, budowane między innymi przez gatunki podlegające ochronie prawnej znane pod nazwą: Wielkie Torfowisko Batorowskie. Cenne zbiorowiska roślinne to również rozpowszechniane w miejscach mało uczęszczanych pionierskie zbiorowiska paproci na podłożu skalnym.

2.2.7.3. Formy prawne ochrony przyrody

Nie uwzględniając form niemożliwych do utworzenia na terenie gminy, ze względu na jego specyfikę, lista form indywidualnej ochrony przyrody zamyka się w obszarze: pomników przyrody, użytków ekologicznych, rezerwatów przyrody i parków narodowych. Lista pomników przyrody zawiera obecnie 24 pozycje występujące głównie w parkach dworskich w Ścinawce Średniej (7), Ścinawce Górnej (5), Ratnie Dolnym (7) oraz w Radkowie (2), Tłumaczowie (1) i Wambierzycach (2)

Na terenie Gminy zlokalizowany jest Park Narodowy Gór Stołowych. Jego największe atrakcje udostępniane turystom to:

- „skalne miasto” na Szczelińcu Wielkim
- labirynty Błędnych Skał
- Skalne Grzyby i Radkowski Skały
- Skały Puchacza.

W Parku Narodowym Gór stołowych stwierdzono występowanie 310 gatunków drzew, krzewów, roślin zielonych, a w tym 35 gatunków chronionych.

2.3. Profil Społeczny

2.3.1. Struktura demograficzna ludności

Informacje zawarte w analizie profilu społecznego gminy Radków pochodzą z Narodowego Spisu Powszechnego Ludności i Mieszkań 2002 r. Wrocław grudzień 2003 r.

2.3.1.1. Struktura wiekowa

- a). Liczba ludności w gminie wg spisu to 9.633 osoby, wg zameldowanych na koniec 2003 r. to 9.776 os., dane urzędu statystycznego mówią o liczbie niewiele przekraczającej 9.500 osób.
- b). Od 1995 roku obserwuje się systematyczny spadek liczby ludności, który w poszczególnych latach od 1995-2002 wg US wynosił odpowiednio: 10300, 10287, 10222, 10205, 10143, 10092, 10056, 9588 osób. Dzieje się tak zarówno ze względu na ujemny przyrost naturalny, wynoszący odpowiednio: -9, -11, -28, 5, -28, -19, -40, -44; jak i niekorzystne saldo migracji.
- c). Gmina ma jeden z największych wskaźników w skali powiaty i województwa udziału liczby ludności w wieku nieprodukcyjnym / 100 osób w wieku produkcyjnym = 67. Średnia dla powiatu to 61, a woj. 58 osób.
- d). Wartość poprzedniego wskaźnika wynika: z mniejszego udziału osób w wieku produkcyjnym (59,8% populacji) w gminie niż w powiecie (62%) i woj.(63,2%) udział ludności w wieku poprodukcyjnym nie odbiega od średniej powiatu i województwa.
- e). Większy udział osób w wieku przedprodukcyjnym (24,5% populacji) w gminie niż w powiecie (21,6%) i woj.(21,5%).
- f). Struktura wiekowa ludności przedstawia się następująco:

wiek	os.	wiek	os.	wiek	os.	wiek	os.	wiek	os.	wiek	os.	wiek	os.
0	72	5	117	10	140	15	171	20-24	757	45-49	810	65-69	364
1	88	6	111	11	155	16	173	25-29	610	50-54	710	70-74	393
2	92	7	102	12	153	17	207	30-34	551	55-59	361	75-79	334
3	102	8	120	13	155	18	180	35-39	602	60-64	376	80-84	142
4	85	9	146	14	173	19	179	40-44	840	-----	-----	85-....	62
0-4	439	5-9	596	10-14	776	15-19	910	20-44	3360	45-64	2257	65-....	1295

- g). W populacji ogółem odnotowuje niewielką przewagę udziału kobiet. Nie mniej widoczna jest przewaga udziału mężczyzn w grupach wiekowych od 0-54 lat (53,0%). Kobiety przeważają natomiast w grupie 55 i więcej lat (63,0%). W ekonomicznych grupach wiekowych udział kobiet w populacji jest następujący:

- a. wiek przedprodukcyjny (0-17) 48,6%
- b. wiek produkcyjny (18-64 dla „m” i 18-59 dla „k”) 45,4%, w tym:

i. mobilnym (18-44)	46,7%
ii. niemobilnym (45-64 dla „m” i 45-59 dla „k)	43,2%
c. wiek poprodukcyjny	71,7%

2.3.1.2. Wykształcenie

Zaledwie 27,5% ludności w wieku 13 lat i więcej legitymuje się co najmniej średnim wykształceniem. Jest to najgorszy wynik w powiecie kłodzkim, gdzie gminy wiejskie osiągnęły wskaźnik 30-31,5%, gminy miejsko-wiejskie 33,6-39,6%, a gminy miejskie 39,4-53,6%. Wynik ten plasuje Gminę Radków w ścisłej czołówce najgorszych gmin miejsko-wiejskich w woj. dolnośląskim (118 na 169 możliwych). Tak złego wyniku nie osiąga nawet większość gmin wiejskich naszego województwa.

Pełniejszy obraz uzyskamy dodając, że 2,5% ogółu mieszkańców ma wykształcenie wyższe, przy 6,3% w skali powiatu i 9,9% w skali województwa, 26,9% ludności ma wykształcenie zawodowe, a 38,5% podstawowe.

2.3.1.3. Niepełnosprawni

- W gminie Radków niepełnosprawność deklarują 202 osoby/1000 mieszkańców. (16 wynik w woj.). Ogółem w gminie stwierdzono 1942 osoby niepełnosprawne w tym aż 1569 osób niepełnosprawnych prawnie, czyli posiadających decyzję o niepełnosprawności oraz 373 osoby niepełnosprawne biologicznie.
- 58% osób niepełnosprawnych jest w wieku przedprodukcyjnym i produkcyjnym. W grupie tej dominują mężczyźni (65%). Kobiety dominują natomiast w grupie osób w wieku poprodukcyjnym.
- Wśród niepełnosprawnych 16,3% to ludzie mobilni tzn. w wieku 18-44 lata.
- Uwagę zwraca również fakt, że 88,6% ogółu niepełnosprawnych zadeklarowało bierność zawodową (nie zostali zakwalifikowani ani do os. pracujących, ani bezrobotnych tzn. poszukujących pracy i gotowych ją podjąć), a 62,3% posiada wykształcenie podstawowe lub nie posiada wykształcenia w ogóle.

2.3.1.4. Sytuacja mieszkaniowa

- Przeciętna powierzchnia użytkowa mieszkania to 71,0m² (108). Jest to o 6m² więcej niż średnia w powiecie i w województwie, przy czym na 1 izbę przypada przeciętnie 0,92os. (20-25), a średnia w powiecie to 0,87, w woj. 0,85 os.
- 66% substancji mieszkaniowej znajduje się w rękach os. fizycznych, 26% to mieszkania gminne, a pozostała część stanowi własność skarbu państwa, spółdzielni i zakładów pracy.
- 45% mieszkań znajduje się w budynkach wybudowanych przed 1918r (30-31). W powiecie takie mieszkania stanowią 35,2%, a w województwie zaledwie 25%. 38,4% wybudowano w okresie 1918-1944.
- Przeciętna liczba izb w mieszkaniu to 3,68 (os. fiz.4,10; gmina 2,67)

- e). Przeciętna liczba osób w mieszkaniu to 3,37.
- f). 98% mieszkań wyposażonych jest w wodociąg.
- g). 26% mieszkań nie ma splukiwanego ustępu (17% w mieście i 30% na wsi)
- h). 78% mieszkań ma łazienkę, a 62% ciepłą bieżącą wodę.
- i). 23% mieszkań ma gaz sieciowy (86% w mieście i 0% na wsi)
- j). 60,5% ma gaz z butli (86% miasto i 81% wieś)
- k). 58% mieszkań wyposażonych jest w centralne ogrzewanie (61/58), 42% ma piece (39/42)
- l). Mieszkania wyposażone w wodociąg, ustęp i łazienkę stanowią 71%, a wyposażone dodatkowo w CO 54%.
- m). W 92% mieszkań zamieszkałych na stałe przypada mniej niż 2 os. na izbę, a w 62% przypada max 1os/1 izbę.
- n). 58% budynków ma 1 mieszkanie, 16% -2, a 28% 3 i więcej mieszkań.

2.3.1.5. Źródła utrzymania, bezrobocie i aktywność ekonomiczna

- a). Na 9633 osoby własne źródło utrzymania posiada 5516 osób (2096 praca i 2500 emerytura), na utrzymaniu których jest 4068 osób (2256 praca i 1087 emerytura)
- b). 45,2% osób jako główne źródło utrzymania deklaruje dochody z pracy. Daje to Gminie Radków dopiero 164 miejsce. (80% praca najemna, 20% na własny rachunek, w tym w swoim gospodarstwie rolnym 58%) – średnia powiatu 49,3%. 37,2% utrzymuje się głównie z renty lub emerytury. Daje to gminie 7 miejsce! W skali powiatu gorzej wypada jedynie Gmina Miejska Nowa Ruda zajmując odpowiednio 169/1 i Gmina Wiejska Nowa Ruda 167-168/3
- c). Powyższe wyniki mają swoje odzwierciedlenie w analizie stopy bezrobocia, która wg badania wyniosła 38,2% (42,6% miasto i 36,6% wieś) co daje gminie 6 lokatę. Średnią dla powiatu ustalono na poziomie 32,6%, województwa 25,6%.
- d). Tak więc bez pracy, ale aktywnie jej poszukujących pozostaje ok. 1400 osób, z czego 58,5% to mężczyźni, a 41,5% kobiety. Około 400 bezrobotnych mieszka w mieście o ok. 1000 na wsi.
- e). Statystyka wygląda jeszcze gorzej, gdy weźmie się pod uwagę, że 52% poszukuje pracy dłużej niż 12 miesięcy, 37% od 4 do 12 miesięcy, a zaledwie 11% to osoby krótkotrwale bezrobotne (do 3 miesięcy).
- f). Współczynnik aktywności zawodowej (pracujący + bezrobotni /ludności ogółem w wieku 15 lat i więcej) ukształtował się na poziomie 48,5%.
- g). Wskaźnik zatrudnienia (pracujący / ludności ogółem w wieku 15 lat i więcej) ukształtował się na poziomie 30,0%.
- h). Analiza wykształcenia osób bezrobotnych potwierdza zasadę, że im wyższy poziom wykształcenia tym wyższy wskaźnik zatrudnienia, wyższy współczynnik aktywności zawodowej, niższa stopa bezrobocia.

2.3.1.6. System edukacji

Na terenie gminy aktualnie funkcjonują następujące placówki oświatowe i wychowawcze:.

- Zespół Szkolno - Przedszkolny w Wambierzycach,
- Zespół Szkolno – Przedszkolny w Ścinawce Dolnej
- Zespół Szkół w Ścinawce Średniej
- Publiczna Szkoła Podstawowa w Radkowie
- Gimnazjum w Radkowie
- Gminne Przedszkole publiczne z grupą żłobkową w Radkowie

Według stanu z początku 2004 roku w placówkach oświatowych zatrudnionych jest 115 nauczycieli, w tym nauczycieli dyplomowanych 3, mianowanych 78, kontraktowych 25 i 9 stażystów.

Ogółem w przedszkolach (169/12), szkołach podstawowych (691/37) i gimnazjach (432/21) uczy się 1292 uczniów w 70 oddziałach.

Strukturę uczniów w poszczególnych klasach przedstawia poniższa tabela:

Wyszczególnienie	SP							Gimnazja				P	Ogółem
	I	II	III	IV	V	VI	Og.	I	II	III	Og.		
A-uczniowie	108	96	93	135	123	136	691	147	143	142	432	169	1292
B-oddziały	6	6	6	7	6	6	37	7	7	7	21	12	70
A/B	18	16	15,5	19,3	20,5	22,7	18,7	21	20,4	20,3	20,6	14	18,5

Na jednego nauczyciela zatrudnionego w oświacie przypada więc średnio: 11,2 osoby.

Badanie audytowe przeprowadzone w oparciu o dane z Banku Danych Regionalnych GUS w zakresie edukacji dostarczyło następujących informacji.

Wsk. nr - 121 - Liczba miejsc w przedszkolach na 1000 ludności. Na ogólną liczbę ludności wynoszącą 10056 osób, przypada 227 miejsc. Wskaźnik osiąga wartość 22,57, a w porównywanych gminach 17,84 miejsc na 1000 osób.

Wsk. nr - 122 - Liczba dzieci w przedszkolach na 1000 ludności. Na ogólną liczbę ludności wynoszącą 10056 osób z przedszkoli korzysta 198 dzieci. Wskaźnik osiąga wartość 19,69, a w porównywanych gminach 16,68 dzieci na 1000 osób.

Wsk. nr - 124 - Liczba dzieci w przedszkolach na 100 dzieci w wieku 3-6. Na ogólną liczbę dzieci w wieku 3-6 lat wynoszącą 438, z przedszkoli korzysta 198 dzieci. Wskaźnik osiąga wartość 45,21, a w porównywanych gminach 36,76 miejsc na 100 dzieci.

Wsk. nr - 125 - Liczba dzieci w przedszkolach na 1 nauczyciela. Na ogólną liczbę nauczycieli wynoszącą 16 osób, przypada 198 dzieci. Wskaźnik osiąga wartość 12,38, a w porównywanych gminach 15 dzieci na jednego nauczyciela.

Wsk. nr - 126 - Uczniowie szkół podstawowych na 1000 ludności. Na ogólną liczbę ludności wynoszącą 10056 osób, przypada 780 uczniów. Wskaźnik osiąga wartość 77,57, a w porównywanych gminach 86,79 uczniów na 1000 osób.

Wsk. nr - 128 - Liczba uczniów na nauczyciela w szkołach podstawowych. Na ogólną liczbę nauczycieli wynoszącą 66,27 osób, przypada 780 uczniów. Wskaźnik osiąga wartość 11,77, a w porównywanych gminach 13,79 uczniów na jednego nauczyciela.

Wsk. nr - 129 - Uczniowie gimnazjum na 1000 ludności. Na ogólną liczbę ludności wynoszącą 10056 osób, przypada 471 uczniów. Wskaźnik osiąga wartość 46,84, a w porównywanych gminach 47,61 uczniów na 1000 osób.

Wsk. nr - 130 - Liczba uczniów na nauczyciela w gimnazjach. Na ogólną liczbę nauczycieli wynoszącą 30,17 osób, przypada 471 uczniów. Wskaźnik osiąga wartość 15,61, a w porównywanych gminach 15,56 uczniów na jednego nauczyciela.

Niepokojące informacje odnośnie przyszłej liczby dzieci uczęszczających do szkoły płyną ze Spisu Powszechnego Ludności. Według danych w nim zawartych w kolejnych latach do klasy „1” (7 lat) uczęszczać będzie od roku szkolnego 2004/2005: 117, 85, 102, 92, 88, 72 uczniów w roku 2009/2010.

2.3.2. Ochrona zdrowia

Na terenie Gminy Radków funkcjonują 4 Niepubliczne Zakłady Opieki Zdrowotnej.

- **Wykaz NZOZ:**

- NZOZ Przychodnia Rodzinna ul. Sikorskiego 38 d, Ścinawka Średnia.
- NZO „Medicus” ul. Słoneczna 8, Radków
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego ul. Jagiellońska 9, Radków
- NZOZ Praktyka Lekarza Rodzinnego, Ścinawka Dolna 16

Przychodnia Rodzinna w Ścinawce Średniej czynna jest codziennie w godz. 7.30 – 18.30. W soboty i niedziele pełni dyżur pielęgniarka i lekarz w godz. 9.00 – 12.00 (pod telefonem w godz. 12.00 – 18.30). Lekarz prowadzący i zatrudniony personel: 2 pielęgniarki środowiskowe.

Przychodnia „Medicus” czynna jest codziennie w godz. 7.30 – 18.30. Lekarz prowadzący i zatrudniony personel: 2 pielęgniarki środowiskowo – rodzinne. Przychodnia posiada filię w Ścinawce Średniej czynną w godzinach 7.30 – 18.30. Przychodnia posiada specjalistów: medycyna pracy + rodzinna – (kontrakt) i pediatra – (kontrakt). W przychodni można skorzystać z usług stomatologa w ramach świadczeń refundowanych przez NFZ.

Przychodnia Rodzinna w Radkowie czynna jest codziennie w godz. 7.30 – 18.30. Lekarz prowadzący i zatrudniony personel: 2 pielęgniarki środowiskowe.

Praktyka Lekarza Rodzinnego w Ścinawce Dolnej czynna jest codziennie w godz. 7.30 – 15.00. Lekarz prowadzący i zatrudniony personel: 1 pielęgniarka. Po godzinie 15.00 pacjentów przyjmuje przychodnia rodzinna w Ścinawce Średniej.

Pacjenci objęci są opieką przychodni i w środowisku domowym – wizyty domowe.

Na terenie Gminy zidentyfikowano trudności w dostępie do specjalistycznych usług medycznych. Ze względu na duży obszar Gminy i trudności komunikacyjne stwierdzono potrzebę dodatkowych punktów sprzedaży leków na terenach wiejskich.

2.3.3. Pomoc społeczna

Na terenie gminy znajduje się Gminny Ośrodek Pomocy Społecznej z siedzibą w Ścinawce Średniej ul. Mickiewicza 16. W większości przyczyną wnioskowania o udzielenie świadczenia z pomocy społecznej jest ubóstwo spowodowane bezrobociem.

Dominujące problemy wykazywane przez OPS to:

PROBLEM	L. RODZIN	L. OS. w RODZINIE
Bezdomność	2	2
Ubóstwo	467	1570
niepełnosprawność i długotrwała choroba	272	1209
bezzadność w sprawach opieki wychowawczej i prowadzeniu gosp. domowego	126	676
Alkoholizm	42	101
Trudności z przystosowaniem po opuszczeniu zakładu karnego	2	5

Na terenie Gminy Radków funkcjonują:

- Dom Pomocy Społecznej Dla Osób Niepełnosprawnych
- Dom Pomocy Społecznej Dla Dzieci Niepełnosprawnych
- Ośrodek Opieki Dla Osób Starszych.

2.3.4. Bezrobocie

Dane uzyskane od Powiatowego Urzędu Pracy dotyczące liczby bezrobotnych w gminie Radków w latach 1999-2002 r. w zestawieniu z danymi dotyczącymi liczby ludności.

GMINA RADKÓW	31.12.1999	31.12.2000	31.12.2001	31.12.2002
Liczba ludności	10217	10004	9930	9832
Liczba bezrobotnych	1160	1186	1406	1364

Liczba ludności w rejonie Radkowa od 1999 roku systematycznie spada. Natomiast wysokie wskaźniki bezrobocia powodują silne ubożenie społeczeństwa, co z kolei jest przyczyną zastoju gospodarczego (słaba drobna przedsiębiorczość, brak nisz rynkowych, które można by jeszcze skutecznie zapełnić, niska siła nabywczą pieniądza). Migracje w tych warunkach są często jedyną drogą do uzyskania zatrudnienia i dochodów.

Do 2001 r. stan bezrobocia pogłębiał się, natomiast w roku 2002 nastąpiła niewielka poprawa - na dzień 31.12. zanotowano odpływ bezrobotnych o 42 osoby. Fakt ten nie ma znaczenia w ogólnym bilansie, który jest nadal dodatni i wynosi w badanym okresie 204 osoby.

Na koniec czerwca 2003 r. w gminie Radków zarejestrowanych było 1328 osób bezrobotnych, w tym 572 kobiety, tj. 43% ogółu. Osoby z prawem do zasiłku stanowią zaledwie 14,9 % wszystkich bezrobotnych. Na koniec 2003 roku liczba bezrobotnych w gminie Radków wyniosła 1408 osób, natomiast I połowa roku 2004 zakończyła się wynikiem 1253 osoby.

Pracodawcy z gminy Radków rzadko decydują się na korzystanie z programów rynku pracy tj. prac interwencyjnych, stażu i zatrudnienia absolwentów. Dla bezrobotnych i bezrobotnych absolwentów jest to sytuacja niekorzystna. Punkt Pośrednictwa i Ewidencji w Ścinawce Średniej dysponuje wszystkimi ofertami pracy niesubsydiowanej i subsydiowanej, jednak wśród nich brakuje miejsc pracy z terenu gminy Radków. Nie jest to akceptowane przez bezrobotnych, ze względu na ograniczone możliwości dojazdu lub wysokie koszty dojazdu. Bariera jest także wymóg zatrudnienia na własny koszt po okresie refundacji z Funduszu Pracy stawiany przez Urząd Pracy.

W czasie ostatnich 12-tu miesięcy w gminie Radków zorganizowano przy udziale Urzędu Pracy 2 miejsca zatrudnienia dla absolwentów, 2 staże, 3 miejsca w ramach prac interwencyjnych i 48 w ramach robót publicznych, ponadto 3 osoby z rejonu radkowskiego otrzymały pożyczkę z Funduszu Pracy na rozpoczęcie własnej działalności. Z zestawienia widać, że tylko roboty publiczne nie obwarowane dalszym zatrudnieniem są atrakcyjne dla pracodawców. Przy ogólnie słabej kondycji małej i średniej przedsiębiorczości (dużych kosztów zatrudnienia pracownika) inne formy aktywizacji bezrobotnych nie są akceptowane.

Na ogólną liczbę ludności wynoszącą 10056 osób, zatrudnienie posiada 976 osób. Wskaźnik osiąga wartość 97,06, a w porównywanych gminach 160,62 % na 1000 mieszkańców. Na ogólną liczbę kobiet wynoszącą 5066 osób, zatrudnienie posiada 485 kobiet. Wskaźnik osiąga wartość 9,57, a w porównywanych gminach 15,02 %.

Na ogólną liczbę mieszkańców powyżej 15 lat, wynoszącą 8236 osób, czynnych zawodowo jest 976 osób. Wskaźnik osiąga wartość 11,85, a w porównywanych gminach 19,97 %.

Na ogólną liczbę kobiet powyżej 15 lat, wynoszącą 4155 osób, czynnych zawodowo jest 485 kobiet. Wskaźnik osiąga wartość 11,67, a w porównywanych gminach 18,58 %.

Na ogólną liczbę ludności w wieku produkcyjnym, wynoszącą 6078 osób, w wieku nieprodukcyjnym jest 3978. Wskaźnik osiąga wartość 65,45, a w porównywanych gminach 63,96 %.

Na ogólną liczbę ludności wynoszącą 10056 osób, w wieku przedprodukcyjnym jest 2408. Wskaźnik osiąga wartość 23,95, a w porównywanych gminach 25,14 %.

Na ogólną liczbę ludności w wieku produkcyjnym wynoszącą 6078 osób, pracujących jest 976. Wskaźnik osiąga wartość 16,06, a w porównywanych gminach 26,11 %.

Na ogólną liczbę ludności pracującej wynoszącą 976 osób, pracujących w sektorze usług rynkowych jest 196. Wskaźnik osiąga wartość 20,08, a w porównywanych gminach 21,95 %.

Na ogólną liczbę ludności pracującej wynoszącą 976 osób, pracujących w usługach gospodarki jest 575. Wskaźnik osiąga wartość 58,91, a w porównywanych gminach 52,49%.

Na ogólną liczbę ludności pracującej wynoszącą 976 osób, pracujących w sektorze prywatnym jest 426. Wskaźnik osiąga wartość 43,65, a w porównywanych gminach 53,45%.

Nazwa wskaźnika	Wartość wsk.
Stopa bezrobocia – udział zarejestrowanych bezrobotnych w aktywnych zawodowo ogółem (%)	Brak danych
Udział długotrwale bezrobotnych w liczbie bezrobotnych ogółem (%)	47,23
Udział osób z prawem do zasiłku w liczbie zarejestrowanych bezrobotnych (%)	21,41
Udział bezrobotnych w grupach wiekowych do lat 34 w liczbie bezrobotnych ogółem (%)	53,84

2.3.5. Stan bezpieczeństwa Gminy

2.3.5.1. Bezpieczeństwo publiczne

Wykaz głównych problemów zgłaszanych przez Straż Miejską i Policję to przede wszystkim: czyny okoliczobójnicze (bójki, pobicia, wymuszenia, rozboje), włamania, kradzieże, przestępstwa drogowe (jazda po spożyciu alkoholu), przestępstwa i czyny karalne z udziałem nieletnich, rodziny objęte procedurą „Niebieskiej Karty”.

Posterunek Policji w Radkowie posiada 8 etatów policyjnych, w ich skład wchodzi: Kierownik Posterunku, 3 dzielnicowych, 2 pracowników Sekcji Kryminalnej i 2 policjantów. W chwili obecnej jest 2 dzielnicowych, którzy obsługują trzy rejony służbowe. Na jednego dzielnicowego przypada ok. 4 900 mieszkańców.

Do zadań pracujących na Posterunku policjantów należy przeciwdziałanie przestępczości, popełnianiu wykroczeń, rozprzestrzenianiu się narkomanii, przestępczości wśród nieletnich, przemocy w rodzinie. W przypadkach łamania prawa egzekwowanie go od mieszkańców gminy, jak i obywateli całego kraju. Ponadto dzielnicowi prowadzą w ramach swoich obowiązków rozmowy z mieszkańcami, spotkania i pogadanki z młodzieżą szkolną i dziećmi w szkołach i przedszkolach.

2.3.5.2. Bezpieczeństwo pożarowe

Na terenie Miasta i Gminy Radków działa 6 jednostek Ochotniczych Straży Pożarnych. Ogółem w jednostkach jest 115 członków czynnych mogących brać udział w działaniach ratowniczych. W roku ubiegłym 20 członków ukończyło kurs podstawowy strażaka organizowany przez Państwową Straż Pożarną. 85 % członków czynnych posiada kwalifikacje pożarnicze dopuszczające do udziału w działaniach ratowniczych. W 2004 roku planowane jest kierowanie na kursy pozostałe osoby do przeszkolenia. W roku 2003 na terenie Miasta i Gminy Radków było 130 zdarzeń. Zanotowano 72 pożary i 55 miejscowych zagrożeń. Zanotowano też 3 alarmy fałszywe.

Miejscowe zagrożenia powodowane były przez silne wiatry, opady deszczu, opady śniegu oraz wypadki drogowe.

Na podstawie przedstawionych danych wynika że większość zdarzeń w 2003 roku to pożary spowodowane podpaleniami traw i nieużytków. Zanotowano także pożary słomy pokombajnowej w okresie żniw. Pomimo trwającej przez niemal cały rok suszy nie zanotowano pożarów większych pożarów lasów na naszym terenie.

Udział jednostek OSP z terenu gminy Radków w zdarzeniach:

- OSP Radków 41 wyjazdów
- OSP Ratno Dolne 19 wyjazdów
- OSP Ścinawka Dolna 37 wyjazdów
- OSP Ścinawka Średnia 21 wyjazdów
- OSP Tłumaczów 25 wyjazdów
- OSP Wambierzyce 1 wyjazd

Sieć hydrantowa na terenie gminy zasilana jest grawitacyjnie z ujęć wodnych. W ubiegłym roku na skutek suszy występował w niektórych miejscowościach niedobór wody do celów gaśniczych. Większość miejscowości posiada naturalne punkty czerpania wody w postaci rzek i strumyków. Najgorsza sytuacja pod tym względem jest na terenie Suszyny i Raszkowa. Hydranty nie mają dostatecznej wydajności a brak jest innych punktów czerpania wody. W Suszynie podczas powodzi w 1998 roku został zniszczony zbiornik przeciwpożarowy i do dnia dzisiejszego nie został odbudowany. W Raszkowie brak jest takiego zbiornika i konieczna jest jego budowa. W przypadku powstania większego pożaru wodę trzeba dowozić ze Ścinawki Dolnej.

2.3.6. Dziedzictwo kulturowe

Na terenie gminy znajduje się wiele miejsc będących świadectwami świetności tej ziemi.

Radków - przygraniczne miasteczko położone w dolinie Pośny, u podnóża Gór Stołowych. Jedno z najstarszych miast Ziemi Kłodzkiej, prawdopodobnie już w XI w. istniał tu gródek przy szlaku handlowym z Kłodzka do Bromowa (Czechy), wzmiankowany w kronice Kosmana pod nazwą Hradek. Prawa miejskie osada otrzymała za czasów Jana Luksemburczyka przed 1322r. zostały one uzupełnione w 1418r. przez Wacława IV czeskiego, dzięki czemu Radków stał się obok Kłodzka, Bystrzycy Kł. i Łądką Zdr. jednym z miast królewskich. W 1425r. husyci zdobyli i spalili miasto. Kolejne wojny, epidemie i pożary sprawiły, że miasto całkowicie podupadło. Ponowny rozkwit Radków zaczął przeżywać w XIX w., kiedy to stał się znaczącym ośrodkiem przemysłowym z sądem miejskim, szkołą katolicką, urzędem celnym, pocztą królewską, apteką, browarem, 6 gorzelniami, 2 młynami, cegielnią, kamieniołami i wieloma warsztatami rzemieślniczymi.

Duże ożywienie w rozwoju miasta wynikało z napływu turystów zdążających tędy na Szczeliniec Wielki, a jego atrakcyjność wzrosła po zbudowaniu w latach 1867 - 70 Szosy Stu Zakrętów. Celem wycieczek po okolicy były: Wodospady Pośny, Ochota Magdalińska i Wambierzyce. Kiedy to w 1903r. doprowadzono linię kolejową ze Ścinawki Średniej, Radków był już znaną miejscowością letniskową. Renomy przysparzały także miejscowe kamieniołomy, zaliczane do największych w Niemczech, których piaskowcem wykładano wiele reprezentacyjnych gmachów w Europie.

W latach 70-tych wykonano obwodnicę starego miasta, zbudowano zalew na Cervenohorskym potoku, uporządkowano miasto, zaczęto rozwijać turystykę. Dzięki gospodarności gmin Radków i Szczytna - laureatek konkursu "Gmina 2000" powstało pierwsze w Polsce "Konsorcjum Turystyczna Szóstka" zrzeszające okoliczne miasta i gminy, dla których główną gałęzią gospodarki powoli staje się turystyka.

Warto zobaczyć:

Radków zachował średniowieczny układ urbanistyczny w obrębie starego miasta i pomimo wielokrotnych zniszczeń duży zespół zabytkowej zabudowy.

- figura wotywna Matki Boskiej Szkapleżnej z 1680 r. - w obrębie rynku,
- renesansowy ratusz z 1545r.
- fragment kamiennych **murów obronnych** z pierwszej połowy XV w.
- wczesnorennesansowy **kościół parafialny św. Doroty** wzniesiony w latach 1570-88 wielokrotnie przebudowywany. Wewnątrz bogate wyposażenie barokowe.
- Neobarokowo-secesyjny kościół z lat 1905 św. Andrzeja Boboli.

Wambierzyce - niewielka miejscowość (ok. 1000 mieszkańców), usytuowana malowniczo między trzema wzgórzami w dolinie rzeki Cedron u podnóża Gór Stołowych. W centrum króluje bazylika z ukoronowaną w 1980 r. figurką Matki Boskiej Wambierzyckiej Królowej Rodzin. Pierwotna tradycja ustna spisana w XVIII w. w formie barwnej opowieści, odsłania początki kultu maryjnego w Wambierzycach. W pierwszych latach XIII stulecia niewidomy Jan z Raszewa odzyskał wzrok, modląc się przed figurką Maryi z Dzieciątkiem, umieszczonej na potężnej lipie. Wieść o cudownym wydarzeniu rozeszła się szybko. Przed figurkę zaczęły napływać coraz większe grupy pielgrzymów. Dla ułatwienia praktyk religijnych u stóp lipy z figurka ufundowano kamienny ołtarz, kropielnicę i lichtarz (przechowywane obecnie w krużgankach bazyliki) a już wkrótce na miejscu uzdrowienia stanął mały kościół pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny.

Data przełomową w dziejach Wambierzyc jest rok 1677, kiedy to właścicielem osady został Daniel Paschazjusz von Osterberg, który postanowił stworzyć w swoich dobrach jakby miniaturę świętego miasta Jerozolimy. Do tego celu doskonale nadawały się Wambierzyce, słynne już z cudownych łask. W 1681r na okolicznych wzgórzach stanęło kilkanaście kaplic zmieniając wambierzycki ośrodek kultu maryjnego na maryjno-kalwaryjski.

W latach 1695-1711 wzniesiona została nowa świątynia, która w wyniku wadliwej konstrukcji już w 1715 r. została zburzona. Jeszcze w tym samym roku, nowy właściciel Wambierzyc hr. Franciszek von Götzen przystąpił do odbudowy kościoła. Budowla wzniesiona w latach 1715 - 20 przetrwała do czasów obecnych. Na początku naszego wieku w fasadzie zainstalowano oświetlenie elektryczne w postaci 1390 żarówek. W 1936 r. papież Pius XI podniósł godność świątyni do rangi bazyliki mniejszej. Od początku istnienia życie wsi toczyło się w cieniu uroczystości religijnych i pielgrzymek. Kult maryjny w Wambierzycach zapoczątkowali i podtrzymywali w ciągu następnych stuleci pątnicy, którzy przybywali z Czech, Moraw, Austrii i Górnego Śląska.

Wielka encyklopedia Herdera podaje, że rokrocznie przybywało do Wambierzyc około 200 tysięcy pielgrzymów. Od 1703 r. kiedy to konsystorz arcybiskupi w Pradze zatwierdził Kalwarię Wambierzycką urządzoną na wzór Miejsc Świętych, Wambierzyce często są nazywane "Jerozolimą Dolnośląską".

Warto zobaczyć:

- **Bazylika pod wezwaniem Nawiedzenia Najświętszej Marii Panny**, fasada utrzymana w stylu późnego renesansu, wyposażenie wnętrza barokowe, na szczególną uwagę zasługuje ołtarz główny i ambona.
- **Kalwaria** należąca do największych i najcenniejszych w Europie, obejmującą 79 stacji pochodzących z czasów przebudowy w XVIII/XIX w. **Figury w kaplicach** i reszta wystroju z XIX / XX w.
- **Ruchoma szopka**, największa na Ziemi Kłodzkiej, która mieści się w budynku przy ul. Objazdowej 6. Jej twórcą był miejscowy ślusarz L. Wittig,,który w ciągu 28 lat do 1882r.

wyrzeźbił ok. 800 figurek z drewna lipowego, z których ok. 300 poruszanych jest mechanizmem zegarowym.

- **Skansen** (przedmiotów gospodarstwa domowego) oraz niewielkie ZOO

Ratno Dolne – duża wieś łańcuchowa usytuowana wzdłuż Pośny. Jest starą średniowieczną osadą związaną z miejscowym zamkiem, a później majątkiem ziemskim. W XVII/XVIII w. Ratno Dolne było centrum rozległych dóbr obejmujących m.in. Wambierzyce. Ozdobą miejscowości jest malowniczo usytuowany zamek z 1506r. przebudowany w końcu XVII w. należący do okazalszych i cenniejszych na ziemi Kłodzkiej. Malownicza, rozczłonkowana bryła z narożną wieżą otoczona jest oranżerią, ogrodami tarasowymi oraz parkiem krajobrazowym z początku XIX w., w którym znajduje się duży staw. Obecnie jest w posiadaniu prywatnego właściciela.

Ratno Górne – wieś łańcuchowa usytuowana wzdłuż rzeki Pośny. Powstała jako wieś rycerska we wczesnym średniowieczu. Jego dzieje ściśle wiążą się z Radkowem i Ratnem Górnym. We wsi sporo jest przydrożnych krzyży, figur i kapliczek związanych z drogami prowadzącymi do sanktuarium w Wambierzycach, w większości pochodzących z XIX w.

Ścinawka (310 – 350 m.n.p.m.) największa wieś gminy Radków, położona w dolinie Ścinawki, podzielona administracyjnie na części Dolną, Średnią i Górną. Należy do bardzo starych osad, powstała jeszcze w okresie przedlokacyjnym, a pierwsza wzmianka o niej pochodzi z 1322 r. i dotyczy już istniejącej wsi. W jej dziejach brak większych wydarzeń, głównie były to klęski żywiołowe, jak ogromna powódź z 1829 r. Obecnie jest dużą wsią rolniczo przemysłową (tartak, odlewnia, cegielnia) z niewielkim węzłem kolejowo - drogowym.

Warto zobaczyć:

⇒ **Ścinawka Dolna**

- Kościół parafialny św. Jakuba Apostoła – neoromański z lat 1900 – 04,
- Dwór renesansowy z ok. 1590 r. przebudowany częściowo na barokowy,
- Zespół młyna z drugiej połowy XIX w.
- Wiele kapliczek i figur przydrożnych z XVIII i XIX w.

⇒ **Ścinawka Średnia**

- Kościół parafialny św. Marii Magdaleny – gotycki z XIV w., gruntownie przebudowany na barokowy w latach 1738 – 39,
- Kościół pomocniczy Bożego Ciała – pierwotny kościół wzmiankowany w 1417 r. W połowie XVIII w. wzniesiono obecny barokowy ze znacznym wykorzystaniem murów starszego,
- Dwór renesansowy z początku XVI w. przebudowany ok. 1730 r. Obecnie częściowo użytkowany powoli popada w ruinę.

⇒ **Ścinawka Górna**

- zespół dworski, jeden z lepiej zachowanych w regionie, którego najcenniejszą część stanowi renesansowy dwór z 1590 r. Prawdziwą perłą obiektu jest bogaty wystrój malarski wykonany w 1738 r. przez wybitnego śląskiego malarza barokowego Franza Hoffmana. Stworzył on tu wspaniałą polichromię iluzjonistyczną pokrywającą sklepienie i ściany,
- Obok dworu z XVIII w. mieści się oficyna mieszkaniowa i renesansowo - barokowy spichlerz z początku XVII w. przebudowany w XVIII i XIX w.

Karłów (720 – 780 m.n.p.m.) wieś położona w centrum Gór Stołowych, u stóp Szczelińca Wielkiego. Swój początek osada wiąże z powołaniem tu, z inicjatywy Karola VI w 1730 r. leśnictwa, któremu nadano miano Carlsberg. Już w XIX w. Karłów stał się znaczącym ośrodkiem turystycznym dzięki inicjatywie Franciszka Pabla, który przystosował Szczeliniec do zwiedzania. W uznaniu jego zasług w 1813 r. mianowano go królewskim przewodnikiem – jest to pierwszy znany tego typu akt w Europie. Po zbudowaniu drogi z Radkowa do Kudowy, Karłów stał się centrum ruchu turystycznego w rejonie Gór Stołowych. Jako jedyne w Polsce góry o charakterze płytowym, w skutek swego unikatowego krajobrazu są jednym z najatrakcyjniejszych regionów kraju. Fantastyczne formy skalne o kształtach grzybów, baszt, maczug, postaci ludzkich i zwierzęcych tworzących swoistą krainę baśni i legend, zostały objęte szczególną ochroną poprzez utworzenie w 1993 r. Parku Narodowego Gór Stołowych.

Pasterka (680 – 715 m.n.p.m.) mała wioska usytuowana w centrum Gór Stołowych, u podnóża Szczelińca Wielkiego. Powstała w XV w. w wyniku kolonizacji czeskiej tego obszaru. W połowie XIX w. był tu urząd celny i kilka warsztatów rzemieślniczych nastawionych na obsługę dość ożywionej turystyki.

Warto zobaczyć:

- kościół św. Jana Chrzciciela z 1789 r. z barokowym wyposażeniem wnętrza,
- na skałach przy drodze do Karłowa występuje endemit w skali krajowej – wątrobowiec (*Plectocolea subelliptea*).

Tłumaczów (340 – 400 m.n.p.m.) graniczna wieś położona w dolinie Ścinawki. Pierwsza wzmianka o Tłumaczowie pochodzi z 1348 r. W ostatnich latach jest to prężnie rozwijająca się osada, związana z przejściem granicznym do Otowic w Czechach. Stanowi ono najdogodniejsze połączenie z czeskimi Górami Stołowymi.

Warto zobaczyć

- barokowy kościół św. Piotra i Pawła o gotyckim pochodzeniu : obecna forma z 1663 r.

Raszków i Suszyna – to niewielkie wsie rolnicze położone na Wzgórzach Ścinawskich. Pierwsze wzmianki pochodzą z 1316 r.

2.3.7. Działalność kulturalna

Gminne Centrum Kultury jest instytucją kultury posiadającą placówki na terenie całej gminy. W związku z tym poprzez organizowanie różnego rodzaju imprez plenerowych, konkursów plastycznych i fotograficznych, wystaw, pokazów, prelekcji oraz prowadzenie stałej działalności merytorycznej wyrażonej w różnorodnych sekcjach i kołach zainteresowań staramy się kultywować tradycje regionalne, aktywny wypoczynek rodzinny oraz prezentować osiągnięcia mieszkańców gminy. Gminne Centrum Kultury to:

- Biblioteka Publiczna wraz z filiami zapewniającymi czytelnikom fachową i kompetentną obsługę oraz organizującymi czas wolny dzieciom i młodzieży.
- Ośrodek kultury z siedzibą na ulicy Handlowej
- świetlice wiejskie, których organizatorami są rady sołeckie a GCK pełni rolę opiekuna.

GCK prowadzi także stałą działalność podzieloną na sekcje: muzyczna (zespoły instrumentalno-wokalne: TO BEE FREE, Pol-a-nie, Zmora Muchomora oraz niezorganizowani muzycy, którzy ćwiczą na instrumentach, nauka gry na instrumentach (pianino, gitara, keyboard), nauka śpiewu, fotograficzna, tańca nowoczesnego: grupa break dance – grupa chłopców, grupy dziewcząt, koło plastyczne. Działa również kawiarenka internetowa, Klub Seniora. Imprezy na stałe wpisane w kalendarz wydarzeń to między innymi:

- zabawy: sylwestrowa, karnawałowe, walentynkowa;
- Polsko-czeski wieczór literacki połączony z koncertem muzyki kameralnej;
- "Przegląd Jasełek", "Wielkanocna Plastyka Obrzędowa";
- "Dzień Babci i Dziadka", "Dzień Mamy i Taty"
- Festyn Rodzinny "Radkowska Majówka"
- Dolnośląska Majówka Europejska – „Europejski Dzień Dziecka”
- "Dni Radkowa-Emiliada"
- "Piątkowe Święto Dzieci" –wakacje

- "Kultura znana i nieznana czyli radkowskie spotkania z Folklorem"
- "Kiedy Mikołaj przyjdzie Święty ", "Popołudnie z Kolędą"

Poza Gminnym Centrum Kultury, jednakże przy jego współudziale organizowane są:

- koncert im. Ignacego Reimanna, którego głównym organizatorem jest Stowarzyszenie im. Ignacego Reimanna
- Dożynki gminne
- Festyny wiejskie

2.3.8. Sport

Na terenie Gminy Radków znajdują się następujące obiekty:

- boiska do gier wielkich
 - boisko piłkarskie z widownią na terenie OSiR Radków oraz
 - boisko piłkarskie przyszkolne przy ul. Mickiewicza w Ścinawce Średniej,
 - wiejskie boiska do piłki nożnej w Ścinawce Dolnej i Wambierzycach
- boiska do gier małych:
 - boisko wielofunkcyjne przy ul. Mickiewicza w Ścinawce Średniej
 - boisko wielofunkcyjne przy ul. Jagiellońskiej j w Radkowie

Na terenie Gminy noytuej się ewidentny brak pełnowymiarowej hali sportowej, sal i pawilonów specjalistycznych umożliwiających wszechstronny rozwój fizyczny mieszkańców oraz pozwalający na rozszerzenie oferty działalności klubów sportowych. Ponadto brak obiektów i infrastruktury dla uprawiania sportów zimowych. Najbliższa pływalnia znajduje się w oddalonej o kilkanaście kilometrów owej Rudzie, Polanicy i Kudowie Zdroju.

Działają również sekcje sportowe i kluby, LZS – y: Klub sportowy MLKS „Zjednoczeni” Ścinawka Średnia - liga wojewódzka seniorów w szachach; II liga Juniorów w szachach; piłka nożna klasa A i 2 drużyny terenowe trampkarze i juniorzy); klub sportowy MLKS Radków – piłka nożna klasa B i 2 drużyny (trampkarze i juniorzy); 2 drużyny piłkarskie LSZ klasa B; sekcja piłki siatkowej LZS (amatorska liga powiatowa); UKS „Iluminacja” Wambierzycy 9 sekcja tenisa stołowego liga powiatowa).

W podsumowaniu przez Ministerstwo Edukacji Narodowej i Sportu współzawodnictwa sportowego dzieci i młodzieży za rok 2003 w klasyfikacji gmin nasza gmina zdobyła 4 punkty w klasyfikacji – są to pierwsze punkty uzyskane przez gminę w jej historii. Do największych sukcesów indywidualnych zaliczyć należy: szachy - 7 miejsce w Polsce w kategorii dziewcząt do lat 10, 17 miejsce w Finale Ogólnopolskiej Spartakiady Młodzieży Dziewcząt do lat 14. Osiągnięcia posiada także młodzież skupiona w Klubie sportowym MLKS Ścinawka Średnia w dziedzinie piłki nożnej – wielu wychowanków reprezentowało gminę w Kadrze Polski Juniorów.

2.4. Profil gospodarczy

2.4.1. Dziedziny działalności gospodarczej, infrastruktura

2.4.1.1. Struktura działalności gospodarczej

Główne branże działalności gospodarczej w Gminie Radków to branża: usług turystycznych, rolnictwo, budownictwo, metalowa, handel i gastronomia. W systemie REGON zarejestrowanych jest ok. 560 jednostek gospodarczych w tym 29 małych zakładów produkcyjnych i 11 spółek oraz ok. 520 podmiotów w sferze handlu i usług. W tej ostatniej grupie dominują podmioty działające w zakresie budownictwa, betoniarstwa, malarstwa itp. (78); w zakresie stolarstwa, rzeźbiarstwa i leśnictwa (58); w zakresie produkcji oraz handlu materiałów budowlanych oraz drzewnych (42), w zakresie instalatorstwa wodno-kanalizacyjnego (25), w zakresie napraw urządzeń mechanicznych (24). Główne gałęzie to przemysł drzewny, materiałów budowlanych, włókienniczy, metalowy i ceramiczny.

- Największe zakłady działające na terenie Gminy Radków to:
 - Odlewnia żeliwa w Ścinawce Średniej – FAP „ZETKAMA” S.A. Kłodzko
 - Zakład Przemysłu Drzewnego w Ścinawce Średniej
 - ZPHiU „RAFTOM” w Ścinawce Średniej
 - Zakład Inżynierii Sanitarnej „WINSAN” w Ścinawce Średniej
 - Przedsiębiorstwo Hodowlane Ratno Sp. z o.o.

Ponadto funkcjonują przedsiębiorstwa sfery infrastruktury technicznej miasta i gminy: Gminne Zakłady Użyteczności Publicznej w Radkowie, ZWIK Nowa Ruda (oczyszczalnia) oraz instytucje publiczne (administracja, służby publiczne, szkoły itp.)

Analiza rolnictwa i działalności turystycznej dokonana została w następujących rozdziałach.

2.4.2. Turystyka i rekreacja

Gmina Radków jest obszarem o ogromnym i niestety nie wykorzystanym w pełni potencjale turystycznym, pełnym osobliwości przyrodniczych i kulturalnych. Ma dobrze rozwiniętą sieć szlaków pieszych, oznakowanych, o różnych stopniach trudności. Brakuje lokalnych tras rowerowych i szlaków konnych. Wiaty turystyczne, paleniska czy punkty widokowe często istnieją wyłącznie na folderach.

Baza sportowo–rekreacyjna zapewnia bardzo przeciętne warunki do wypoczynku czynnego i biernego, głównie w sezonie letnim, a mianowicie do: wędkarstwa, uprawiania sportu wodnego (kajaki, rowery wodne), wspinaczki górskiej, turystyki pieszej i rowerowej. Sezon zimowy jest sezonem praktycznie martwym.

Na terenie gminy funkcjonują trzy przejścia graniczne z Republiką Czeską: międzynarodowe w Tłumaczowie oraz turystyczne w Radkowie i Ostrej Górze. Dają one możliwość organizowania wycieczek do Czech zarówno pieszych, rowerowych jak i samochodowych.

Na terenie miasta i gminy Radków funkcjonuje 57 obiektów noclegowych o łącznej ilości miejsc 1308 poza sezonem i w sezonie 1770.

Rodzaj obiektu	Ilość obiektów	Ilość miejsc
Ośrodki wypoczynkowe	9	594
Agroturystyka	32	368
Hotele	1	70
Pokoje gościnne	7	79
Schroniska	3	128
Domki turystyczne	4 zespoły domków w mieście	69 + 162 w sezonie
Pole namiotowe	1	300 w sezonie
Razem	57	1308 (1770 w sezonie)

Na podkreślenie zasługuje fakt, że oferowane przez gestorów usługi stoją na coraz większym poziomie. Zauważalna jest grupa liderów spełniających wymagania nawet bardzo wymagających klientów. Brakuje jednak koordynacji ich działań zmierzającej do stworzenia spójnej oferty turystycznej zarówno dla turysty krajowego jak i zagranicznego, rozszerzenia wachlarza oferowanych usług oraz ich promocji.

Główne atrakcje turystyczne zlokalizowane są w trzech centrach: Karłowie, Radkowie i Wambierzycach. Wędrując dobrze utrzymanymi szlakami możemy w ich obrębie zobaczyć rezerwaty skalne na Szczelińcu Wielkim oraz Błędnych Skałach, a także Skalne Grzyby i Radkowskie Skały. W wyniku procesów erozyjnych powstały tu skały o niesamowitych, fantastycznych kształtach (ludzkich i zwierzęcych postaci) które wprowadzają nas w niemalże baśniową krainę, głębokie szczeliny, tunele i labirynty.

W 1993 r. na terenie Gór Stołowych został utworzony Park Narodowy o powierzchni 6280 ha na obszarze którego można znaleźć spokój i ciszę. Poza spacerami po górach, można uprawiać sporty wodne na radkowskim zalewie lub basenie. Obiekty te wymagają jednak znacznej modernizacji by mogły wciąż spełniać swoje funkcje. Nie można oczywiście zapomnieć o interesujących zabytkach historycznych i architektonicznych, a w bliższej i dalszej okolicy znajduje się wiele takich obiektów, które pamiętają dawne czasy.

Atrakcyjność regionu potęguje leżący kilka kilometrów od Radkowa ośrodek kultury maryjnego – Wambierzyce, o których mówi się często "Jerozolima Dolnośląska". Miejscowość ta jest miejscem pielgrzymkowym, znanym już od XII wieku. Zjeżdżają się tu pielgrzymi by w barokowej bazylice z ukoronowaną figurką Matki Boskiej Królowej Rodzin pograć się w modlitwie. We wszystkie piątki, soboty i niedziele od maja do września, bazylika zwraca uwagę przepiękną iluminacją (1330 żarówek).

Oprócz XVII wiecznej bazyliki w Wambierzycach warto również zobaczyć: należącą do największych i najcenniejszych w Europie Kalwarię obejmującą 79 stacji pochodzących z XVIII/XIX wieku, największą na Ziemi Kłodzkiej ruchoma szopkę składającą się z ok. 800 figurek, z których ok. 300 poruszanych jest mechanizmem zegarowym.

Gmina Radków została wyjątkowo szczerze obdarzona przez naturę i historię.

2.4.3. Rolnictwo

Informację dotyczącą rolnictwa oparto na wynikach Powszechnego Spisu Rolnego przeprowadzonego w dniach 21 maja – 8 czerwca 2002r.

Wnioski płynące z przeprowadzonej analizy są następujące:

- a). 5,7% użytkowników gospodarstw rolnych jest w wieku poniżej 29 lat, a 22,4% w wieku 65 lat i więcej. Wynik ten nie odbiega od poziomu gmin miejsko-wiejskich powiatu kłodzkiego.
- b). W gminie stwierdzono istnienie 1162 gospodarstw rolnych, a średnia powierzchnia gospodarstwa ukształtowała się na poziomie 5,8ha. Jest to wynik plasujący gminę na 117-118 miejscu w województwie dolnośląskim. Na poziomie powiatu nie odbiegamy w sposób znaczący od wyników innych gmin z wyjątkiem Gminy Miejskiej Kudowa Zdrój (24,3ha) i Gminy Wiejskiej Kłodzko (9,6ha)
- c). Zdecydowanie gmina Radków wyróżnia się natomiast w kwestii % powierzchni gruntów ornych pod zasiewami zbóż, który kształtuje się na poziomie 72,3%, przy średniej powiatu 44,9% i województwa 64,4%. Wynik ten jest zdecydowanie wyższy od wyniku pozostałych gmin (4,1-50,9).

- d). Obsada bydła i trzody chlewnej na 100ha użytków rolnych wyniosła odpowiednio 18,1 i 28,2 szt. O ile obsada bydła kształtuje się na poziomie średnim w powiecie, o tyle obsada trzody chlewnej jest zdecydowanie wyższa. Ustępujemy jedynie Bystrzycy Kłodzkiej z wynikiem 39,8szt.
- e). W ujęciu ilościowym w gminie dominują gospodarstwa 0-5ha. Jest ich 82%, lecz skupiają zaledwie 18,2% powierzchni gruntów. W ujęciu powierzchniowym zdecydowanie dominują gospodarstwa 10ha i więcej, których jest 10,2%, lecz które skupiają ok. 72% powierzchni.
- f). Analiza użytkowania powierzchni wykazała, że 95,3% są to użytki rolne, a zaledwie 0,9% lasy i grunty leśne, 3,8% pozostałe grunty.
- g). W ramach użytków rolnych grunty orne stanowiły 77,9% (w tym 9% to odłogi, a 4,5% to ugory), łąki i pastwiska 21,8%.
- h). Struktura gospodarstw rolnych wg rodzaju prowadzonej działalności gospodarczej: 58% wyłącznie rolnicza; 4,5% wyłącznie pozarolnicza; 12,5% rolnicza i pozarolnicza; 25% nie prowadzi działalności rolniczej i pozarolniczej.
- i). Działalność pozarolnicza dotyczy głównie przetwórstwa przemysłowego (41); handlu (24); agroturystyki, wynajmu pokoi i innych (22).
- j). Analiza powierzchni zasiewów głównych ziemiopłodów pokazała że:
- d. zboża ogółem stanowią 84% ze zdecydowaną dominacją pszenicy 57%, jęczmienia 9,4% oraz żyta 7,6%
 - e. przemysłowe głównie rzepak i rzepik 8% i buraki cukrowe 0,7%
 - f. ziemniaki 5,1%
 - g. pozostałe 2,2%
- k). Trochę inny obraz przedstawia analiza gospodarstw rolnych zajmujących się uprawą głównych ziemiopłodów:
- h. 43,0% gospodarstw uprawia zboża,
 - i. 51,2% ziemniaki
 - j. 21,3% warzywa
 - k. 6,8% pastewne
 - l. 2,3% rzepak i rzepik.
- l). W hodowli zwierząt dominują:
- m. trzoda chlewna ok. 1800szt w 177 gospodarstwach
 - n. bydło ok. 1150szt w 247 gospodarstwach
 - o. kozy ok. 140szt w 49 gospodarstwach
 - p. owce ok. 140szt w 21 gospodarstwach
 - q. konie ok. 70szt w 50 gospodarstwach.
 - r. W działalności hodowlanej występują również króliki ok. 300szt, pnie pszczoły ok. 600szt i drób w ilości ok. 14 000szt.

- m). W gospodarstwach rolnych są: 347 ciągników/271; 37 sam. Ciężarowych/29; 43 kombajny/41; 97 dożarek bankowych/93; 4 dożarki ruruciągowe/4; 32 kanwiowe schłodziarki do mleka/31 i 14 zbiornikowych schładziarek do mleka/14.
- n). Infrastruktura, inwestycje gospodarstw:
- s. 67% posiada telefon,
 - t. 25% nie ma potrzeby dostępu do telefonu
 - u. 35,9% zagospodarowuje śmieci we własnym zakresie
 - v. 3,8% dokonało wydatków na budowę, remont lub modernizację bud. gosp.
 - w. 1,4% dokonało wydatków na zwiększenie stada podstawowego i zmianę kierunku produkcji zwierzęcej.
 - x. 1,7% wydatkowało na nowe nasadzenia i zmianę kierunku produkcji roślinnej
 - y. 34,7% dokonało zakupu nawozów, wapnia i środków ochrony roślin.

W końcowej fazie opracowania jest plan urzędniowo-rolny, którego celem winno być określenie kierunków rozwoju działalności rolniczej na terenie naszej Gminy.

2.4.4. Gospodarka leśna

Udział procentowy lasów w ogólnej powierzchni gminy wynosi ok. 35%, co znacznie przekracza wskaźnik lesistości Polski (28%), ale jest niższy od lesistości powiatu (42%). Z ramienia Państwowego Gospodarstwa Leśnego Lasy Państwowe lasami na terenie gminy administrują:

- Nadleśnictwo Zdroje – centralna część gminy,
- Nadleśnictwo Jugów – północna i wschodnia część gminy,
- Park Narodowy Gór Stołowych – południowo-zachodnia część gminy.

„Model” gospodarki prowadzonej przez dwa pierwsze nadleśnictwa zawarty w Planach Urządzenia Lasu przedkłada jako priorytet przebudowę stanu drzewostanów w przewadze świerkowych w kierunku drzewostanów ze znaczącym udziałem drzew liściastych.

2.4.5. Sieć komunikacji drogowej

2.4.5.1. Drogi gminne

Na terenie miasta i gminy Radków przebiegają następujące drogi:

RADKÓW

- 13,0 km dróg gminnych o nawierzchni asfaltowej
- 6,7 km dróg gminnych o nawierzchni żwirowo-asfaltowej z częściowym kropieniem
- 0,5 km dróg gminnych o nawierzchni z kostki kamiennej

WAMBIERZYCE

- 2,5 km dróg gminnych o nawierzchni asfaltowej

ŚCINAWKA ŚREDNIA

- 9,2 km dróg gminnych o nawierzchni asfaltowej

RASZKÓW

- 1,0 km dróg gminnych o nawierzchni żwirowo- tłuczniowej

2.4.5.2. Drogi powiatowe przebiegające przez teren gminy Radków

WAMBIERZYCE

- nr 45362 – 2,1 km o nawierzchni asfaltowej
- nr 45362 – 3,4 km przez wieś do skrzyż. z dr 45189

ŚCINAWKA ŚREDNIA

- nr 45367 – 1,4 km o nawierzchni asfaltowej
- nr 45357 – 1,1 km o nawierzchni asfaltowej

ŚCINAWKA DOLNA

- nr 45357 – 7,0 km o nawierzchni asfaltowej (Ścinawka Śr. – Ścinawka Dln.)

RASZKÓW

- Nr 45358 – od drogi 386 (Ścinawka Dolna – Raszków – Suszyna – Ścinawka Dolna)
- Nr 45360 – od drogi 388 Raszków – Ścinawka Dolna 0,5 km
- Nr 45301 – Ścinawka Średnia (włączenie do drogi wojewódzkiej nr 386)
- Nr 45364 – Karłów – Ostra Góra – granica RP – 5,5 km
- Nr 45365 – Pasterka – granica RP – 5,1 km
- Nr 45366 – Radków – Gajów – Tłumaczów – 6,4 km

2.4.5.3. Drogi wojewódzkie przebiegające przez teren gminy Radków

- Nr 388 – Wambierzyce – Ratno Dolne (włączenie do drogi 387)
- Nr 387 – Ścinawka Grn. (włączenie do drogi nr 385) – Ścinawka Śr. – Radków – Karłów
- Nr 385 – Tłumaczów (przejście graniczne z Republiką Czeską)

2.4.5.4. Ocena

Gmina przecięta jest gęstą siecią dróg umożliwiającą łatwe i szybkie dotarcie do każdej miejscowości na jej terenie. Kluczowe znaczenie dla rozwoju Gminy mają drogi wojewódzkie i powiatowe będące głównymi nośnikami ruchu turystycznego. Niestety, charakteryzują się one złym i bardzo złym stanem technicznym wykluczającym właściwe realizowanie opisanych wcześniej funkcji. Drogi gminne pełnią funkcję uzupełniającą a ich stan techniczny jest dobry.

2.4.6. Zaopatrzenie w ciepło, gaz i energię elektryczną

Informacja oparta na materiałach dostarczonych przez EE energoekspert sp. z o.o. w Katowicach w ramach „Projektu założeń do planu zaopatrzenia Gminy Radków w ciepło, energię elektryczną i paliwa gazowe”.

2.4.6.1. Ciepło

Na terenie gminy nie występują systemy ciepłownicze. Potrzeby cieplne odbiorców z terenu gminy pokrywane są przez rozwiązania indywidualne opierające się głównie na wykorzystaniu takich pali jak: węgiel kamienny, drewno i odpady drzewne, olej opałowy. Mniejszą grupę stanowią odbiorcy zużywający na potrzeby grzewcze olej opałowy, gaz płynny lub energię elektryczną. Są to paliwa droższe od węgla i drzewa, a o ich wykorzystaniu decyduje świadomość ekologiczna i zamożność. W części obiektów będących w gestii organów gminy przeprowadzono modernizację systemów ogrzewania budynków, nie wprowadzono dotychczas dofinansowania modernizacji systemów ogrzewania indywidualnych budynków mieszkalnych.

2.4.6.2. Gaz

Gmina Radków zaopatrywana jest w gaz ziemny z systemu krajowego Polskiego Górnictwa Naftowego i Gazownictwa S.A w Warszawie przy pomocy sieci gazociągów wysokiego, średniego i niskiego ciśnienia z wykorzystaniem stacji redukcyjno-pomiarowych pierwszego i drugiego stopnia. System sieci dystrybucyjnej obejmuje jedynie obszar miasta Radkowa. Miasto zasilane jest gazociągiem średniego podwyższonego ciśnienia DN 100 o dobrym stanie technicznym. Ilość odbiorców gazu ziemnego nie zmieniła się w drastyczny sposób w ostatnich latach, wynika to z faktu mało atrakcyjnej ceny gazu w porównaniu z innymi nośnikami energii cieplnej, jak również ze stanu technicznego istniejących sieci gazowych, uniemożliwiającego lokalne podłączenia.

2.4.6.3. Energia elektryczna

Gmina Radków nie posiada na swoim terenie źródeł energetyki zawodowej, ani też wydzielonego systemu elektroenergetycznego i zasilane jest z krajowej sieci elektroenergetycznej. Nie występuje infrastruktura elektroenergetyczna (stacja i linie) o napięciu 220 KV i wyższym. Niemalże cały system średniego napięcia zasilające stacje transformatorowe z terenu gminy jest wykonany jako napowietrzny, a co za tym idzie jest w dużym stopniu narażony na uszkodzenia w wyniku działania sił przyrody. Na terenie gminy istnieje dobrze rozbudowany układ pętlowy na poziomie średniego napięcia, dający możliwość dwustronnego zasilania na tym poziomie napięcia.

3. STRATEGIA ZRÓWNOWAŻONEGO ROZWOJU GMINY RADKÓW

3.1. Wizja gminy Radków

Wizją rozwoju gminy określamy opis jej pożądanego stanu w przyszłości. Jest to więc obraz tego, co chcielibyśmy aby zostało stworzone lub aby się zdarzyło, i czego realizacja wymaga zazwyczaj dłuższego czasu. Wypracowana wizja ekorozwoju gminy Radków oznacza więc przyszły stan gminy, funkcjonującej według zasad gwarantujących jej trwałą i zrównoważony rozwój.

Wypracowana przez zespół opracowujący strategię wizja jest przełożeniem idei ekorozwoju na obraz funkcjonowania gminy w przyszłości. Gwarantuje ona obraz gminy zintegrowanej wewnętrznie i zewnętrznie, a także poszanowanie zasobów środowiska przez społeczność lokalną. Ma ona wiele wspólnego z marzeniem, nie jest jednak całkowicie oderwana od rzeczywistości - w dalszej części Strategii jej zapisy zostały przełożone na język działań operacyjnych. Wizja nie jest więc rejestrem zadań do wykonania, a jedynie określeniem przyszłego stanu gminy, którego osiągnięcie jest warunkowane wykonaniem wielu działań szczegółowych.

Gościnna i przyjazna dla turystów gmina, w której zdrowe, wykształcone i świadome swej wartości obywatelskiej społeczeństwo, efektywnie wykorzystując dostępne zasoby oraz pojawiające się szanse, aktywnie funkcjonuje w przyjaznym dla rozwoju społeczno – gospodarczego (w tym rolnictwa) otoczeniu, dbając jednocześnie o zachowanie jego kulturalnego i przyrodniczego dziedzictwa.

Wizję ekorozwoju gminy Radków - zgodnie z zasadami Agendy 21 - określono w podziale na łady: ekologiczno - przestrzenny, społeczny, gospodarczy. Jej zapisy są następujące:

3.1.1. Ład ekologiczno - przestrzenny

1. Kompleksowo rozwiązana gospodarka ściekowa i zagospodarowane odpady
 - a) wysoko rozwinięty system infrastruktury ochrony środowiska
 - b) wszystkie obszary gminy włączone w system segregacji i utylizacji odpadów
 - c) egzekwowane przepisy prawa w zakresie porządku i czystości w gminie
2. Wysoki poziom świadomości ekologicznej mieszkańców
 - a) dzieci i młodzież aktywnie działające na rzecz poprawy stanu środowiska naturalnego (lekcje, konkursy, akcje ekologiczne – ekologiczne forum młodych)

- b) ukształtowana proekologiczna postawa ogółu społeczności gminy
- 3. Rozwinięte systemy ekologiczne ciepłownictwa
 - a) tradycyjne kotłownie węglowe przystosowane do ekologicznych technologii – ograniczone skutki niskiej emisji
 - b) system ulg podatkowych dla osób i firm stosujących rozwiązania proekologiczne budynki użyteczności publicznej przykładem wykorzystania ekologicznych źródeł energii cieplnej
- 4. Efektywny system ochrony zasobów kulturalnych i przyrodniczych
 - a) wspólne kierunki polityki władz gminy i zarządu Parku Narodowego Gór Stołowych w zakresie możliwości wykorzystania obszaru parku dla rozwoju gospodarczego Gminy
 - b) zrewaloryzowane pomniki przyrody, utworzone i zagospodarowane parki oraz dobrze utrzymane obszary zieleni
 - c) wdrożony program rewitalizacji zabytków i obiektów kultury i sztuki
 - d) zminimalizowane zagrożenie powodziowe
- 5. Uporządkowana gospodarka przestrzenna Gminy
 - a) uchwalone miejscowe plany zagospodarowania przestrzennego
 - b) wysoko rozwinięty system infrastruktury technicznej w zakresie sieci teleinformatycznych, gazyfikacji, elektryfikacji
 - c) wyeksponowane kluczowe tereny dla rozwoju przestrzennego Gminy
 - d) rozbudowana i zmodernizowana sieć drogowa wraz z ciągami pieszymi oraz ścieżkami rowerowymi
 - e) nowoczesny i oszczędny, dostosowany do potrzeb mieszkańców i turystów system oświetlenia Gminy
 - f) wdrożony Program Odnowy Wsi, jako klucz do poprawy estetyki i wizerunku osiedli i zagród przydomowych

3.1.2. Ład gospodarczy

- 1. Wdrożony program aktywizacji zawodowej i rozwoju przedsiębiorczości
 - a) utworzone nowe miejsca pracy
 - b) rozwinięte alternatywne źródła dochodu w rolnictwie
 - c) rozwinięta drobna wytwórczość, usługi i przemysł
 - d) prywatyzacja zasobów gminy uwzględniająca konieczność zabezpieczenia podstawowych kierunków rozwoju
 - e) skuteczne działania władz gminy i organizacji pozarządowych na rzecz poprawy sytuacji bezrobotnych na rynku pracy
 - f) rozwój naturalnie ukształtowanego centrum przemysłowo – usługowego w Ścinawce Średniej

- g) przygotowane tereny wraz z uzbrojeniem pod budownictwo mieszkaniowe, drobną wytwórczość, usługi i przemysł

2. Turystyka kluczowym motorem rozwoju Gminy
 - a) atrakcyjna i spójna oferta turystyczna, kulturalna i rekreacyjna
 - b) pakiety turystyczne dla różnych grup turystów odwiedzających gminę
 - c) całoroczny sezon turystyczny
 - d) wysoki poziom i bogata oferta gospodarstw agroturystycznych
 - e) wykorzystane naturalne walory gminy (utworzone punkty widokowe, wytyczone szlaki turystyczne, obejmujące zabytki przyrody i architektury)
 - f) wypromowane centra turystyczne:
 - i) Wambierzyce – centrum turystyki sakralnej,
 - ii) Karłów, Pasterka – centrum turystyki górskiej
 - iii) Radków – centrum kulturalno – rekreacyjno - usługowe
 - g) w pełni wykorzystane położenie przygraniczne
3. Rozwinięta gospodarka rolna
 - a) wdrożona zrównoważona polityka gospodarowania gruntami rolnymi
 - b) nowoczesne gospodarstwa specjalistyczne
 - c) rolnictwo środowiskowe i ekologiczne
 - d) rozwinięty system przetwórstwa i sprzedaży rodzimych produktów rolnych
4. Promocja Gminy
 - a) wizerunek gminy nowoczesnym produktem marketingowym
 - b) szeroko identyfikowalny produkt lokalny
 - c) system ulg i zwolnień promujących wzrost zatrudnienia i wdrażanie nowych technologii (przyjaznych dla środowiska)
 - d) promocja społeczeństwa informacyjnego

3.1.3. Ład społeczny

1. Wysoki i adekwatny do potrzeb poziom wykształcenia mieszkańców gminy
 - a) racjonalna polityka oświatowa władz gminy
 - b) wysokie kwalifikacje kadry pedagogicznej
 - c) nowoczesna baza edukacyjna, sportowa i rekreacyjna
 - d) wykorzystywane nowoczesne formy kształcenia
 - e) rozwinięty system edukacji młodzieży i dorosłych - w tym przekwalifikowywanie,
 - f) wsparcie młodzieży uzdolnionej, kształcenie ustawiczne
2. W pełni zaspokojone potrzeby mieszkańców gminy w zakresie opieki zdrowotnej, społecznej i bezpieczeństwa
 - a) rozwinięty system opieki nad chorym – świadczenia podstawowej opieki zdrowotnej i specjalistycznej

- b) wysoki poziom oświaty zdrowotnej – ciągła realizacja programów profilaktyki i ochrony zdrowia
 - c) rozwinięte systemy przeciwdziałania patologiom społecznym, w tym narkomanii i alkoholizmowi
 - d) sprawnie działający system wczesnej interwencji i opieki społecznej
 - e) wdrożony program polepszenia bezpieczeństwa mieszkańców gminy
3. Świadome swojej wartości obywatelskiej społeczeństwo
- a) funkcjonowanie Gminnego Forum Zrównoważonego Rozwoju
 - b) aktywna młodzież zainteresowana rozwojem gminy – Forum Młodych
 - c) prężnie działająca sieć organizacji pozarządowych
 - d) zintegrowane społeczeństwo lokalne
4. Wysoki standard życia mieszkańców Gminy
- a) rozwinięte systemy mieszkalnictwa, w tym budownictwo socjalne i jednorodzinne
 - b) ograniczone zjawisko ubóstwa i zlikwidowane enklawy biedy
 - c) zaspokojone potrzeby wyższego rzędu poprzez ofertę rekreacyjno – kulturalną

3.2. Misja

1. **Ład społeczny** – gościnna gmina będąca domem dla zdrowego, wykształconego i świadomego swej wartości obywatelskiej społeczeństwa.
2. **Ład gospodarczy** – stabilny, odporny na zmiany koniunktury, przyjaznym dla rozwoju społeczno – gospodarczego (w tym rolnictwa) model gospodarki lokalnej, umożliwiający mieszkańcom efektywne wykorzystanie dostępnych zasobów oraz pojawiających się szans
3. **Ład ekologiczno – przestrzenny** – gmina, w której mieszkańcy świadomi wartości walorów estetycznych dbają o zachowanie dziedzictwa kulturalnego i przyrodniczego

3.3. Atuty gminy – siły i szanse rozwojowe

3.3.1. Ład ekologiczno – przestrzenny

Siły	szanse rozwoju
<ol style="list-style-type: none"> 1. świadomość i efektywne działania władz samorządowych w zakresie konieczności uporządkowania gospodarki wodno – ściekowej 2. posiadanie legalnego składowiska odpadów i grupowej oczyszczalni ścieków z grupowym monitoringiem środowiska 3. uczestnictwo w Związku międzygminnym powołanym dla stworzenia wspólnego systemu gospodarki odpadami w powiecie – lokalizacja PZOUK w Ścinawce Dolnej 4. duże obszary chronionego krajobrazu – Park Narodowy Gór Stołowych 5. możliwości wykorzystania odnawialnych źródeł energii 6. duża lesistość terenu gminy 7. bogate zasoby fauny i flory (w tym zwierzyny łownej) 8. niemal w całości przygotowany i uchwalony miejscowy plan zagospodarowania przestrzennego dla terenu gminy 9. praca nad przygotowaniem Programów Odnowy Wsi 	<ol style="list-style-type: none"> 1. realizacja programów ochrony środowiska na szczeblach centralnym, wojewódzkim i powiatowym 2. dostęp do pozabudżetowych źródeł finansowania przedsięwzięć ekologicznych 3. realizacja na terenie gminy Radków zadań wchodzących w skład programu dla Odry 2006 r. 4. racjonalny program ochrony Parku Narodowego Gór Stołowych

10. szkolne ścieżki edukacyjne zawierające programy proekologiczne 11. ekologiczne systemy ciepłownictwa w budynkach użyteczności publicznej 12. program ochrony środowiska w końcowym stadium przygotowania	
--	--

3.3.2. Ład społeczny

Siły	szanse rozwoju
1. bogata i ciekawa historia gminy 2. dobra sieć i oferta świetlic środowiskowych i bibliotek 3. w gminie działają lokalni artyści 4. bogata spuścizna architektoniczna – sakralna i świecka 5. plan zagospodarowania przestrzennego przewiduje duże ilości atrakcyjnych lokalizacyjnie terenów pod zabudowę 6. przystępne ceny gruntów budowlanych 7. dostępność do bazy oświatowej na terenach wiejskich 8. wysoki standard wyposażenia szkół w sprzęt multimedialny (pracownie internetowe) 9. wysokie kwalifikacje i mobilność kadry pedagogicznej 10. edukacja w małych grupach klasowych sprzyjająca zwiększeniu jakości kształcenia 11. gminne przedszkole i jego oferta dostosowane do potrzeb 12. funkcjonowanie klubów sportowych 13. duże nakłady na remonty i poprawę stanu obiektów oświatowych	1. dobry klimat społeczno – gospodarczy dla powstania instytucji i organizacji wspierających kulturę 2. pojawienie się możliwości i warunków do rozwoju telewizji kablowej na obszarach wiejskich 3. rozwój współpracy międzygminnej i międzynarodowej w zakresie promocji kultury lokalnej i regionu 4. zewnętrzny mecenat nad kulturą – nowe możliwości pozyskiwania środków 5. rozwój technologii i wykorzystanie nowoczesnych metod nauczania 6. kształcenie ustawiczne 7. pozyskanie partnerów wspierających działalność placówek oświatowych 8. aktywna polityka promowania sportu szkolnego – ponadlokalne programy rozwoju sportu i rekreacji 9. zwiększenie puli środków dostępnych w gospodarce na realizację różnego rodzaju przedsięwzięć o charakterze publicznym

3.3.3. Ład gospodarczy

siły	szanse rozwoju
<ol style="list-style-type: none"> 1. dominacja w ujęciu powierzchniowym gospodarstw powyżej 10 ha 2. w gminie są nowoczesne, prężnie działające gospodarstwa rolne 3. większość terenów rolnych została zakwalifikowana ONW 4. korzystne warunki do rozwoju transportu osobowego (turystyki samochodowej) wynikające z dobrego połączenia drogowego między poszczególnymi miejscowościami gminy 5. dobra lokalizacja centrum przemysłowo – usługowego w Ścinawce Średniej 6. średniowieczne miasteczko Radków z zachowanym układem urbanistycznym, murami obronnymi i licznymi zabytkami oraz zalewem u podnóża Szczelińca 7. znane w skali europejskiej centrum Kultury Maryjnego w Wambierzycach – Jerozolima Dolnośląska 8. lokalizacja na terenie gminy Parku Narodowego Gór Stołowych 9. działanie na terenie gminy firm o ugruntowanej pozycji w swojej branży 10. doskonałe możliwości do rozwoju turystyki wycieczkowej i pobytowej 11. wybitne, ponadprzeciętne walory środowiska przyrodniczego i krajobrazowego 12. szeroko rozbudowana baza noclegowa, hotelowa i agroturystyczna 13. gęsta sieć szlaków turystycznych 	<ol style="list-style-type: none"> 1. wykorzystanie pomocy płynącej z funduszy strukturalnych Unii Europejskiej oraz innych krajowych i zagranicznych środków pomocowych 2. rozwój spółdzielczości i kooperacji w gospodarstwach rolnych 3. przekształcenia strukturalne i własnościowe w gospodarce, prowadzące do tworzenia przyjaznego klimatu dla rozwoju przedsiębiorczości 4. rozwój instytucji zewnętrznego mecenatu nad kulturą i sztuką 5. zwiększenie zainteresowania kapitału zewnętrznego możliwościami inwestowania w gminie 6. moda na ekologię szansą na rozwój przemysłu drzewnego oraz naturalnych form produkcji rolniczej 7. moda na folklor, eko i agroturystykę oraz tzw. „powrót do tradycji” 8. promocja i wdrożenie koncepcji budowy Drogi Śródsudeckiej 9. rozszerzenie współpracy z przygranicznymi partnerami z Republiki Czeskiej

3.4. Analiza problemów – słabe strony i zagrożenia

3.4.1. Ład ekologiczno – przestrzenny

Słabe strony	zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. niewyeksponowane kluczowe tereny dla rozwoju przestrzennego gminy – brak szczegółowych planów zagospodarowania przestrzennego 2. nieskuteczny system oświetlenia gminy 3. braki w infrastrukturze ochrony środowiska, gazyfikacji gminy i telekomunikacji ze względu na wysokie koszty wynikające z rozproszonej zabudowy 4. zły stan techniczny dróg nie będących w zarządzie gminy 5. zaniedbane parki i źle zagospodarowane tereny zielone 6. brak środków na rewitalizację zabytków i obiektów kultury i sztuki 7. nieuregulowane koryta rzek i potoków źródłem występowania zagrożenia powodziowego 8. brak działań promujących stosowanie rozwiązań proekologicznych – niewystarczający system zachęt i bodźców 9. ok. 30% gospodarstw domowych deklaruje zagospodarowanie odpadów we własnym zakresie 10. nie funkcjonuje system segregacji odpadów u źródła ich wytwarzania 11. niewłaściwa polityka w zakresie sposobów naliczania opłat za wywóz odpadów 12. turystyka zaśmiecająca środowisko 13. liczna zabudowa kryta azbestem 	<ol style="list-style-type: none"> 1. rozwój przemysłu wydobywczego degradującego środowisko naturalne 2. rozwój turystyki samochodowej 3. funkcjonowanie tzw. „Czarnego Trójkąta” na pograniczu polsko – czesko – niemieckim 4. niekontrolowany zrzut ścieków z Międzygminnej Oczyszczalni Ścieków w Ścinawce Dolnej na skutek powodzi 5. rozwój przemysłu ciężkiego o negatywnym wpływie na środowisko w gminach ościennych Noworudzki Park Przemysłowy 6. zwiększenie natężenia ruchu samochodów ciężarowych związanego z rozwojem wydobycia surowców naturalnych

3.4.2. Ład społeczny

Słabe strony	zagrożenia
<ol style="list-style-type: none"> 1. niska aktywność instytucji kultury i rekreacji w zakresie organizacji i promocji wydarzeń rekreacyjnych i kulturalnych, zwłaszcza w sezonie turystycznym 2. oferta kulturalna skierowana szczególnie dla dzieci, brak popołudniowych i wieczornych form aktywności kulturalnej dla dorosłych oraz pakietów kulturalnych dla różnych grup turystów 3. słabe wyposażenie sprzętowe instytucji kultury, brak działań zmierzających do zmiany tego stanu rzeczy 4. nieefektywne działania promocyjne, niska aktywność w pozyskiwaniu środków na ten cel 5. niedostateczna liczba mieszkań 6. zbyt duże nakłady na utrzymanie komunalnych zasobów mieszkaniowych kosztem inwestycji w tym sektorze 7. większość substancji mieszkaniowej pochodzi sprzed 1940 roku 8. brak oferty uzbrojonych terenów mieszkaniowych z wytyczoną koncepcją ich zabudowy 9. niedostateczne wyposażenie mieszkań w infrastrukturę techniczną 10. uboga, niemodernizowana i nieefektywnie wykorzystywana baza sportowa i rekreacyjna 11. brak w gminie pełnowymiarowej hali sportowej 12. nieracjonalna polityka oświatowa - rozbudowana sieć szkół i trwająca budowa nowego gimnazjum w konflikcie z niżej 	<ol style="list-style-type: none"> 1. dalsza słaba koordynacja życia kulturalnego w regionie – pokrywający się kalendarz imprez lokalnych w regionie 2. pogłębianie się braku zainteresowania życiem kulturalnym z uwagi na narastające zubożenie społeczeństwa 3. brak dialogu społecznego w zakresie racjonalizacji sieci szkół 4. realizacja karty nauczyciela przez gminy bez wsparcia finansowego budżetu państwa 5. utrzymanie się niekorzystnej tendencji demograficznej

Słabe strony	zagrożenia
<p>demograficznym w gminie przyczyną zbyt dużych nakładów na bieżące funkcjonowanie placówek oświatowych</p> <p>13. brak szkół ponadgimnazjalnych oraz systemu informacji o preorientacji zawodowej raz wyborze ścieżki edukacyjnej</p> <p>14. bardzo ograniczona oferta klubów sportowych – piłka nożna, szachy</p> <p>15. brak sportu masowego</p> <p>16. niekorzystne wskaźniki demograficzne w gminie- starzejące się społeczeństwo</p> <p>17. zapóźnienie cywilizacyjne w infrastrukturze teleinformatycznej powodujące trudności w kształtowaniu funkcji społeczeństwa informacyjnego</p>	

3.4.3. Ład gospodarczy

Słabe strony	zagrożenia
<p>1. brak przemysłu przetwórczego produktów rolnych (sprzedaż płodów nieprzetworzonych)</p> <p>2. brak promocji „rodzimej wytwórczości” gospodarstw rolnych – „Cudze chwalicie, swego nie znacie”</p> <p>3. niski stopień specjalizacji gospodarstw rolnych, przewaga tradycyjnych: upraw i chowu zwierząt</p> <p>4. przewaga ilościowa małych, niskodochodowych gospodarstw rolnych</p> <p>5. trudne warunki gospodarowania: klimat, jakość gleb, ukształtowanie terenu</p> <p>6. nie w pełni wykorzystywane możliwości płynące z porozumień partnerskich</p> <p>7. brak czytelnych i możliwych do weryfikacji</p>	<p>1. zakłócenia w przekazywaniu gospodarstw w tzw. młodsze ręce</p> <p>2. bierność w zakresie działań na rzecz wielowarstwowego rozwoju obszarów wiejskich</p> <p>3. niekorzystne zmiany w polityce rolnej na poziomie europejskim i krajowym</p> <p>4. dalsze ograniczanie dostępności komunikacyjnej poprzez likwidację połączeń kolejowych i PKS</p> <p>5. niestabilność prawa finansowo – gospodarczego</p>

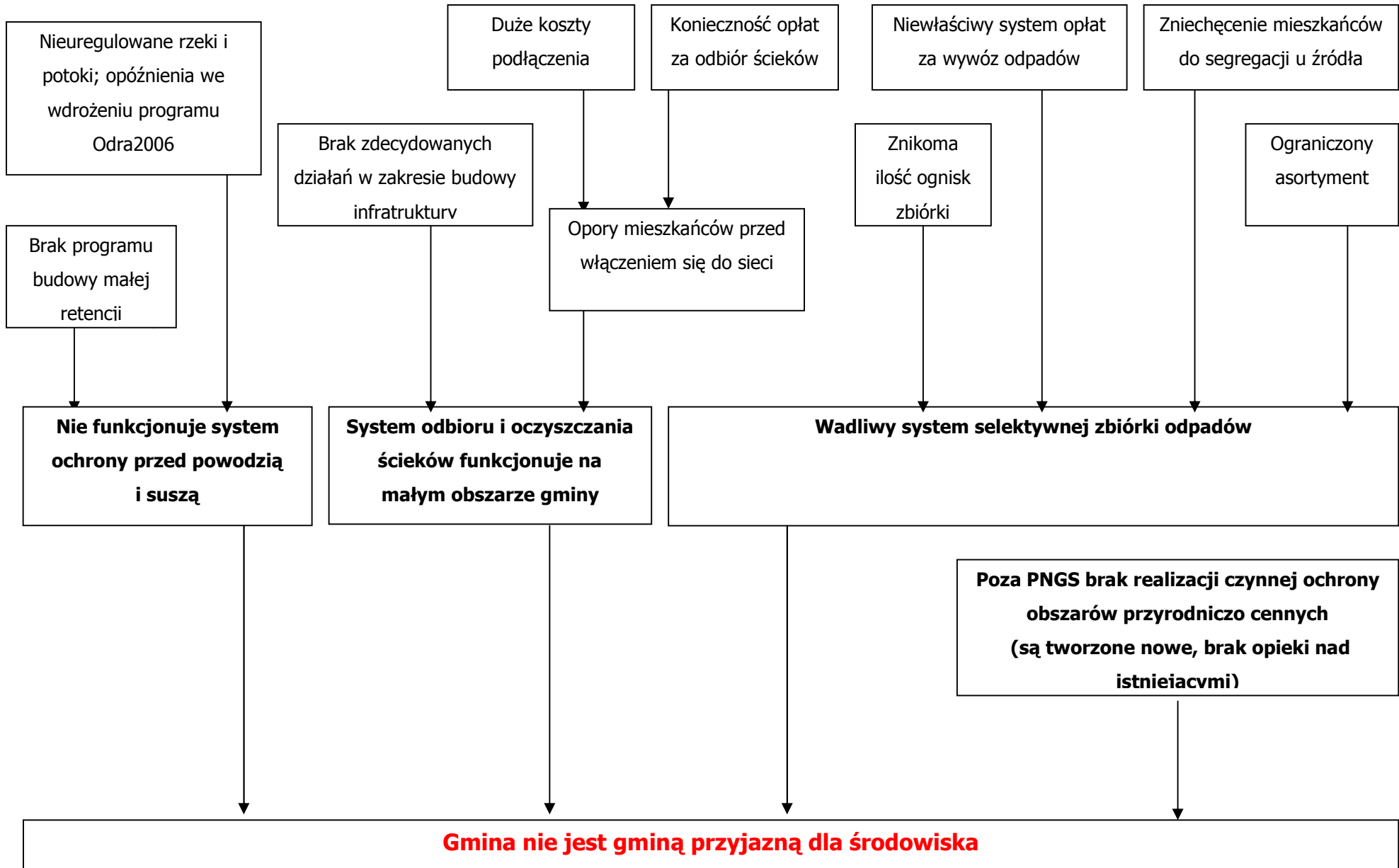
Słabe strony	zagrożenia
<p>programów współpracy</p> <p>8. niedostateczna infrastruktura okołodrogowa (parkingi, stacje benzynowe, zajazdy, motele)</p> <p>9. nie funkcjonuje pozaustawowy system preferencji i wsparcia dla rozpoczynających i prowadzących działalność w sektorze mikro i MSP</p> <p>10. niewykształcony system komunikacji społecznej i gospodarczej</p> <p>11. niedostosowane do potrzeb lokalnego rynku pracy kwalifikacje zawodowe osób poszukujących pracy, w tym absolwentów</p> <p>12. znaczna odległość od dużych aglomeracji miejskich i głównych ciągów komunikacyjnych</p> <p>13. utrudniony towarowy transport drogowy (kręte, wąskie drogi, liczne mosty)</p> <p>14. fatalnie funkcjonująca komunikacja zbiorowa wewnątrz gminy i z miejscowościami ościennymi</p> <p>15. brak uzbrojonych terenów gminnych dla potencjalnych inwestorów</p> <p>16. niedobory w infrastrukturze obsługi ruchu turystycznego i zły stan już istniejącej</p> <p>17. bierne funkcjonowanie punktu informacji turystycznej – brak punktów informacji turystycznej w miejscach największego natężenia ruchu turystycznego</p> <p>18. znaczne wycieki kapitału związane ze słabo rozwiniętym przemysłem przetwórczym, budownictwem i usługami, w tym nowoczesnymi formami płatności</p> <p>19. niska aktywność gospodarcza mieszkańców</p> <p>20. słabo rozwinięty sektor prywatny</p> <p>21. niejasno sprecyzowany profil gospodarczy gminy</p> <p>22. niewielka liczba lokali gastronomicznych</p>	

Słabe strony	zagrożenia
<p>o podwyższonym standardzie świadczonych usług</p> <p>23. brak spójnej szerokiej oferty dla turystów – tzw. pakietów wypoczynkowo - rekreacyjnych</p> <p>24. niski poziom współpracy gestorów w zakresie przyciągania oraz obsługi różnych grup turystów</p> <p>25. źle zagospodarowane i utrzymane atrakcje turystyczne gminy</p> <p>26. krótki sezon turystyczny – brak oferty od listopada do kwietnia</p> <p>27. na terenie gminy nie ma prężnie funkcjonujących organizacji pozarządowych i nieformalnych grup wspierających rozwój społeczno – gospodarczy, a co za tym idzie brak efektywnej współpracy pomiędzy urzędem a społecznością lokalną</p> <p>28. niewykorzystanie potencjału płynącego z dużej liczby turystów odwiedzających Wambierzyce i Karłów dla rozwoju pozostałych miejscowości Gminy</p>	

3.5. Drzewo problemów

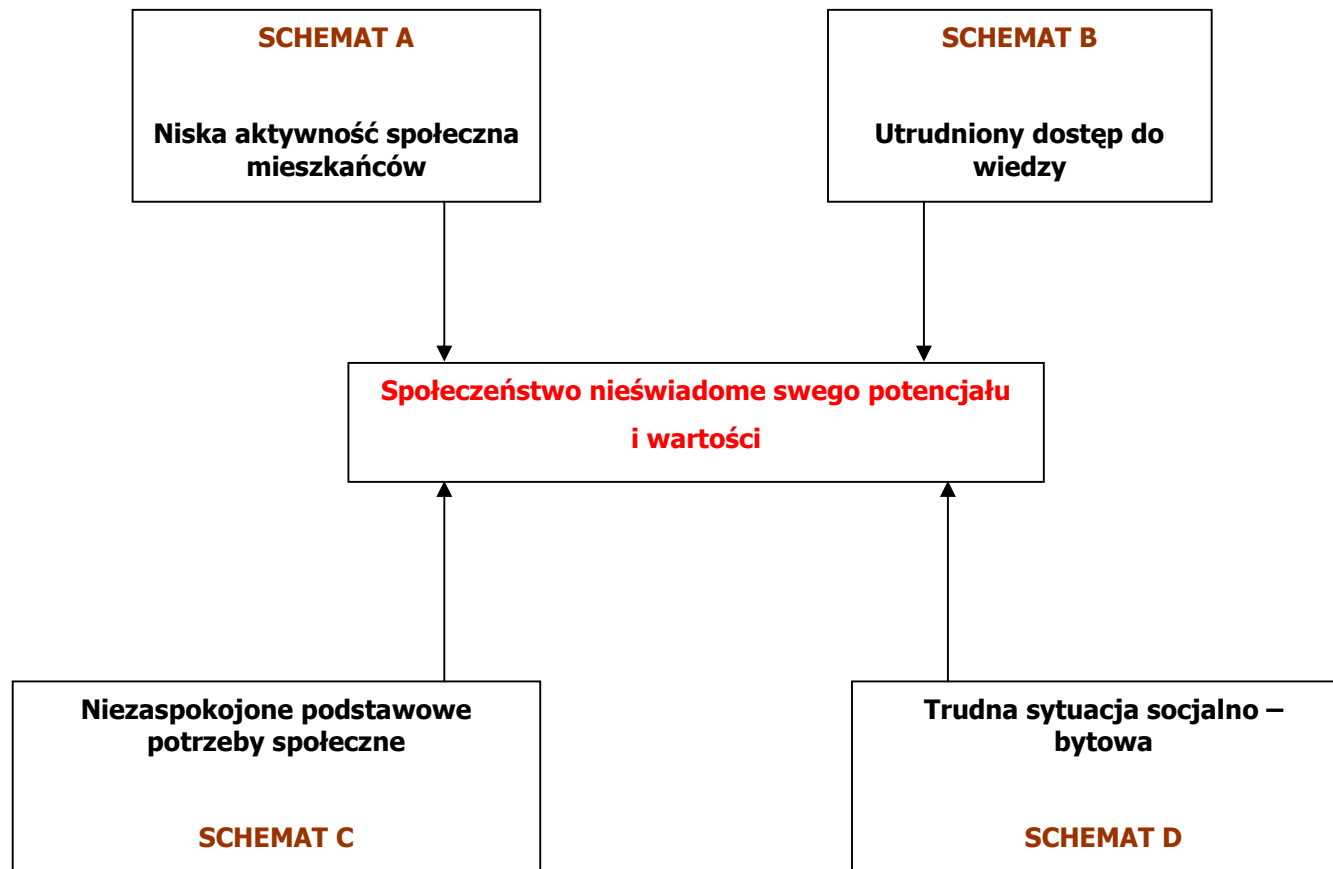
Podsumowaniem wyżej przeprowadzonej analizy stała się lista problemów zrównoważonego rozwoju gminy. Została ona opracowana w układzie poszczególnych łańcuchów, w postaci tzw. drzew problemów. Taki sposób podejścia ukazuje realne problemy - tzn. takie, które stanowią prawdziwe przeszkody w realizacji wizji rozwoju gminy (są ich przyczyną a nie skutkiem pośrednim).

3.5.1. Ład ekologiczno – przestrzenny

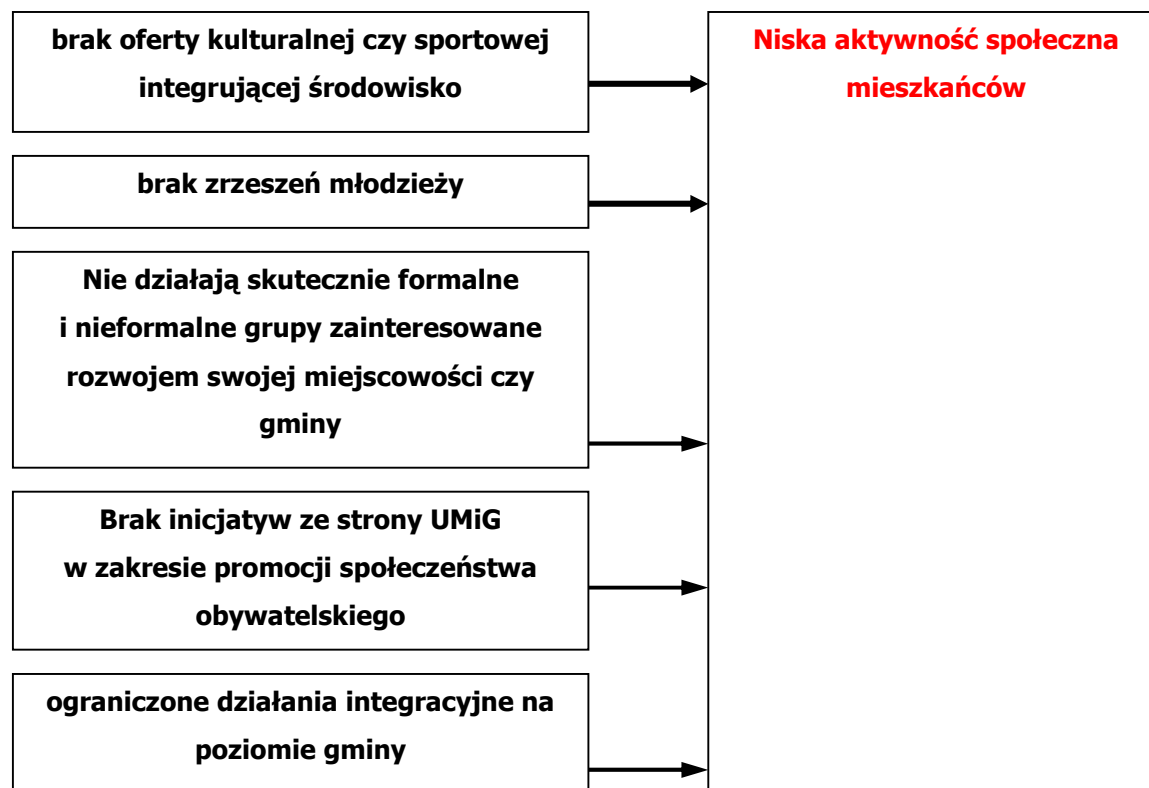

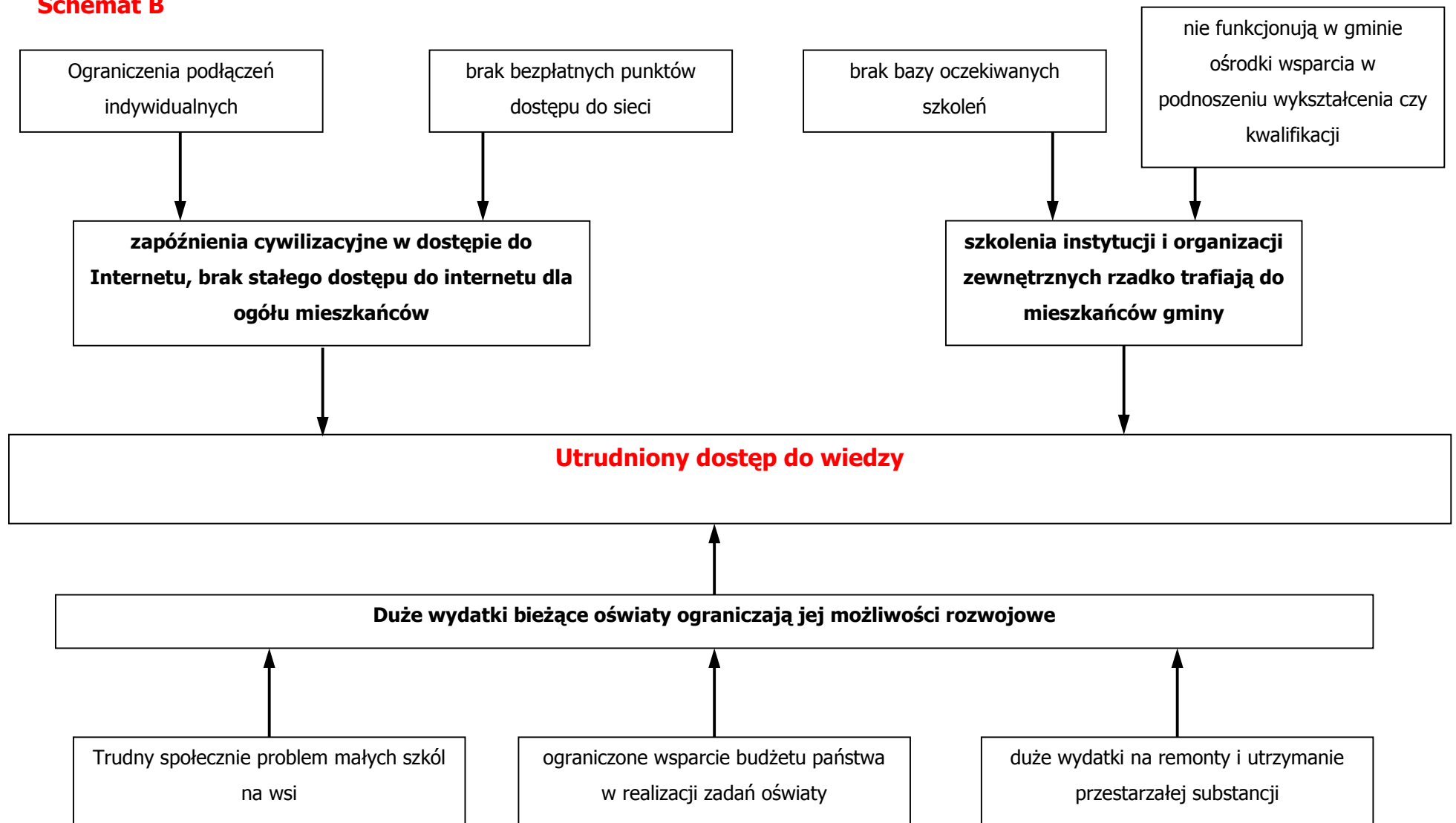
3.5.2. Ład społeczny

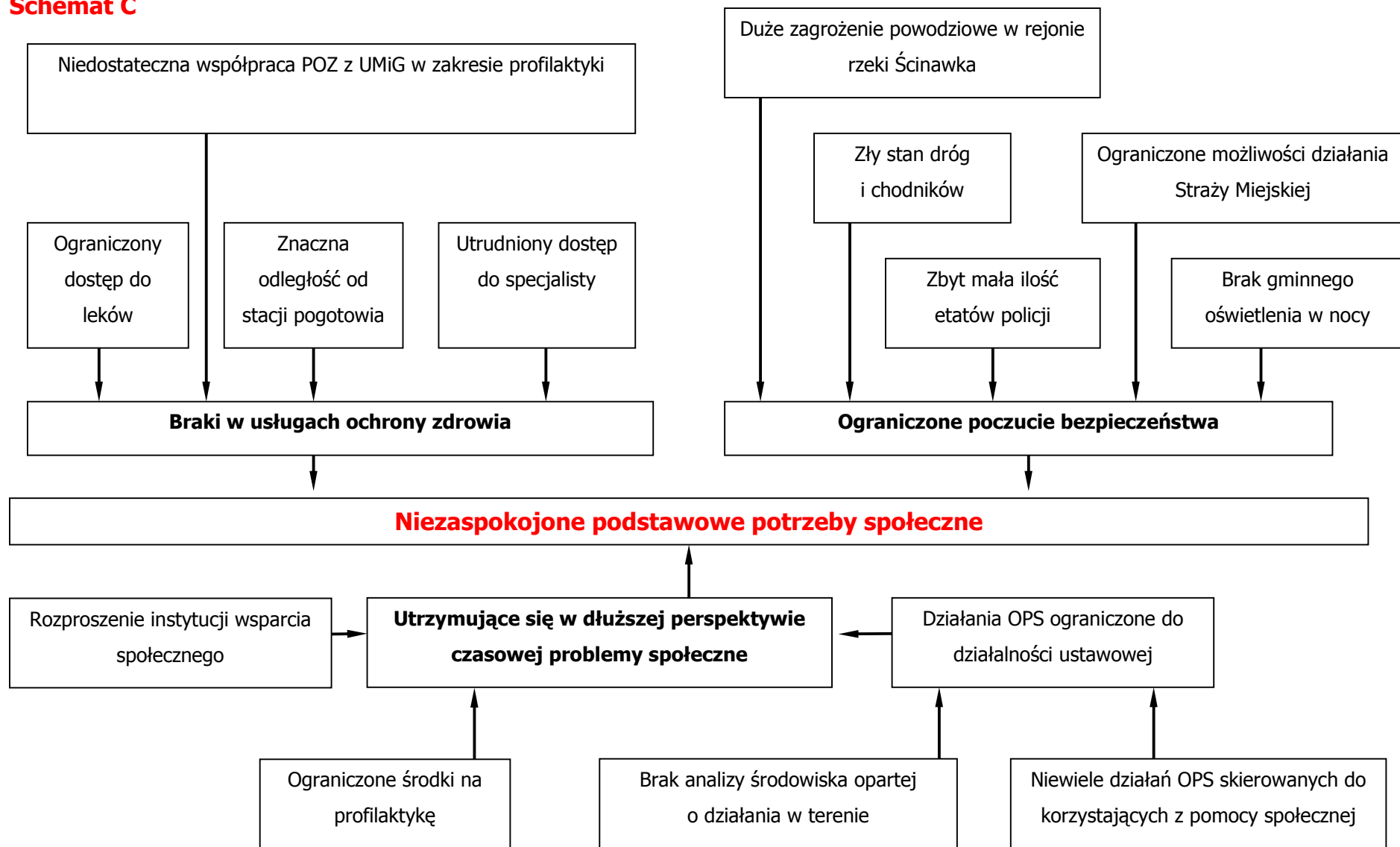
Schemat A

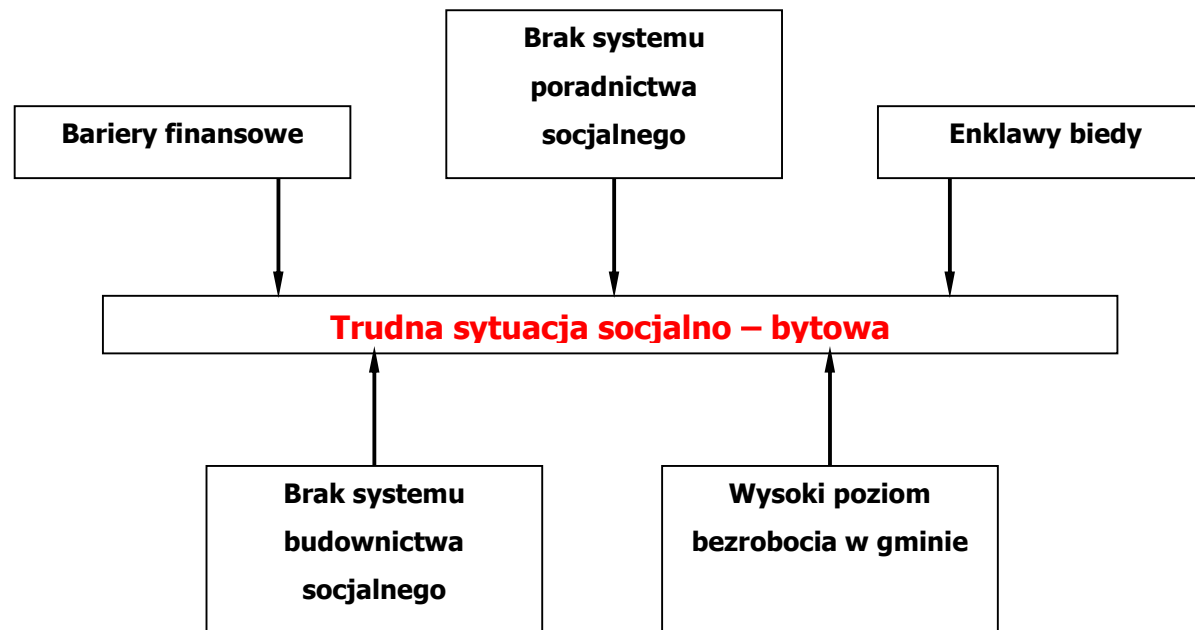
Schemat B

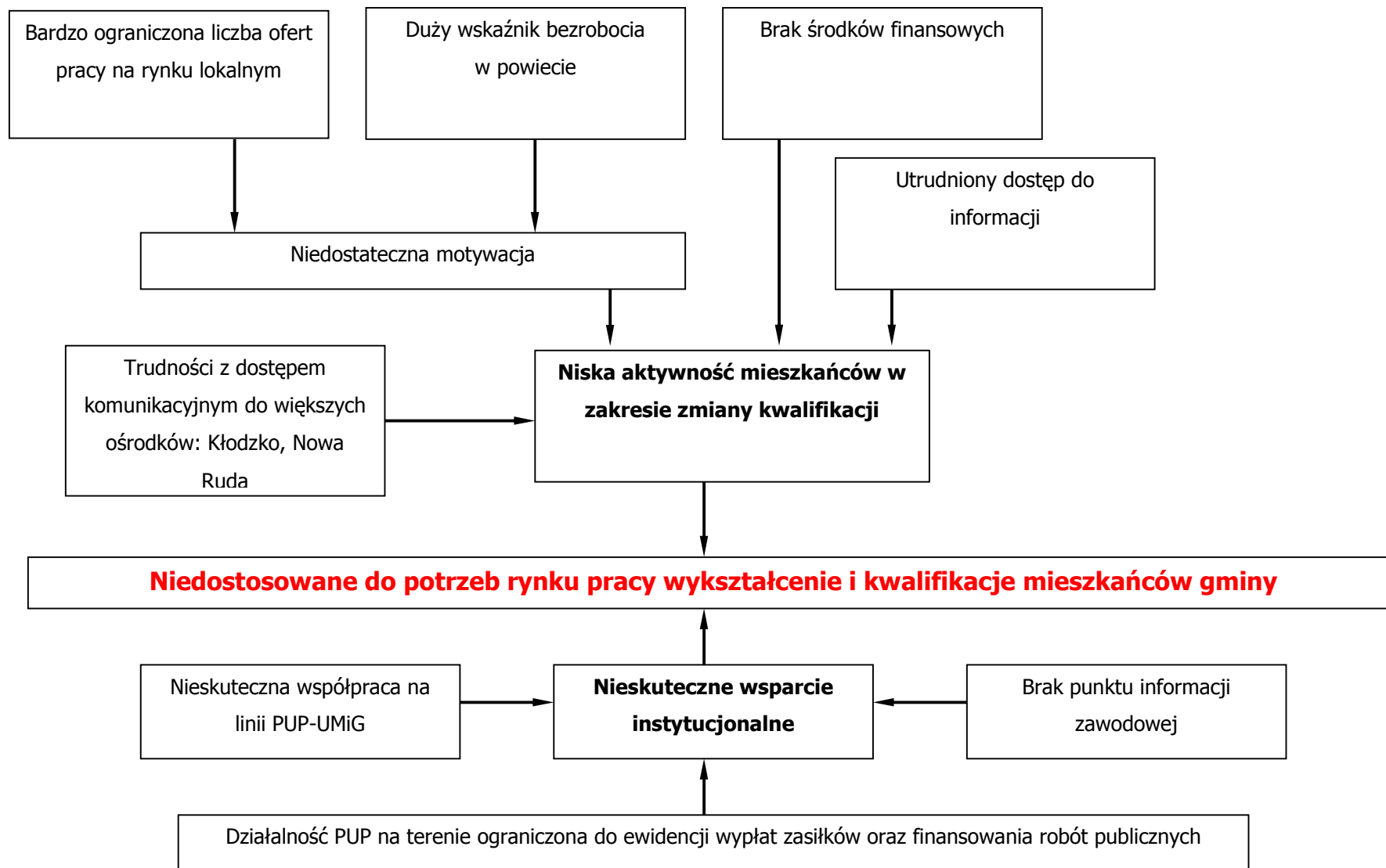
Schemat C

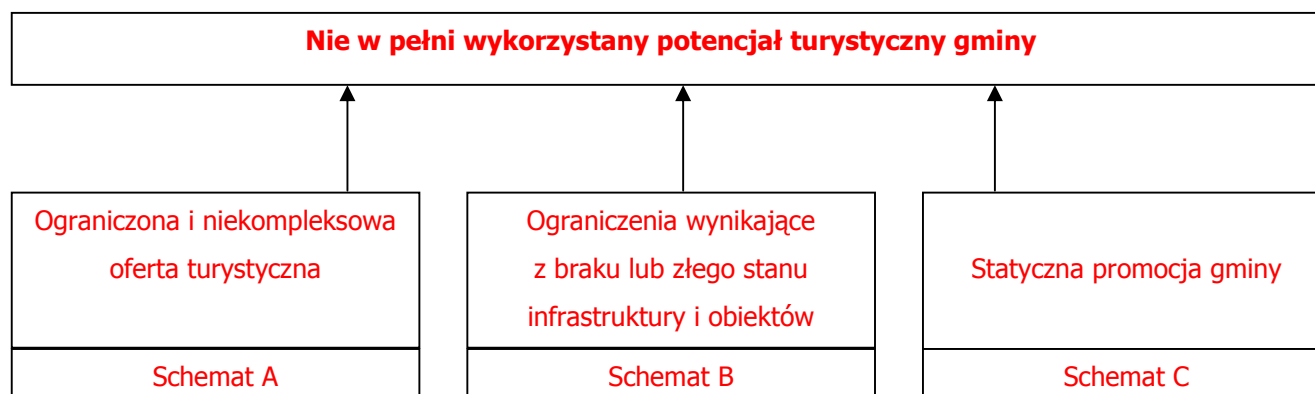
Schemat D

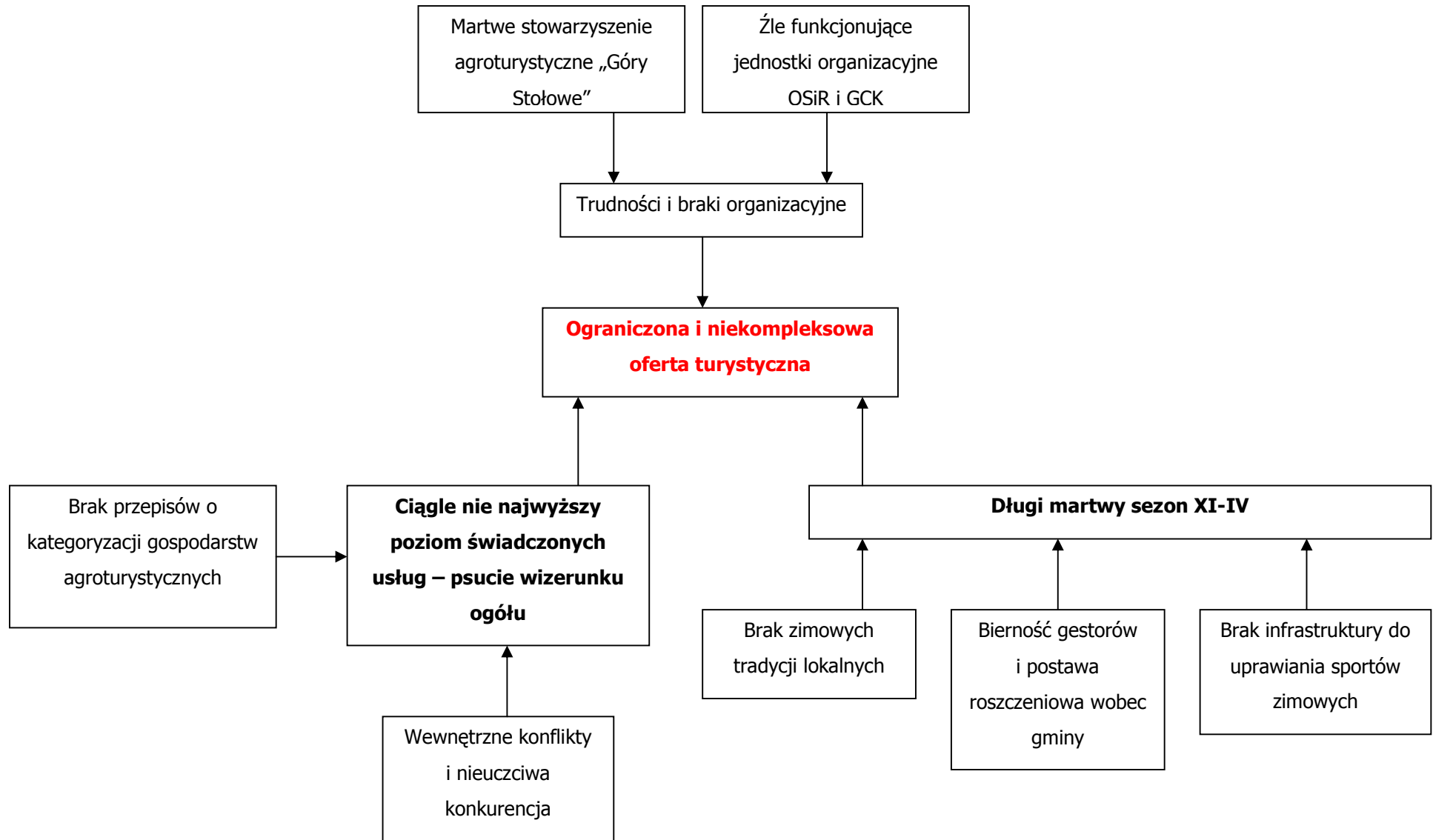
3.5.3. Ład gospodarczy

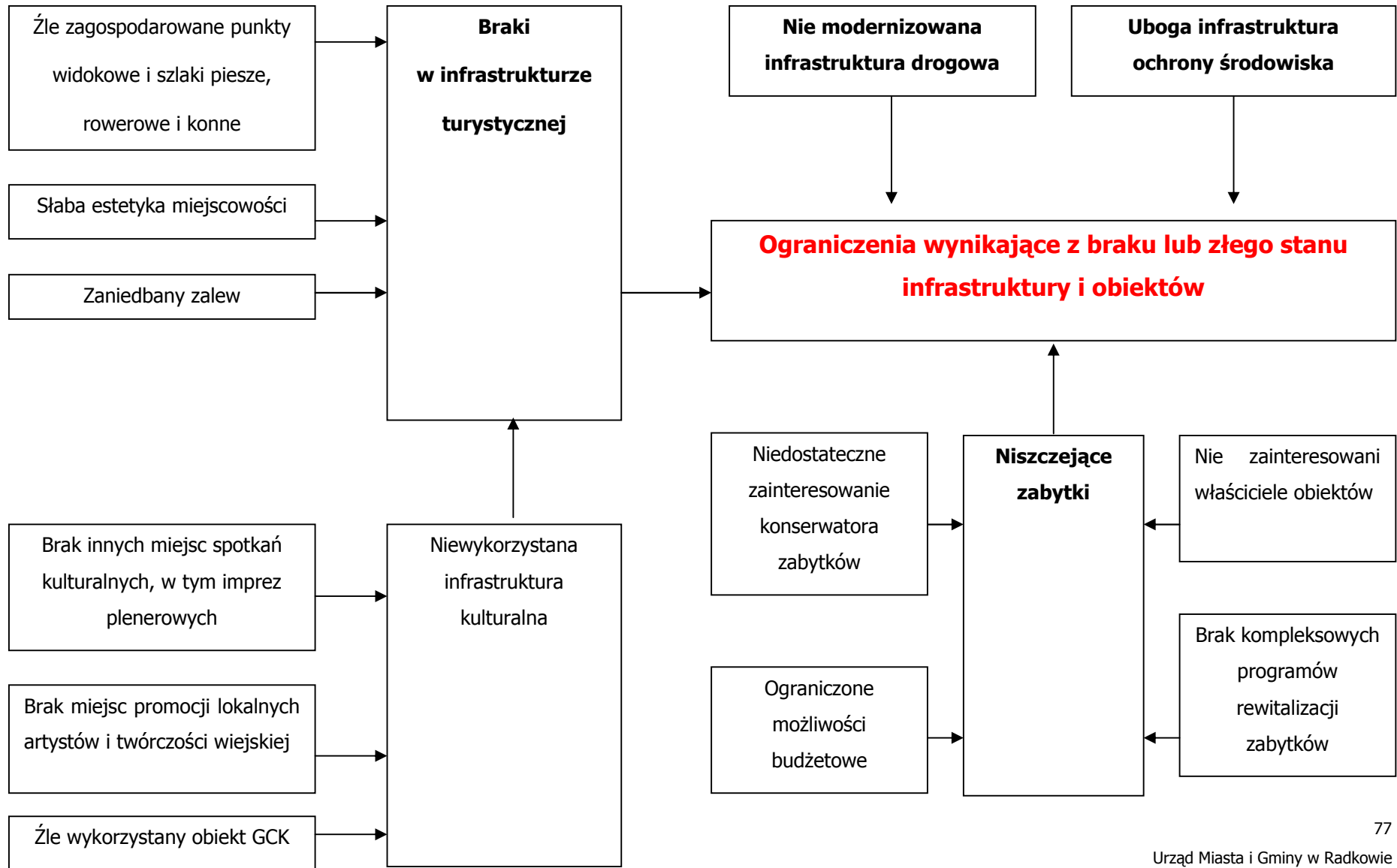

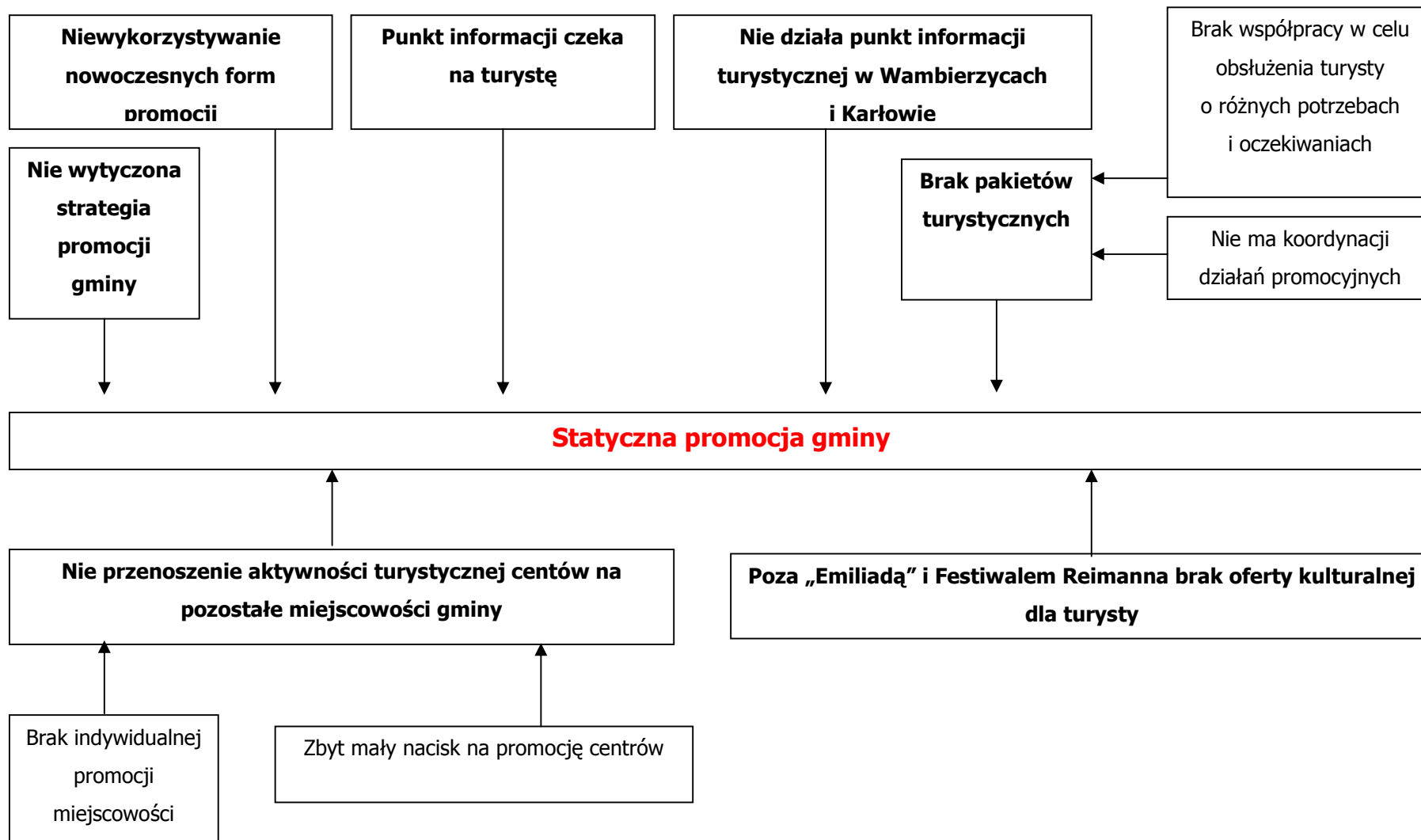
Schemat A

Schemat B

Schemat C

3.6. Syntetyczne ujęcie problemów

3.6.1. Ład ekologiczno – przestrzenny

1. Gmina nie jest gminą przyjazną dla środowiska

- 1.A.** Nie funkcjonuje system ochrony przed powodzią i suszą
 - 1.A.1.** nieuregulowane rzeki i potoki
 - 1.A.2.** opóźnienia we wdrożeniu programu Odra 2006
 - 1.A.3.** brak programu budowy małej retencji
- 1.B.** system odbioru i oczyszczania ścieków funkcjonuje na małym obszarze gminy
 - 1.B.1.** brak zdecydowanych działań w zakresie budowy infrastruktury
 - 1.B.2.** opory mieszkańców przed włączaniem się do sieci
 - 1.B.2.a.** duże koszty podłączenia
 - 1.B.2.b.** konieczność opłat za zbiór ścieków
- 1.C.** wadliwy system selektywnej zbiórki odpadów
 - 1.C.1.** znikoma ilość ognisk zbiórki
 - 1.C.2.** niewłaściwy system opłat za wywóz odpadów
 - 1.C.3.** zniechęcenie mieszkańców do segregacji u źródła
 - 1.C.4.** ograniczony asortyment
- 1.D.** poza PNGS brak realizacji czynnej ochrony obszarów przyrodniczo cennych (nie są tworzone nowe, brak opieki nad istniejącymi)
- 1.E.** ograniczona świadomość ekologiczna ogółu mieszkańców
 - 1.E.1.** zagospodarowanie odpadów we własnym zakresie
 - 1.E.2.** nieznajomość zasad zachowania istniejących osobliwości przyrodniczych
 - 1.E.3.** występują niekontrolowane zrzuty ścieków w gospodarstwach domowych
- 1.F.** ograniczony stopień realizacji w gospodarstwach rolnych kodeksu dobrej praktyki rolniczej
 - 1.F.1.** ograniczone możliwości finansowe
 - 1.F.2.** niedostateczna motywacja
 - 1.F.3.** słaba świadomość

3.6.2. Ład społeczny

2. Społeczeństwo nieświadome swojego potencjału i wartości

- 2.A.** niska aktywność społeczna mieszkańców
 - 2.A.1.** brak zrzeszeń młodzieży
 - 2.A.2.** brak oferty kulturalnej czy sportowej integrującej środowisko
 - 2.A.3.** ograniczone działania integracyjne na poziomie gminy

- 2.A.4.** nie działają skutecznie formalne i nieformalne grupy zainteresowane rozwojem swojej miejscowości czy gminy
- 2.A.5.** brak inicjatyw ze strony UMiG w zakresie społeczeństwa informacyjnego
- 2.B.** utrudniony dostęp do wiedzy
 - 2.B.1.** duże wydatki bieżące oświaty ograniczają jej możliwości rozwojowe
 - 2.B.1.a.** trudny społecznie problem małych szkół na wsi
 - 2.B.1.b.** ograniczone wsparcie budżetu państwa w realizacji zadań oświaty
 - 2.B.1.c.** duże wydatki na remonty i utrzymanie przestarzałej substancji
 - 2.B.2.** zapóźnienie cywilizacyjne w dostępie do internetu, praktycznie brak stałego dostępu do internetu dla ogółu mieszkańców
 - 2.B.2.a.** ograniczenia podłączeń indywidualnych
 - 2.B.2.b.** brak bezpłatnych punktów dostępu do sieci
 - 2.B.3.** szkolenia instytucji organizacji zewnętrznych rzadko trafiają do mieszkańców gminy
 - 2.B.3.a.** brak bazy oczekiwanych szkoleń
 - 2.B.3.b.** nie funkcjonują w gminie ośrodki wsparcia w podnoszeniu wykształcenia i kwalifikacji
- 2.C.** niezaspokojone podstawowe potrzeby społeczne
 - 2.C.1.** braki w usługach ochrony zdrowia
 - 2.C.1.a.** ograniczony dostęp do leków
 - 2.C.1.b.** znaczna odległość od stacji pogotowia
 - 2.C.1.c.** utrudniony dostęp do specjalisty
 - 2.C.1.d.** niedostateczna współpraca POZ z UMiG w zakresie profilaktyki
 - 2.C.2.** ograniczone poczucie bezpieczeństwa
 - 2.C.2.a.** duże zagrożenie powodziowe w rejonie rzeki Ścinawka
 - 2.C.2.b.** zły stan dróg i chodników
 - 2.C.2.c.** ograniczone możliwości działania straży miejskiej
 - 2.C.2.d.** zbyt mała ilość etatów w policji
 - 2.C.2.e.** brak oświetlenia gminy w ciągu całej nocy
 - 2.C.3.** utrzymujące się w dłuższej perspektywie czasowej problemy społeczne
 - 2.C.3.a.** rozproszenie instytucji wsparcia społecznego
 - 2.C.3.b.** ograniczone środki na profilaktykę
 - 2.C.3.c.** działania OPS ograniczone do działalności ustawowej
 - 2.C.3.c.I.** niewiele działań OPS skierowanych na zmniejszenie liczby osób stale korzystających z pomocy społecznej
 - 2.C.3.c.II.** brak analizy środowiska opartej o działania w terenie
- 2.D.** trudna sytuacja socjalno – bytowa
 - 2.D.1.** brak systemu poradnictwa socjalnego
 - 2.D.2.** enklawy biedy
 - 2.D.3.** brak systemu budownictwa socjalnego

2.D.4. wysoki poziom bezrobocia w gminie

2.D.5. bariery finansowe

3.6.3. Ład gospodarczy

3. Wysoki poziom bezrobocia w gminie

3.A. ograniczona liczba nowopowstających miejsc pracy na rynku lokalnym

3.A.1. niewielkie zainteresowanie inwestorów zewnętrznych

3.A.1.a. brak wyznaczonych i uzbrojonych terenów pod inwestycje

3.A.1.b. trudny dostęp komunikacyjny

3.A.1.c. trudności w pokonaniu oferty WSSE

3.A.2. ciągle dominuje rolnictwo tradycyjne

3.A.2.a. ograniczona indywidualna porada specjalistyczna, słaba inicjatywa instytucji wspierających wieś

3.A.2.b. trudności w przekazywaniu gospodarstw w młodsze ręce

3.A.2.c. słaba informacja o możliwości dodatkowego zarobku w gospodarstwach (poradnictwo działalności gospodarczej)

3.A.2.d. działalność państwa w zakresie ZUS

3.A.3. mała przedsiębiorczość

3.A.3.a. nie funkcjonuje system wsparcia inicjatyw gospodarczych

3.A.3.b. szara strefa

3.A.3.c. ograniczenia lokalowe

3.A.3.d. mała innowacyjność w zakresie wyboru sektora prowadzenia działalności gospodarczej

3.A.3.e. bariery finansowe

3.A.3.f. niedostateczny dostęp do informacji

3.A.3.f.I. zapóźnienie teleinformatyczne

3.A.3.f.II. ograniczone działania ARR, Agroreg

3.A.3.f.III. brak gminnego punktu wsparcia

3.A.4. ograniczony rynek wewnętrzny

3.A.4.a. ograniczone możliwości instytucji i firm lokalnych

3.A.4.b. gmina nie ma programu promocji i wspierania inicjatyw gospodarczych

3.A.4.c. słabo wykorzystywana formuła zatrudnienia socjalnego

3.B. niedostosowane do potrzeb rynku pracy wykształcenie i kwalifikacje mieszkańców gminy

3.B.1. niska aktywność mieszkańców w zakresie zmiany kwalifikacji

3.B.1.a. trudność z dostępem komunikacyjnym do większych ośrodków, Kłodzko, Nowa Ruda

3.B.1.b. niedostateczna motywacja

- 4.B.4.** niemodernizowana infrastruktura drogowa
- 4.C.** statyczna promocja rozwoju gminy
 - 4.C.1.** nie wytyczona strategia promocji gminy
 - 4.C.2.** niemobilny punkt informacji
 - 4.C.3.** nie działa punkt informacji turystycznej w Wambierzycach i Karłowie
 - 4.C.4.** brak pakietów turystycznych
 - 4.C.4.a.** nie ma koordynacji działań promocyjnych
 - 4.C.4.b.** brak współpracy w celu obsłużenia turysty o różnych potrzebach i oczekiwaniach
 - 4.C.5.** niewykorzystywanie nowoczesnych form promocji
 - 4.C.6.** nie przenoszenie aktywności turystycznej centrów na pozostałe miejscowości gminy
 - 4.C.6.a.** brak indywidualnej promocji miejscowości
 - 4.C.6.b.** zbyt słaby nacisk na promocję centrów
 - 4.C.7.** poza „Emiliadą” i Festiwalem Reimanna brak oferty kulturalnej dla turystów

3.7. Drzewo celów

3.7.1. Ład ekologiczno-przestrzenny

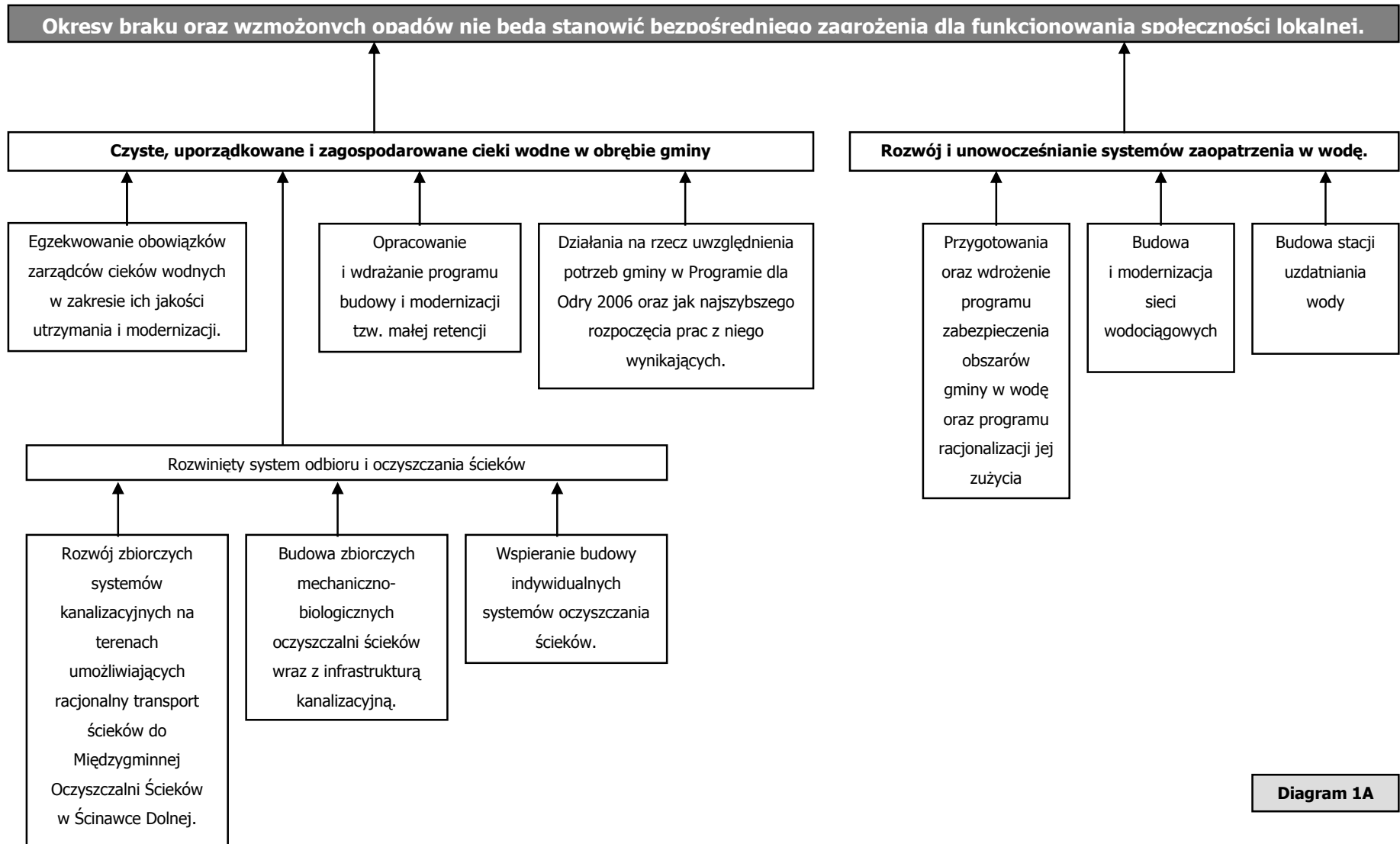

Diagram 1A

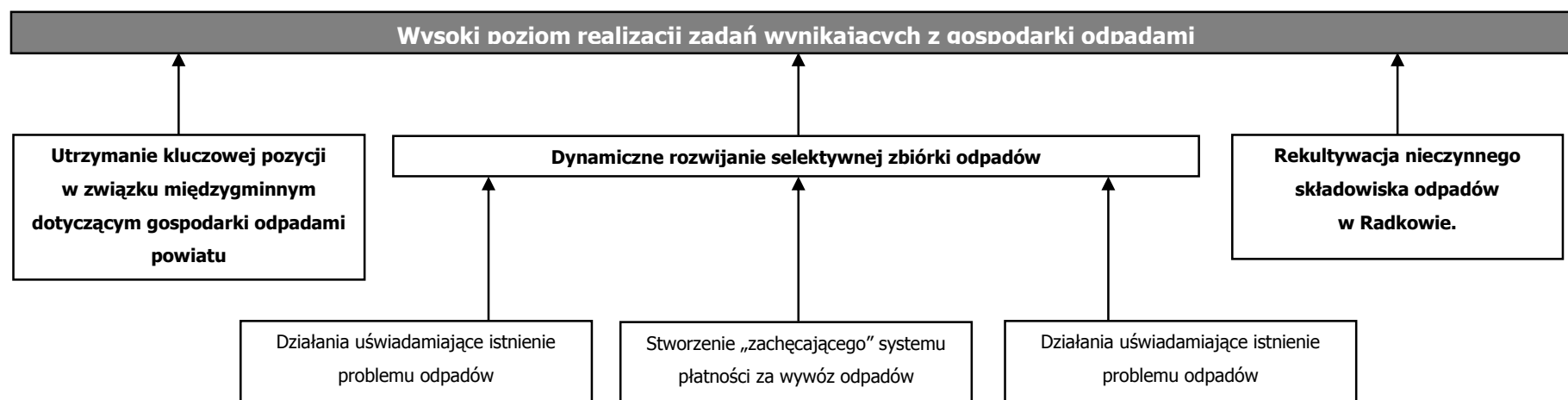

Diagram 1B

Diagram 1C

3.7.2. Ład społeczny

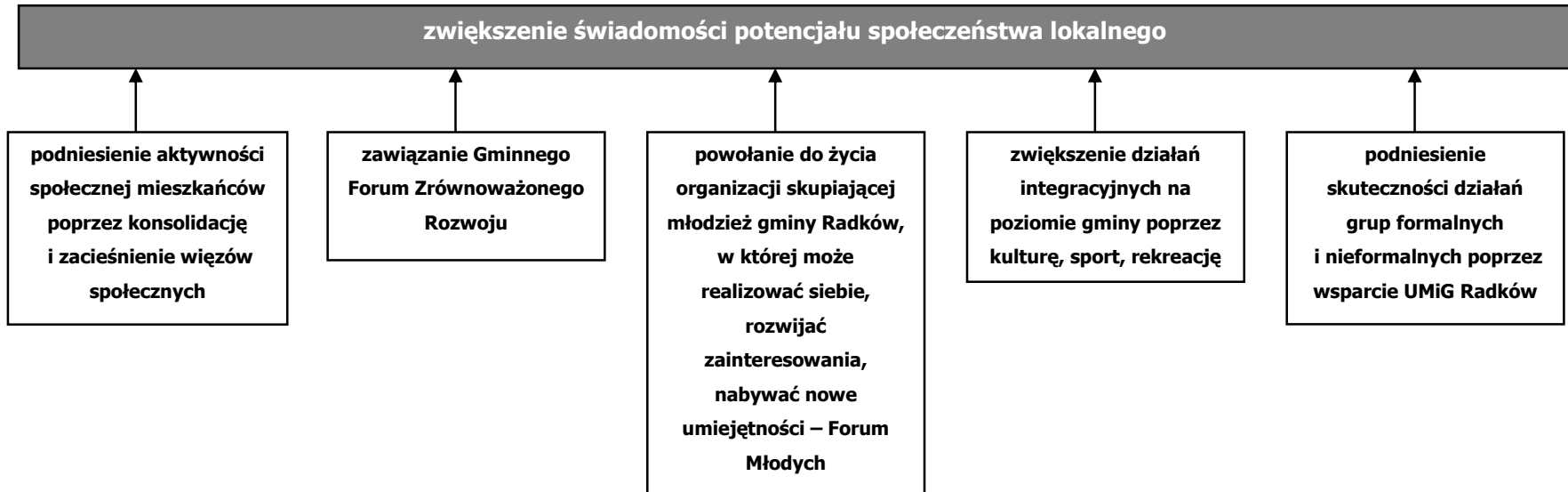

Diagram 2A

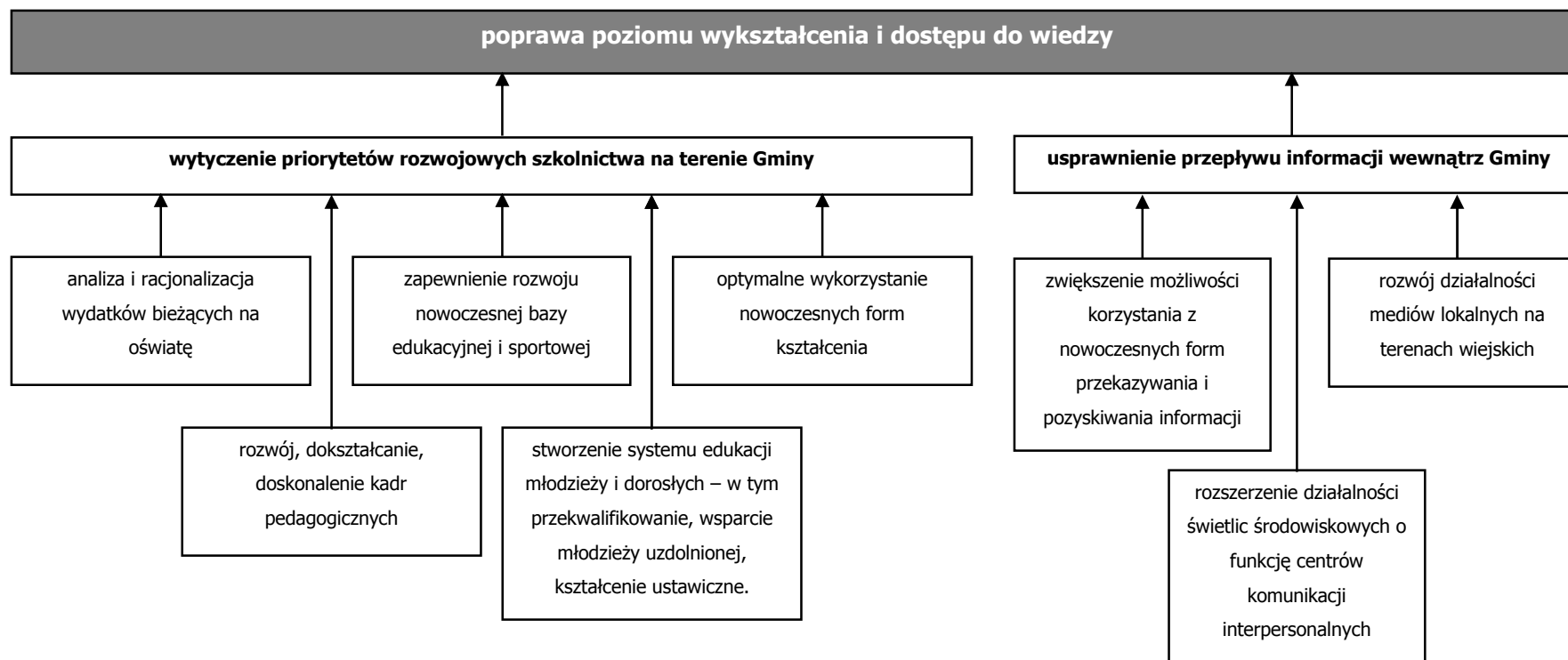

Diagram 2B

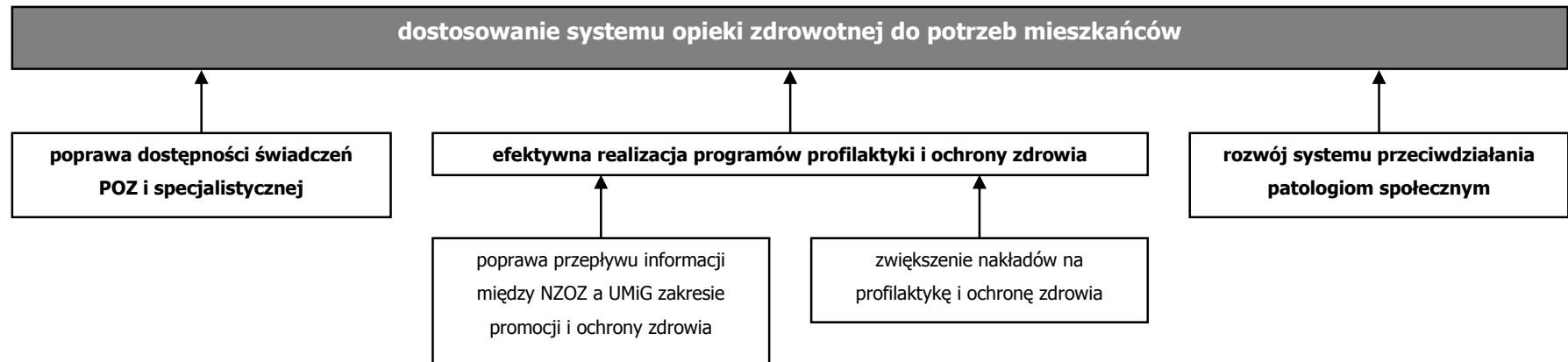

Diagram 2C

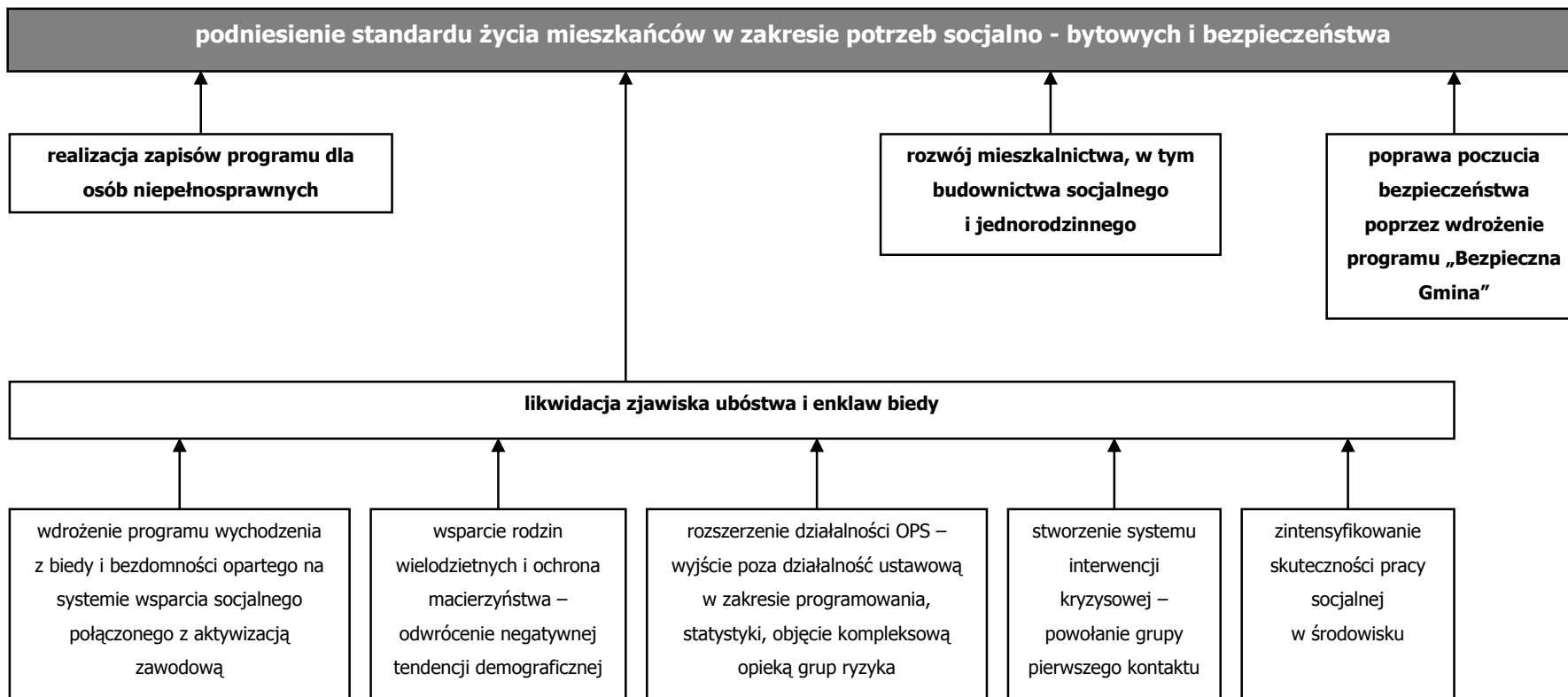
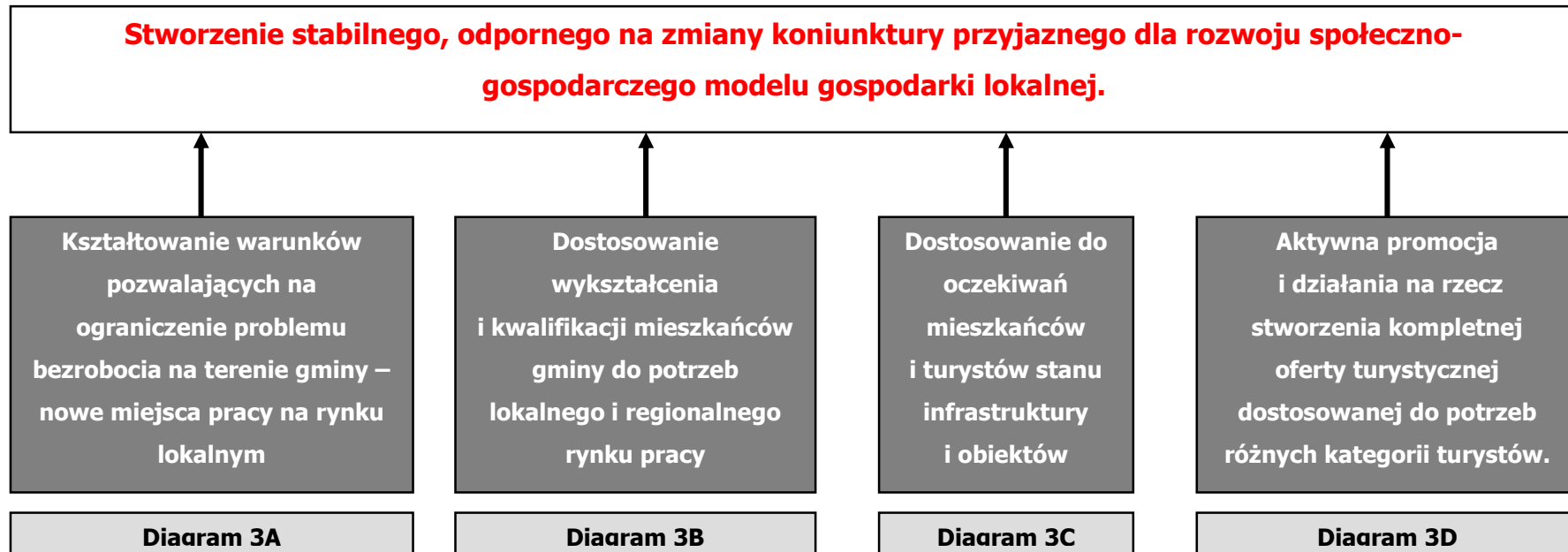

Diagram 2D

3.7.3. Ład gospodarczy

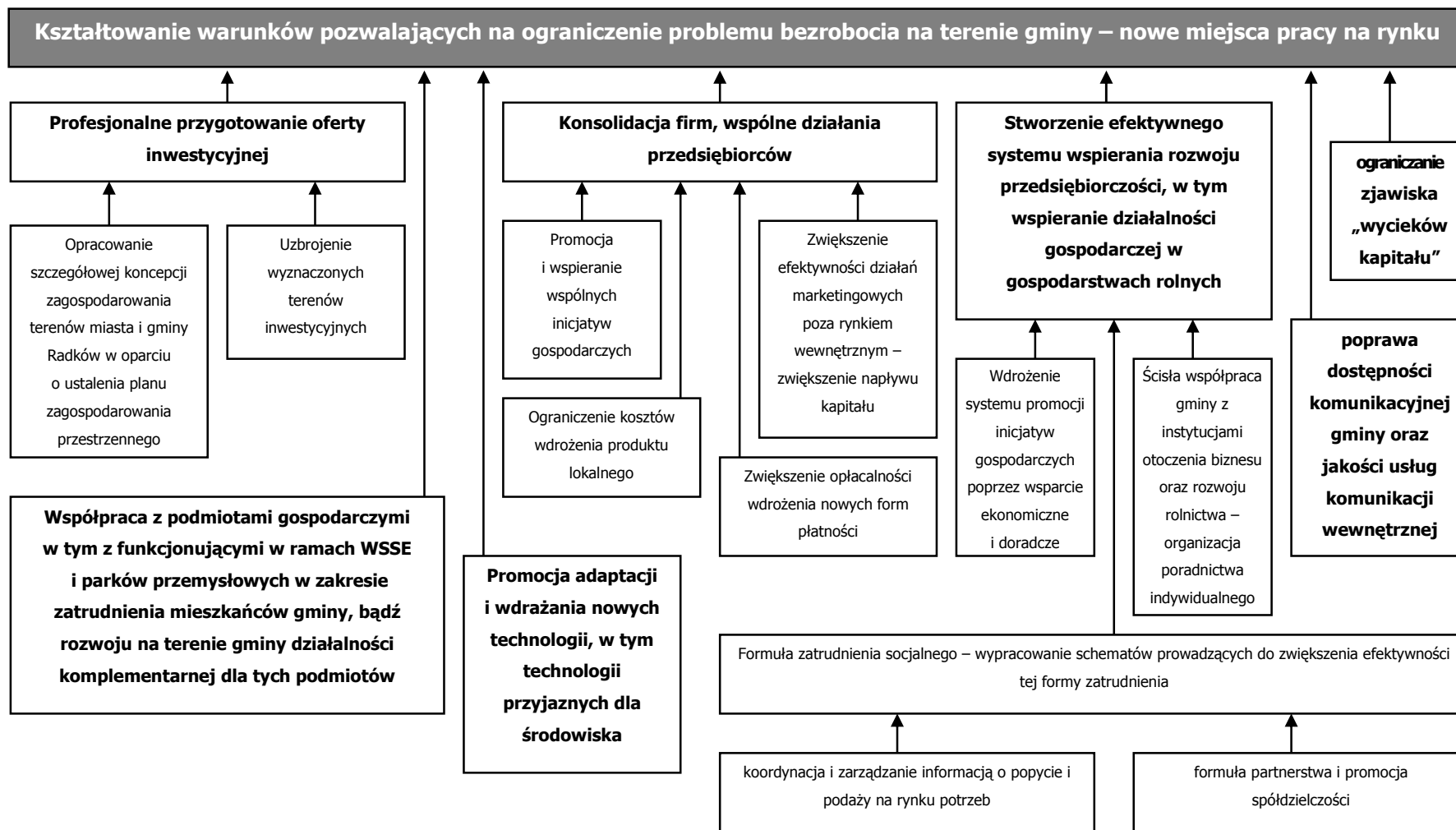

Diagram 3A

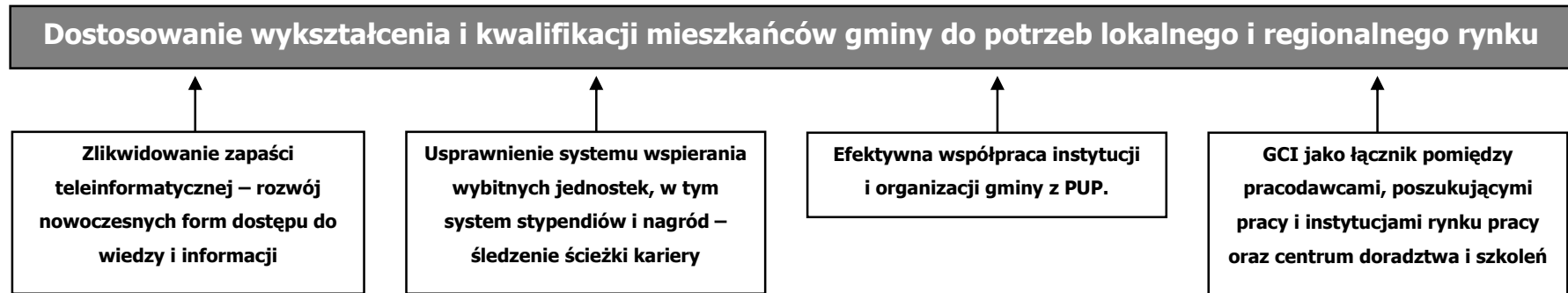

Diagram 3B

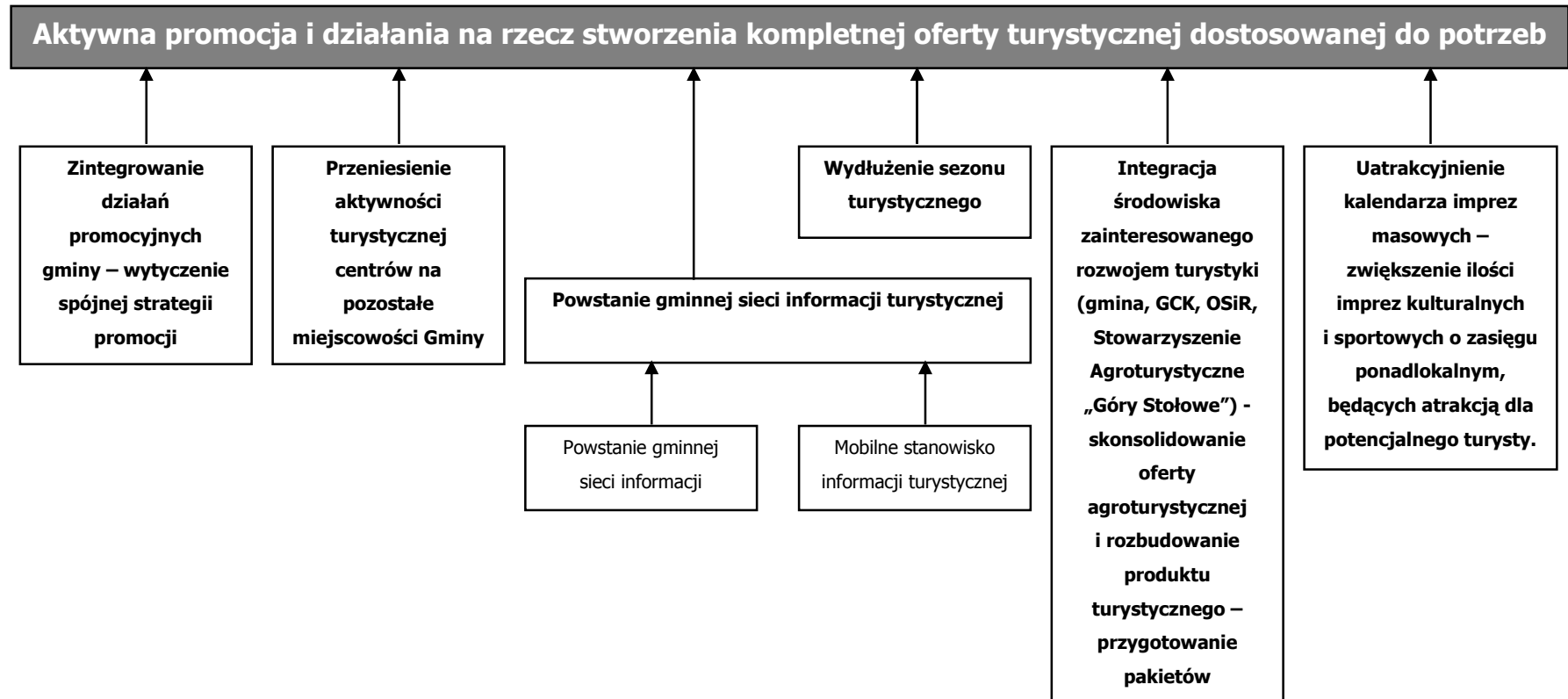

Diagram 3D

3.8. Syntetyczne zestawienie celów i działań

3.8.1. Ład ekologiczno-przestrzenny

1. Świadome wartości estetycznych społeczeństwo dba o zachowanie i poprawę odziedziczonego bogactwa gminy.

1.A. Okresy braku oraz wzmożonych opadów nie będą stanowić bezpośredniego zagrożenia dla funkcjonowania społeczności lokalnej.

1.A.1. Czyste, uporządkowane i zagospodarowane ciek wodne w obrębie gminy

1.A.1.a. Rozwinięty system odbioru i oczyszczania ścieków

1.A.1.a.I. Rozwój zbiorczych systemów kanalizacyjnych na terenach umożliwiających racjonalny transport ścieków do Międzygminnej Oczyszczalni Ścieków w Ścinawce Dolnej.

1.A.1.a.II. Budowa zbiorczych mechaniczno-biologicznych oczyszczalni ścieków wraz z infrastrukturą kanalizacyjną.

1.A.1.a.III. Wspieranie budowy indywidualnych systemów oczyszczania ścieków.

1.A.1.b. Działania na rzecz uwzględnienia potrzeb gminy w Programie dla Odry 2006 oraz jak najszybszego rozpoczęcia prac z niego wynikających.

1.A.1.c. Opracowanie i wdrażanie programu budowy i modernizacji tzw. małej retencji

1.A.1.d. Egzekwowanie obowiązków zarządców cieków wodnych w zakresie ich jakości utrzymania i modernizacji.

1.A.2. Rozwój i unowocześnianie systemów zaopatrzenia w wodę.

1.A.2.a. Przygotowania oraz wdrożenie programu zabezpieczenia obszarów gminy w wodę oraz programu racjonalizacji jej zużycia

1.A.2.b. Budowa i modernizacja sieci wodociągowych

1.A.2.c. Budowa stacji uzdatniania wody

1.B. Wysoki poziom realizacji zadań wynikających z gospodarki odpadami

1.B.1. Utrzymanie kluczowej pozycji w związku międzygminnym dotyczącym gospodarki odpadami powiatu

1.B.2. Dynamiczne rozwijanie selektywnej zbiórki odpadów

1.B.2.a. Działania uświadamiające istnienie problemu odpadów

1.B.2.b. Stworzenie „zachęcającego” systemu płatności za wywóz odpadów

1.B.2.c. Zwiększenie ilości ognisk zbiórki

1.B.2.d. Rozszerzenie asortymentu zbieranych odpadów – organizacja zbiórek odpadów nietypowych

- 1.B.3.** Rekultywacja nieczynnego składowiska odpadów w Radkowie.
- 1.C.** Społeczność lokalna świadomie i skutecznie prowadzi działania zmierzające do zachowania dziedzictwa przyrodniczego.
 - 1.C.1.** Wspólne działania władz gminy i zarządu parku na rzecz zrównoważonego rozwoju obszaru Parku Narodowego Gór Stołowych i jego wpływu na rozwój całej gminy.
 - 1.C.2.** Realizacja ochrony czynnej na obszarach przyrodniczo cennych
 - 1.C.2.a.** Tworzenie nowych obszarów chronionych
 - 1.C.2.b.** Tworzenie grup opieki nad terenami i obiektami chronionymi
 - 1.C.2.c.** Uświadamianie szczególnego postępowania w celu zachowania istniejących osobliwości przyrodniczych
 - 1.C.3.** Zalesianie terenów nieużytecznych rolniczo i zdegradowanych
 - 1.C.4.** Akcje edukacyjne i promocyjne Kodeksu Dobrej Praktyki Rolniczej oraz zwiększających świadomość ekologiczną ogółu społeczeństwa
 - 1.C.5.** Efektywne pozyskiwanie i wykorzystywanie funduszy ochrony środowiska na realizację zamierzonych celów
- 1.D.** Wykorzystywanie i wspieranie inicjatyw w zakresie ekologicznych systemów ciepłownictwa

3.8.2. Ład społeczny

- 2. Optymalne zaspokojenie bytowych, zdrowotnych, edukacyjnych potrzeb mieszkańców umożliwiających aktywny udział w życiu społeczno – kulturalnym Gminy**
 - 2.A.** zwiększenie świadomości potencjału społeczeństwa lokalnego
 - 2.A.1.** podniesienie aktywności społecznej mieszkańców poprzez konsolidację i zacieśnienie więzów społecznych
 - 2.A.2.** zawiązanie Gminnego Forum Zrównoważonego Rozwoju
 - 2.A.3.** powołanie do życia organizacji skupiającej młodzież gminy Radków, w której może realizować siebie, rozwijać zainteresowania, nabywać nowe umiejętności – Forum Młodych
 - 2.A.4.** zwiększenie działań integracyjnych na poziomie gminy poprzez kulturę, sport, rekreację
 - 2.A.5.** podniesienie skuteczności działań grup formalnych i nieformalnych poprzez wsparcie UMiG Radków – poradnictwo, działania towarzyszące
 - 2.B.** poprawa poziomu wykształcenia i dostępu do wiedzy
 - 2.B.1.** wytyczenie priorytetów rozwojowych szkolnictwa na terenie Gminy

3.8.3. Ład gospodarczy

3. Stworzenie stabilnego, odpornego na zmiany koniunktury przyjaznego dla rozwoju społeczno-gospodarczego modelu gospodarki lokalnej.

3.A. Kształtowanie warunków pozwalających na ograniczenie problemu bezrobocia na terenie gminy – nowe miejsca pracy na rynku lokalnym

3.A.1. Profesjonalne przygotowanie oferty inwestycyjnej

3.A.1.a. Opracowanie szczegółowej koncepcji zagospodarowania terenów miasta i gminy Radków w oparciu o ustalenia planu zagospodarowania przestrzennego

3.A.1.b. Uzbrojenie wyznaczonych terenów inwestycyjnych

3.A.2. Współpraca z podmiotami gospodarczymi w tym z funkcjonującymi w ramach WSSE i parków przemysłowych w zakresie zatrudnienia mieszkańców gminy, bądź rozwoju na terenie gminy działalności komplementarnej dla tych podmiotów.

3.A.3. Stworzenie efektywnego systemu wspierania rozwoju przedsiębiorczości, w tym wspieranie działalności gospodarczej w gospodarstwach rolnych

3.A.3.a. Wdrożenie systemu promocji inicjatyw gospodarczych poprzez wsparcie ekonomiczne i doradcze

3.A.3.b. Ścisła współpraca gminy z instytucjami otoczenia biznesu oraz rozwoju rolnictwa – organizacja poradnictwa indywidualnego

3.A.3.c. Formuła zatrudnienia socjalnego – wypracowanie schematów prowadzących do zwiększenia efektywności tej formy zatrudnienia

3.A.3.c.I. koordynacja i zarządzanie informacją popycie i podaży na rynku potrzeb

3.A.3.c.II. formuła partnerstwa i promocja spółdzielczości

3.A.4. Promocja adaptacji i wdrażania nowych technologii, w tym technologii przyjaznych dla środowiska

3.A.5. Konsolidacja firm, wspólne działania przedsiębiorców

3.A.5.a. Promocja i wspieranie wspólnych inicjatyw gospodarczych

3.A.5.b. Zwiększenie efektywności działań marketingowych poza rynkiem wewnętrznym – zwiększenie napływu kapitału

3.A.5.c. Ograniczenie kosztów wdrożenia produktu lokalnego

3.A.5.d. Zwiększenie opłacalności wdrożenia nowych form płatności

3.A.6. ograniczanie zjawiska „wycieków kapitału”

3.A.7. poprawa dostępności komunikacyjnej gminy oraz jakości usług komunikacji wewnętrznej

3.B. Dostosowanie wykształcenia i kwalifikacji mieszkańców gminy do potrzeb lokalnego i regionalnego rynku pracy

- 3.B.1.** Zlikwidowanie zapaści teleinformatycznej – rozwój nowoczesnych form dostępu do wiedzy i informacji
- 3.B.2.** Usprawnienie systemu wspierania wybitnych jednostek, w tym system stypendiów i nagród – śledzenie ścieżki kariery
- 3.B.3.** Efektywna współpraca instytucji i organizacji gminy z PUP.
- 3.B.4.** GCI jako łącznik pomiędzy pracodawcami, poszukującymi pracy i instytucjami rynku pracy oraz centrum doradztwa i szkoleń

3.C. Dostosowanie do oczekiwań mieszkańców i turystów stanu infrastruktury i obiektów

- 3.C.1.** Przygotowanie infrastruktury drogowej pozwalającej na pełne wykorzystanie szans płynących z turystyki samochodowej.
- 3.C.2.** Konsekwentna realizacja działań w zakresie budowy infrastruktury ochrony środowiska.
- 3.C.3.** Poprawa stanu zabytków, obiektów atrakcyjnych turystycznie oraz miejsc świadczenia usług publicznych.
 - 3.C.3.a.** Wdrożenie Programów Odnowy Wsi jako klucza do poprawy estetyki i infrastruktury społecznej oraz turystyczno-rekreacyjnej na obszarach wiejskich.
 - 3.C.3.b.** Dynamizacja rozwoju regionalnego i lokalnego gminy Radków na pograniczu PNGS poprzez ekonomiczną restrukturyzację zasobów infrastrukturalnych, kulturowych, turystycznych i architektury miasta Radkowa jako podstawy dla wzrostu atrakcyjności turystycznej, agroturystyki i rozwoju przedsiębiorczości (rękodzieło i usługi)
 - 3.C.3.c.** Stworzenie partnerstwa na rzecz poprawy estetyki gminy z właścicielami obiektów.
- 3.C.4.** Wytyczenie szlaków konnych, rowerowych i pieszych oraz tras narciarskich wraz z ich oznakowaniem.
- 3.C.5.** Odrestaurowanie istniejących i budowa nowych punktów widokowych (jednolity wygląd, tablice informacyjne, wykorzystanie lokalnego budulca)
- 3.C.6.** Optymalne wykorzystanie obiektów GCK i OSiR oraz stworzenie nowych „Galerii Gminnych” – miejsc spotkań kulturalnych, wystaw i ekspozycji.

3.D. Aktywna promocja i działania na rzecz stworzenia kompletnej oferty turystycznej dostosowanej do potrzeb różnych kategorii turystów.

3.D.1. Zintegrowanie działań promocyjnych gminy – wytyczenie spójnej strategii promocji

3.D.2. Powstanie gminnej sieci informacji turystycznej

3.D.2.a. Utworzenie jednolitych punktów informacji turystycznej centrach ruchu turystycznego (Radków, Wambierzyce, Karłów)

3.D.2.b. Mobilne stanowisko informacji turystycznej

3.D.3. Przeniesienie aktywności turystycznej centrów na pozostałe miejscowości Gminy

3.D.4. Wydłużenie sezonu turystycznego

3.D.5. Integracja środowiska zainteresowanego rozwojem turystyki (gmina, GCK, OSiR, Stowarzyszenie Agroturystyczne „Góry Stołowe”) - skonsolidowanie oferty agroturystycznej i rozbudowanie produktu turystycznego – przygotowanie pakietów turystycznych

3.D.6. Uatrakcyjnienie kalendarza imprez masowych – zwiększenie ilości imprez kulturalnych i sportowych o zasięgu ponadlokalnym, będących atrakcją dla potencjalnego turysty.

3.9. Program operacyjny strategii

Zgodnie z założeniami zawartymi w rozdziale 1.5 Program Operacyjny Strategii Zrównoważonego Rozwoju Gminy Radków będzie stanowił odrębny dokument pod nazwą Plan Rozwoju Lokalnego Gminy Radków. Plan ten podlegał będzie osobnej procedurze uchwalenia, nie mniej jednak stanowić będzie nierozdzielalną część dokumentacji programowej o charakterze strategicznym. Podział taki pozwoli na aktywne zarządzanie środkami przeznaczonymi na poszczególne projekty przyczyniające się do rozwoju społeczno-gospodarczego gminy w zmieniających się uwarunkowaniach zewnętrznych, bez konieczności ingerencji w dokument zawierający ustalenia ogólne o charakterze strategicznym (priorytety i kierunki rozwoju).

3.9.1. Struktura Programu Operacyjnego – Planu Rozwoju Lokalnego

3.9.1.1. TEREN REALIZACJI PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

1. Delimitacja obszaru realizacji planu (rok bieżący+ 2 lata następne [2004-2006] obligatoryjnie, a następne fakultatywnie)
2. Charakterystyka aktualnej sytuacji społeczno-gospodarczej na terenie Gminy - obszary problemowe

3.9.1.2. CHARAKTERYSTYKA GŁÓWNYCH POTRZEB INWESTYCYJNYCH GMINY

Podział na projekty i/lub zadania inwestycyjne,

1. Planowane projekty i/lub zadania inwestycyjne w podokresie 2004-2006, w układzie:
 - a) nazwa planowanego działania,
 - b) zgodność z planem zagospodarowania przestrzennego,
 - c) etapy działania wraz z przewidywanym czasem (harmonogramem) realizacji,
 - d) oczekiwane rezultaty,
 - e) instytucje i podmioty uczestniczące we wdrażaniu,

2. Planowane projekty i/lub zadania inwestycyjne w następnych latach (2007-2013)

3.9.1.3. POWIĄZANIE PROJEKTÓW Z CELAMI STRATEGICZNYCH DOKUMENTÓW DOTYCZĄCYCH ROZWOJU PRZESTRZENNO-SPOŁECZNO-GOSPODARCZEGO GMINY

3.9.1.4. POWIĄZANIE PROJEKTU/ÓW Z INNYMI DZIAŁANIAMI REALIZOWANYMI NA TERENIE GMINY, POWIATU, WOJEWÓDZTWA

3.9.1.5. OCZEKIWANE WSKAŹNIKI OSIĄGNIĘĆ PLANU ROZWOJU LOKALNEGO

3.9.1.6. PLAN FINANSOWY NA LATA 2004 – 2006 (OBLIGATORYJNIE) I NA NASTĘPNE PLANOWANE LATA (FAKULTATYWNIE)

3.9.1.7. ŹRÓDŁA FINANSOWANIA PLANU ROZWOJU LOKALNEGO W LATACH 2004 – 2006

1. Budżet JST,
2. Budżet państwa,
3. Środki prywatne,
4. Środki UE,
5. Inne.

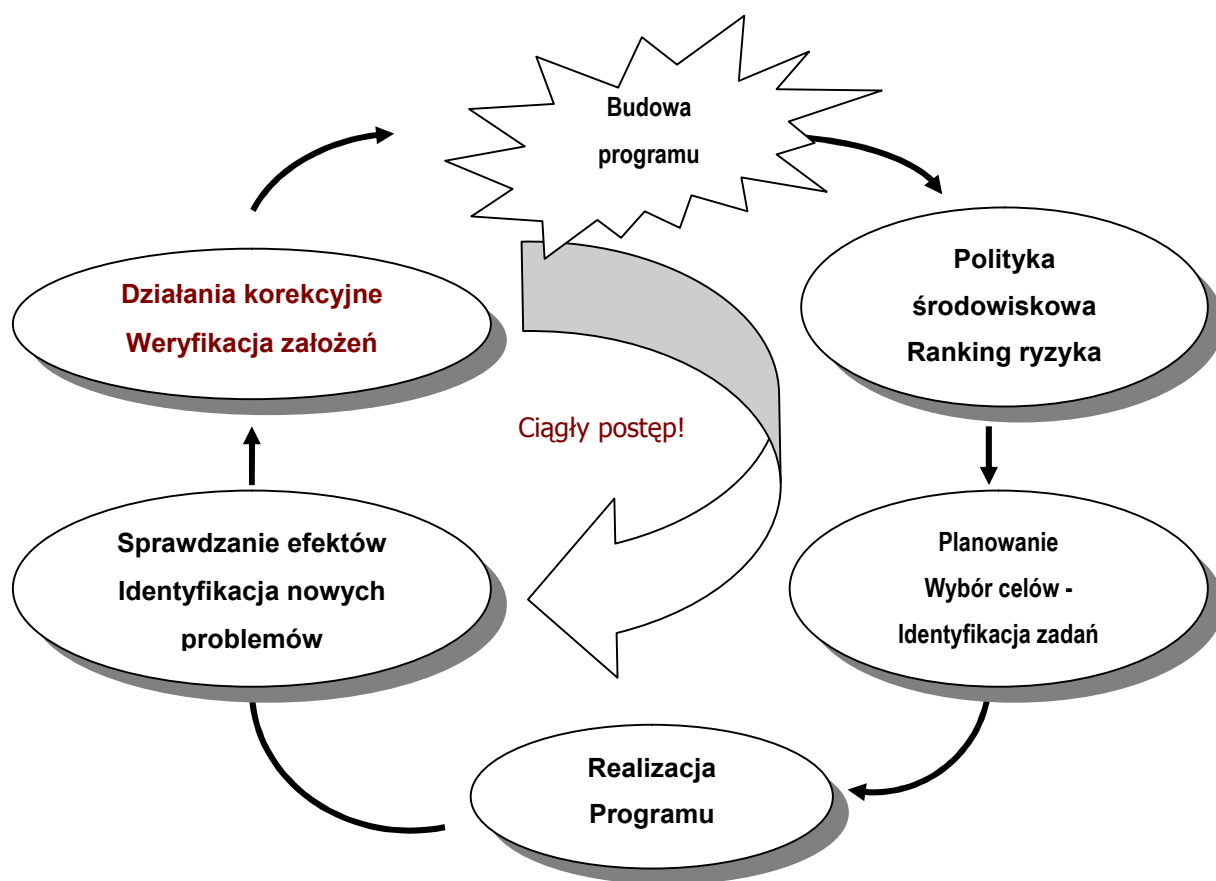
3.9.1.8. SYSTEM WDRAŻANIA

3.9.1.9. SPOSOBY MONITOROWANIA, OCENY I KOMUNIKACJI SPOŁECZNEJ

1. System monitorowania planu rozwoju lokalnego,
2. Sposoby oceny planu rozwoju lokalnego,
3. Sposoby inicjowania współpracy pomiędzy sektorem publicznym, prywatnym i organizacjami pozarządowymi,
4. *Public Relations* planu rozwoju lokalnego

4. ZARZĄDZANIE STRATEGIĄ – MONITORING I EWALUACJA

Realizacja Strategii Zrównoważonego Rozwoju będzie systematycznie analizowana, w celu upewnienia się, że przyjęte cele są sukcesywnie osiągane, a jednocześnie w celu mobilizacji jednostek i komórek odpowiedzialnych za realizację poszczególnych zadań do systematycznej i efektywnej pracy.

Zadanie systematycznego monitorowania Strategii realizowane będzie zgodnie z zasadą ciągłego planowania i doskonalenia przedstawianą poniżej w postaci schematu tzw. spirali zarządzania.

Za przygotowanie i prowadzenie prac związanych z wdrażaniem strategii oraz za gromadzenie odpowiednich danych i informacji służących ocenie przebiegu realizacji oraz weryfikacji i uzupełnianiu strategii odpowiadać będzie Burmistrz Miasta i Gminy Radków. Sprawozdania i propozycje zmian w dokumencie strategii podlegają uchwale Rady Miejskiej po zasięgnięciu opinii Gminnego Forum Zrównoważonego Rozwoju Miasta i Gminy, składającego się z reprezentantów urzędu, Rady Miejskiej oraz przedstawicieli lokalnego biznesu, organizacji pozarządowych i osób wpływających na politykę lokalną. Wszelkie zmiany w dokumencie muszą zostać podane do publicznej wiadomości za pośrednictwem strony WWW, strony BIP urzędu oraz lokalnej telewizji kablowej.

Monitoring szczegółowy i zasady promocji oraz ewaluacji określone zostały w dokumencie operacyjnym strategii – Planie Rozwoju Lokalnego.